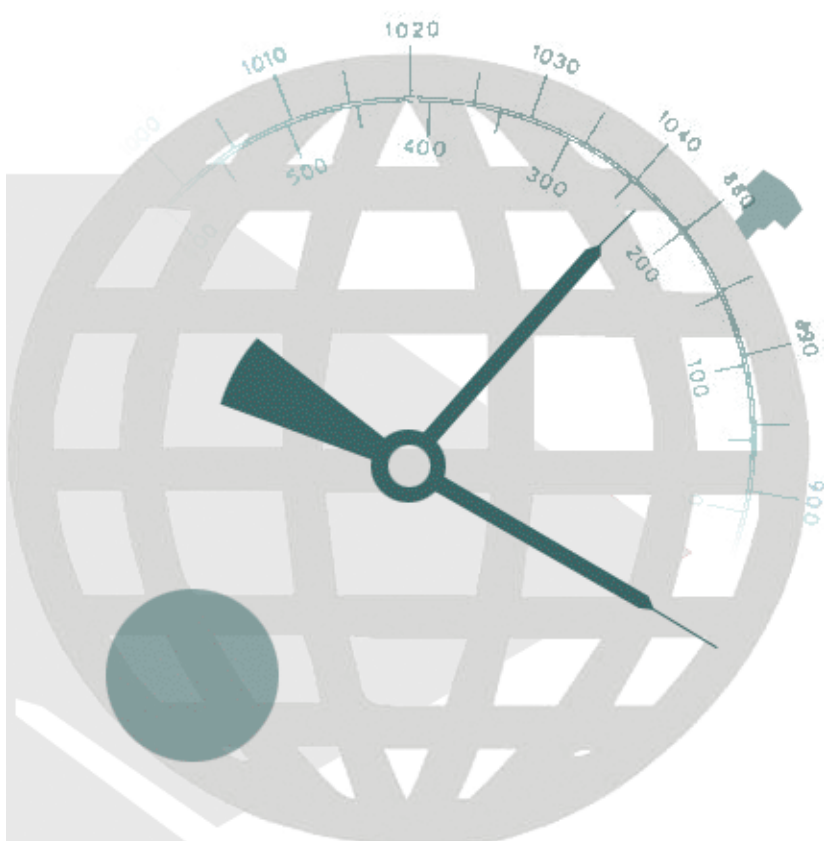

Baròmetre 11

Sobre conflictes, drets humans
i construcció de pau

Abril - Juny 2006
UNITAT D'ALERTA

**Generalitat
de Catalunya**

**Agència Catalana
de Cooperació
al Desenvolupament**

**Universitat
Autònoma
de Barcelona**

El present Informe ha estat elaborat per l'equip de la Unitat d'Alerta de l'Escola de Cultura de Pau, format per: Maria Cañadas Francesch (drets humans), Albert Caramés Boada (militarització i desarmament), Vicenç Fisas Armengol (processos de pau), Oscar Mateos Martín (crisis humanitàries), Maria Prandi Chevalier (drets humans), Gema Redondo de la Morena (rehabilitació postbèl·lica), Josep Maria Royo Aspa (conflictes armats), Núria Tomàs Collantes (tensions), Jordi Urgell García (desenvolupament), María Villellas Ariño (gènere i construcció de pau). L'apartat de tensions ha estat elaborat pel conjunt de la Unitat d'Alerta.

Glossari	4	Amèrica i Carib	62
00 Introducció	7	Àsia i Pacífic	63
01 Conflictes armats	11	Europa i Àsia Central	64
1.1 Evolució dels conflictes armats	11	Orient Mitjà	64
Àfrica	11	5.2. L' acció humanitària durant el trimestre	65
a) Àfrica Occidental	12	a) Informe ACNUR sobre població refugiada en 2005	65
b) Banya d' Àfrica	12	b) Fons Central per a Respostes d' Emergència (CERF)	66
c) Grans Llacs i Àfrica Central	13	c) La resposta dels donants durant el trimestre	67
d) Magrib y Nord d' Àfrica	15	06 Desarmament	69
Amèrica	15	6.1. Proliferació d' armament lleuger	69
Àsia i Pacífic	15	a) Nacions Unides	69
a) Àsia Meridional	16	b) Iniciatives internacionals	71
b) Sud-est Asiàtic i Oceania	17	c) Fets més rellevants del trimestre	72
Europa	18	6.2. Desarmament, Desmobilització i Reintegració (DDR)	74
Orient Mitjà	19	a) Iniciatives internacionals	74
1.2 Altres temes d' interès	20	b) Aconteixements més rellevants del trimestre	75
a) Conflictes armats i recursos naturals	20	07 Drets humans y Dret Internacional Humanitari	77
b) Les independències dependents	21	7.1. Violacions dels drets humans i de les llibertats fonamentals	77
02 Situacions de tensió i disputes d' alt risc	23	a) Aspectes destacats per les organitzacions no governamentals	77
2.1 Evolució de les tensions	23	b) Aspectes destacats de les organitzacions governamentals e intergovernamentals	77
Àfrica	24	c) El Consell de Drets Humans	79
a) Àfrica Austral	24	7.2. Comitès de drets humans de la ONU	80
b) Àfrica Occidental	25	a) Definició i característiques	80
c) Banya d' Àfrica	26	b) Els Comitès durant el trimestre	82
d) Grans Llacs i Àfrica Central	26	08 Dimensió de gènere en la construcció de pau	87
Amèrica	27	8.1. La dimensió de gènere en l'impacte dels conflictes armats	87
a) Amèrica del Nord, Centreamèrica i Carib	27	a) L' impacte dels conflictes armats en homes i dones	87
b) Amèrica del Sud	27	b) Les dones combatents	89
Àsia	28	c) La violència sexual com arma de guerra	90
a) Àsia Meridional	28	8.2. La construcció de pau des d'una perspectiva de gènere	91
b) Sud-est asiàtic i Oceania	29	a) Rehabilitació postbèlica	91
Europa i Àsia Central	29	b) El paper dels homes a la construcció de pau des d'una perspectiva de gènere	92
a) Àsia Central y Cáucaso	29	c) Missions de manteniment de la pau	93
Orient Mitjà	30	9 Annexos	95
2.2 Altres temes d' interès	32	Annex 1.1. Resolucions del Consell de Seguretat de la ONU	95
03 Processos de Pau	35	Annex 1.2. Informes del Secretari General al Consell de Seguretat	97
3.1 Evolució dels processos de pau	35	Escola de Cultura de Pau (UAB)	99
Àfrica	36		
a) Àfrica Austral	36		
b) Àfrica Occidental	36		
c) Banya d' Àfrica	37		
d) Grans Llacs i Àfrica Central	39		
e) Magrib i Nord d' Àfrica	40		
Amèrica	41		
Àsia i Pacífic	41		
a) Àsia Meridional	41		
b) Sud-est Asiàtic	44		
Europa i Àsia Central	44		
Orient Mitjà	46		
3.2. El procés de pau al País Basc	47		
04 Rehabilitació postbèlica i acompanyament Internacional	49		
4.1. Anàlisis de països	50		
Àfrica	50		
a) Àfrica Austral	50		
b) Àfrica Occidental	50		
c) Banya d' Àfrica	51		
d) Grans Llacs i Àfrica Central	52		
Amèrica	52		
Àsia i Pacífic	53		
Europa	54		
Orient Mitjà	55		
4.2. Altres temes de l' agenda	55		
a) L' equip de Nacions Unides (UNCT)	55		
b) Comissió per a la Consolidació de la Pau	57		
05 Crisis humanitàries	59		
5.1. Evolució dels contextos de crisis humanitàries	59		
Àfrica	59		
a) Àfrica Austral	59		
b) Àfrica Occidental	60		
c) Banya d' Àfrica	60		
d) Grans Llacs i Àfrica Central	61		

ACNUR: Alt Comissionat de Nacions Unides per als Refugiats
ACP: Àsia, Carib, Pacífic
ACH: Acord de Cessament d'Hostilitats
ADF: Afganistan Development Forum
AIEA: Agència Internacional de l'Energia Atòmica
AMIB: Missió de la Unitat Africana a Burundi
ANP: Autoritat Nacional Palestina
AOD: Ajuda Oficial al Desenvolupament
APC: Autoritat Provisional de la Coalició
APHC: All Parties Hurriyat Conference
AUC: Autodefenses Unides de Colòmbia
BICC: Bonn International Center for Conversion
BM: Banc Mundial
BONUCA: Oficina de les Nacions Unides de Suport a la Consolidació de la Pau a R. Centrafricana
CAD: Comitè d'Ajuda al Desenvolupament
CAP: *United Nations Inter-Agency Consolidated Appeal Process* (Crida Consolidada Interagencies de Nacions Unides)
CARICOM: Caribbean Community
CAS: Assistència Estratègica País
CASA: *Coordinating Action on Small Arms*
CDHNU: Comissió de Drets Humans de Nacions Unides
CEI: Comunitat d'Estats Independents
CEMAC: Comunitat Econòmica i Monetària dels Països d'Àfrica Central
CICR: Comitè Internacional de la Creu Roja i la Mitja Lluna Roja
COAV: Children in Organised Armed Conflict
CODHES: Consultoria per als Drets Humans i el Desplaçament
CPI: Cort Penal Internacional
CPN: *Communist Party of Nepal*
DDR: Desarmament, Desmobilització i Reintegració
Dòlars: Dòlars d'EEUU
ECHA: Comitè Executiu Assumptes Humanitaris
ECHO: Oficina d'Ajuda Humanitària de la Unió Europea
ECOMOG: Economic Community of West African States Monitoring Group
ECOSOC: Consell Econòmic i Social de Nacions Unides
ECOWAS: Comunitat Econòmica d'Estats d'Àfrica Occidental
EEBC: Comissió de Fronteres entre Eritrea i Etiòpia
EEUU: Estats Units d'Amèrica
ELN: Exèrcit d'Alliberament Nacional
ENA: Exèrcit Nacional Albanès
EUFOR: *European Union Forces*
EZLN: Exèrcit Zapatista d'Alliberament Nacional
Fad'H: *Forces Armées d'Haití*
FAO: Organització per a l'Alimentació i l'Agricultura de Nacions Unides
FARC: Forces Armades Revolucionàries de Colòmbia
FDD: *Forces pour la Défense de la Démocratie*

FDI: Fons de Desenvolupament per a L'Iraq
FDLR : Forces Démocratiques per a l'Alliberament de Rwanda
FFAA: Forces Armades governamentals
FKM: *Front Kedaulatan Maluku* (Front per a la Sobirania de Moluques)
FLEC: *Front de Libertaçao do Enclavament de Cabinda*
FMI: Fons Monetari Internacional
FNL: *Forces Nationales de Libération*
GAFI: Grup d'Acció Financera
GAM: *Gerakin Aceh Merdeka* (Moviment de Aceh Lliure)
GIA: Grup Islàmic Armat
GNT: Govern Nacional de Transició
GPP: Groupement Patriotique pour la Paix
GSPC: Grup Salafista per a la Predicació i el Combat
HIPC: *Heavily Indebted Poor Countries* (Països Pobres Fortament Endeutats)
IANSA: *International Action Network on Small Arms*
ICBL: *International Campaign to Ban Landmines*
IDG: Índex de Desenvolupament relatiu al Gènere
IDH: Índex de Desenvolupament Humà
IDP: *Internally Displaced Persons* (Persones Desplaçades Internes)
IEMF: *Interim Emergency Multinational Force* (Força Multinacional Provisional d'Emergència)
IFM: *Isatubu Freedom Movement*
IGAD: *Intergovernmental Authority on Development*
IISS: *International Institute for Strategic Studies*
IOM: Organització Internacional de Migracions
IPC: Índex de Percepció de la Corrupció
IRIN: *United Nations Integrated Regional Information Network*
IRIS: *Institut de Relations Internationales et Stratégiques*
ISAF: Força Internacional d'Assistència a la Seguretat
ISDR: *International Strategy for Disaster Reduction*
JEM: *Justice and Equality Movement*
KANU: *Kenya African National Union*
LDC: *Least Developed Countries* (Països Menys Desenvolupats)
LND: Lliga Nacional Democràtica
LRA: *Lord's Resistance Army*
LTTE: *Liberation Tigers Tamil Eelam* (Tigres d'Alliberament de la Terra Preciosa dels Tamiles)
LURD: *Liberians United for Reunification and Democracy*
MAS: Moviment AL Socialisme
MDC: *Mouvement for the Democratic Change*
MDJT: *Mouvement pour la Démocratie et la Justice au Tchad*
MDF: Meckauvi Defense Force
MDR: Moviment Democràtic Republicà

MERCOSUR : Mercat Comú del Sud
MFDC: *Mouvement donis Forces Démocratiques de Casamance*
MILF: *Moro Islamic Liberation Front*
MINUCI: Missió de Nacions Unides a Côte d'Ivoire
MINURSO: Missió de Nacions Unides pel Referèndum al Sàhara Occidental
MINUSTAH: Missió de Nacions Unides per a l'Estabilització d'Haití
MJP : *Mouvement pour la Justice et la Paix*
MLC: *Mouvement pour la Libération du Congo*
MNLF: Moro National Liberation Front
MODEL: *Movement for Democracy in Libéria*
MONUC: Missió de Nacions Unides a RD Congo
MPCI: *Mouvement Patriotique de Côte d'Ivoire*
MPIGO: *Mouvement Patriotique pour l'Indépendance du Grand Ouest*
MPLA: Moviment per a l'Alliberament d'Angola
MSF: Metges sense Fronteres
NDC: *National Democratic Congress*
NDFB: *National Democratic Front of Bodoland*
NEPAD: *New Economic Partnership for African Development*
NMRD: *National Mouvement for Reform and Development*
NLFT: *National Liberation Front of Tripura*
NPA: *New People's Army*
NPP: *New Patriotic Party*
NRC: *Norwegian Refugee Council*
NSCN (IM): *National Socialist Council of Nagaland – Isak – Muivah*
OCDE: Organització de Cooperació i Desenvolupament Econòmic
OCHA: Oficina de Coordinació d'Assumptes Humanitaris de Nacions Unides
OCI: Organització de la Conferència Islàmica
ODM: Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni
OEA: Organització dels Estats Americans
OMC: Organització Mundial del Comerç
OMS: Organització Mundial de la Salut
ONG: Organització No Governamental
ONU: Organització de les Nacions Unides
ONUB: Missió de Nacions Unides a Burundi
ONUSIDA: Programa de les Nacions Unides sobre el VIH/SIDA
OPM: *Organisasi Papua Merdeka* (Organització de la Papua Lliure)
OSCE: Organització per a la Seguretat i Cooperació a Europa
OTAN: Organització del Tractat de l'Atlàntic Nord
PAC: Patrulles d'Autodefensa Civil
PDP: *People's Democratic Party*
PESC: Política Exterior i de Seguretat Comuna
PESD: Política Europea de Seguretat i Defensa
PIB: Producte Interior Brut
PMA: Programa Mundial d'Aliments

PNB: Producte Nacional Brut
PNUD: Programa de Nacions Unides per al Desenvolupament
PRIO: *Peace Research Institute of Oslo*
PWG: *People's War Group*
RAMSI : *Regional Assistance Mission to the Solomon Islands*
RCD-Goma: *Rassemblement Congolais pour la Démocratie-Goma*
RCD-K-ML: *Rassemblement Congolais pour la Démocratie-Mouvement pour la Libération*
RCD-N: *Rassemblement Congolais pour la Démocratie-National*
RFTF: *Results Focused Transnational Framework*
RSM: *Republik Maluku Selatan* (República de Moluques del Sud)
RUF: *Revolutionary United Front*
SADC: *South African Development Community*
SFOR: *Stabilisation Force*
SIPRI: *Stockholm International Peace Research Institute*
SLA: *Sudan's Liberation Army (Exèrcit d'Alliberament de Sudan)*
SPLA: *Sudan's People Liberation Army*
TLCAN: Tractat de Lliure Comerç per a Amèrica del Nord
TNP: Tractat de No Proliferaió Nuclear
UA: Unió Africana
UAB: Universitat Autònoma de Barcelona
UE: Unió Europea
ULFA: *United Liberation Front of Assam*
UNAMA: Missió d'Assistència de Nacions Unides a Afganistan
UNAMIS: Missió Avançada de Nacions Unides a Sudan
UNAMSIL: Missió de Nacions Unides per a Sierra Leone
UNDG: Grup de Nacions Unides per al Desenvolupament
UNDOF: Força d'Observació de la Separació de Nacions Unides
UNESCO: Organització de Nacions Unides per a l'Educació, la Ciència i la Cultura
UNFICYP: Força de les Nacions Unides per al Manteniment de la Pau a Xipre
UNFPA: Fons de Nacions Unides per a la Població
UNICEF: Fons de Nacions Unides per a la Infància
UNIDIR: Institut de Nacions Unides per a la Investigació sobre el Desarmament
UNIFEM: Fons de Desenvolupament de Nacions Unides per a la Dona
UNIFIL: Força Interina de Nacions Unides a Líban
UNIOSIL: Oficina Integrada de Nacions Unides a Sierra Leone
UNITA: *Unió per a la Independència Total d'Angola*
UNAMA: Missió de Nacions Unides a Afganistan
UNMA: Missió de Nacions Unides a Angola
UNMEE: Missió de Nacions Unides a Etiòpia i Eritrea

UNMIK: Missió d'Administració Interina de Nacions Unides a Kosovo

UNMIL: Missió de Nacions Unides a Libèria

UNMISSET: Missió de Nacions Unides de Recolzament a Timor-Leste

UNMOGIP: Grup d'Observació Militar de Nacions Unides a Índia i Pakistan

UNMOP: Missió d'Observació de Nacions Unides a Prevlaka

UNMOVIC: Comissió de Monitoreig i Verificació de les Inspeccions de Nacions Unides

UNOCI: Missió de Nacions Unides a Côte d'Ivoire

UNOGBIS: Oficina de Suport a la Construcció de Pau de Nacions Unides a Guinea Bissau

UNOL: Oficina de Suport a la Construcció de Pau de Nacions Unides a Libèria

UNOMIG: Missió d'Observació de Nacions Unides a Geòrgia

UNOTIL: Oficina de Nacions Unides per a Timor-Leste

UNPOS: Oficina Política de Nacions Unides a Somàlia

UNPPB: *United Nations Political and Peace Building Mission*

UNRWA: *United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East* (Agència de Treball i Ajuda de Nacions Unides per als Refugiats Palestins en Orient Mitjà)

UNSCO: Oficina del Coordinador Especial de Nacions Unides per a Orient Mitjà

UNTOP: Oficina de Construcció de Pau de Nacions Unides a Tadjikistan

UNTSO: Organització per a la Supervisió de la Treva de Nacions Unides

USAID: Agència per al Desenvolupament Internacional d'EEUU

USCRI: *United States Committee for Refugees and Immigrants*

VIH/SIDA: Virus d'Immunodeficiència Humana / Síndrome d'Immunodeficiència Adquirida

ZANU-PF: *Zimbabwe African National Union-Patriotic Front*

El “**Baròmetre**” és un informe trimestral editat en castellà i en anglès per la Unitat d'Alerta de la *Escola de Cultura de Pau* de la Universitat Autònoma de Barcelona, que **analitza els esdeveniments ocorreguts al món al llarg del trimestre (abril-juny 2006)** a través de vuit apartats: conflictes, tensions, processos de pau, rehabilitació postbèl·lica, crisis humanitàries, desarmament, drets humans i Dret Internacional Humanitari i dimensió de gènere en la construcció de la pau. Aquesta publicació actualitza les dades de l'informe anual “Alerta 2006” i dels anteriors números del “Baròmetre”, basant-se en la informació publicada quinzenalment en el “Semàfor”¹, butlletí electrònic editat igualment per la Unitat d'Alerta.

Alguns dels fets més rellevants assenyalats en aquest “Baròmetre” del segon trimestre de 2006 són els següents:

Conflictes armats

- El nombre de conflictes armats va augmentar a 22, com a conseqüència de la deterioració de la situació al Txad
- Un total de set conflictes armats van continuar estancats sense que s'albirin millores, en 12 més es va produir una escalada dels enfrontaments, i en dos contextos més es va reduir la violència.
- El conflicte armat que sofreix Darfur va contribuir a exacerbar la greu situació interna que travessa el Txad, intensificada en els últims mesos.
- La missió de supervisió de l'alto el foc a Sri Lanka (SLMM) va qualificar la greu situació que pateix el país com a guerra de baixa intensitat.
- L'increment de la tensió entre les milícies de les organitzacions palestines Hamàs i Fatah va amenaçar de convertir-se en una guerra civil de conseqüències desastroses.

Situacions de tensió i disputes d'alt risc

- Des de l'inici de la violència a la R. Centreafricana, s'hi ha comptabilitzat el desplaçament forçat d'unes 100.000 persones, 45.000 de les quals s'han refugiat al Txad.
- L'ex President de Libèria, C. Taylor, va ser enviat a l'Haia per ser jutjat per crims de guerra i contra la humanitat.
- L'expulsió d'un terç dels militars de les FFAA a Timor-Leste va provocar un brot de violència que va ocasionar la mort d'unes 40 persones i el desplaçament d'unes 130.000.
- El Govern d'Uzbekistan va obligar a l'ACNUR a tancar la seva oficina en el país, a pesar de l'existència de més de 1.800 refugiats a sòl uzbek.
- Una resolució de les Nacions Unides va demanar a Síria la reducció del flux d'armes al Líban, el restabliment de les relacions diplomàtiques entre ambdós països i la definició de la seva frontera comuna.

Processos de pau

- o El Govern del Sudan va arribar a un acord inicial amb els grups armats de Darfur i de l'Est.
- o Sud-àfrica va assumir la facilitació oficial del procés de Burundi, en substitució de Tanzània.
- o Les Nacions Unides van aparcar el Pla Baker per solucionar el conflicte del Sàhara i van proposar una negociació directa entre les parts.
- o El canvi polític al Nepal va permetre iniciar un procés de pau.
- o La crisi del procés de pau de Sri Lanka va donar pas a una guerra de baixa intensitat.
- o El Govern espanyol va anunciar l'inici de converses directes amb ETA.

¹ Aquest número de Baròmetre inclou els *Semàfors* del 141 al 147.

Rehabilitació postbèl·lica

- L'antic mandatari liberian C. Taylor, acusat de crims de guerra, va ser arrestat a Nigèria.
- Després de les eleccions es va configurar el nou Govern d'Haití que va comptar amb el suport de la celebració d'una nova conferència de donants per al país.
- Es va engegar a set ciutats de Côte d'Ivoire un programa pilot per dur a terme el procés d'identificació de tres milions de ciutadans que encara manquen de documents d'identitat.
- A Timor Oriental el Parlament va aprovar l'Estatut dels Combatents per donar resposta a les demandes d'antics membres de les FALINTIL.

Crisis humanitàries

- Les Nacions Unides van alertar de nou sobre la greu crisi alimentària que pateixen cinc milions de persones a la regió del Sahel.
- L'escalada de la violència a Myanmar va provocar el desplaçament de milers de persones i la deterioració de la situació d'aquesta població.
- Els forts disturbis van originar una crisi humanitària a Timor-Leste, on el 10% de la població s'ha vist obligada a desplaçar-se durant els últims mesos.
- El percentatge de persones que viuen per sota de la línia de pobresa a Palestina es va incrementar a un 51% de la població.

Desarmament

- El sistema d'embargaments d'armes de les Nacions Unides es va posar en qüestionament, tant pels seus criteris d'imposició com pels mecanismes de seguiment i verificació.
- El cost econòmic anual de la violència armada va superar amb escreix el del comerç d'armes lleugeres a nivell mundial, per la qual cosa s'ha de prestar molta més atenció al seu impacte.
- Espanya va debatre el projecte de Llei de Comerç d'Armes que el Govern haurà de presentar al desembre de 2006.
- La regió africana dels Grans Llacs va aglutinar un terç dels programes de DDR, el 40% dels combatents per desmobilitzar i un 25% del pressupost compromès en tots els programes a nivell mundial.

Drets humans

- El Consell de Drets Humans va iniciar la seva primera sessió de treball.
- L'Alta Comissió de les Nacions Unides per als Drets Humans va visitar la Banya d'Àfrica.
- El Consell d'Europa va presentar l'informe sobre els denominats lliuraments extraordinàries on s'afirma que són contraris als principis legals bàsics.
- El Comitè de Drets Econòmics, Socials i Culturals, el Comitè contra la Tortura, el Comitè sobre els Drets del Nen, i el Comitè sobre els Drets dels Treballadors Migratoris es van reunir en sessió.

Gènere i construcció de pau

- L'esperança de vida de les dones sofreix un retrocés com a conseqüència de l'impacte dels conflictes armats, reduint així la distància entre l'esperança de vida dels homes i la de les dones.
- La participació de les dones com a combatents en els grups armats d'oposició respon en moltes ocasions a la falta de protecció dels Estats enfront de la violència contra elles en els conflictes armats.
- Es va crear la Lliga de Dones d'Aceh com a resposta a l'exclusió femenina del procés de pau en aquesta regió indonèsia.
- Les Nacions Unides i organitzacions de la societat civil van crear una coalició per plantar cara a l'impacte de la violència sexual en els conflictes armats.

Conflictes armats¹

- ❑ El nombre de conflictes armats va augmentar a 22, com a conseqüència del deteriorament de la situació al Txad
- ❑ Un total de set conflictes armats van continuar estancats sense que s'albirin millores, en 12 més es va produir una escalada dels enfrontaments, i en dos contextos més es va reduir la violència.
- ❑ El conflicte armat que sofreix Darfur va contribuir a exacerbar la greu situació interna que travessa el Txad, intensificada en els últims mesos.
- ❑ La missió de supervisió de l'alto el foc a Sri Lanka (SLMM) va qualificar la greu situació que pateix el país com a guerra de baixa intensitat.
- ❑ L'increment de la tensió entre les milícies de les organitzacions palestines Hamàs i Fatah va amenaçar de convertir-se en una guerra civil de conseqüències desastroses.

En el present apartat s'hi analitzen els 22 **conflictes armats** actius durant el segon trimestre de 2006. La nota més rellevant del trimestre va ser l'increment de les hostilitats a 12 contextos, destacant per la seva virulència **Txad, Iraq, Israel i Palestina, RD Congo, Somàlia, Sri Lanka i Sudan (Darfur)**. Set altres contextos, tanmateix, van continuar estancats i no es van constatar massa canvis ni millores perceptibles respecte al trimestre anterior. Finalment, cal remarcar una relativa millora de la situació a **Côte d'Ivoire** i al Nepal. Va continuar vigent la situació d'alto el foc a les Filipines entre el Govern i el grup armat d'oposició MILF. L'apartat es completa amb distintes reflexions entorn d'informes i altres temes que s'han considerat rellevants durant aquest trimestre.

1.1. Evolució dels conflictes armats

Àfrica

Taula 1.1. Evolució dels conflictes armats a l'Àfrica			
Conflictes armats (inici-fi)	Actors armats	Causas de fons	Evolució 2n trimestre 2006
Algèria (1992-)	Govern, GIA, GSPC	Control polític i econòmic (recursos naturals) dels militars davant de l'oposició islàmica, instrumentalització religiosa	Estancament
Burundi (1993-)	Govern, FNL de. Rwas	Control del poder polític d'una minoria ètnica i dificultats per a l'alternança en el poder	Escalada
Txad (2006-)	Govern, FUC, SCUD	Control del poder polític, dificultats per a l'alternança en el poder	Escalada
Côte d'Ivoire (2002-)	Govern, milícies progovernamentals, Forces Nouvelles	Marginació d'algunes regions, fragilitat democràtica, exclusió política, instrumentalització religiosa	Reducció
Nigèria (delta del Níger) (2003-)	Govern, milícies de les comunitats Ijaw, Itsekere i Urhobo, exèrcits privats de seguretat, MEND	Control del poder polític i dels recursos naturals, exclusió social i política	Escalada
RD Congo (1998-)	GNT, faccions de grups armats inclosos en el GNT, MONUC, milícies Mai Mai, grups armats d'Ituri, FDLR	Control del poder polític, instrumentalització ètnica, dificultats per a l'alternança en el poder i control dels recursos naturals	Escalada
Somàlia (1988-)	Govern Federal de Transició (inclosos diversos senyors de la guerra), senyors de la guerra i milícies, UTI, EUA	Absència de pràctica democràtica, lluita pel poder polític regional, confederació vs. federació	Escalada
Sudan (Darfur)	Govern, milícies progovernamentals, SLA, JEM,	Marginació regional i política	Escalada

¹ Es considera **conflicte armat** tot enfrontament protagonitzat per grups armats regulars i irregulars de diversa índole que, organitzats i usant armes o altres mitjans de destrucció, provoquen més de 100 víctimes en un any. La xifra de 100 morts ha de relativitzar-se en funció d'altres elements, com la població total del país i l'abast geogràfic del conflicte armat, així com del nivell de destrucció generat i els desplaçaments forçats de població que comporta. En un mateix Estat pot haver-hi més d'un conflicte armat.

(2003-)	NMRD		
Uganda (1986-)	Govern, LRA	Messianisme religiós i marginació regional	Estantament

a) Àfrica Occidental

A **Côte d'Ivoire**, durant el segon trimestre de l'any **es van produir avanços positius en la situació política i en el procés de pau que travessa del país**. Al maig es van donar els primers passos del procés de DDR de combatents, milícies progovernamentals i membres de les FFAA, i es va iniciar la identificació de votants com a preparació de les eleccions que podrien celebrar-se a l'octubre². No obstant això, malgrat no constatar-se violacions de l'alto el foc entre les FFAA i la coalició de grups armats *Forces Nouvelles*, van continuar produint-se actes de violència contra la població civil i es van registrar enfrontaments a la zona oest del país propera a Libèria per disputes entorn de la propietat de la terra. Com a conseqüència d'això, es van desplegar 200 efectius de les Nacions Unides i de les tropes de manteniment de la pau franceses, i el Consell de Seguretat de l'ONU va aprovar l'ampliació de la UNOCI en 1.500 efectius.

A la regió del delta **del Níger**, al sud de Nigèria, es va produir una escalada de la violència i una nova deterioració de la situació durant el trimestre. Va continuar agreujant-se la disputa **existent pel control polític i econòmic de la regió** entre les diverses comunitats del delta i contra les FFAA i els grups paramilitars, així com contra les transnacionals petroleres. Van augmentar els atacs perpetrats pel Moviment **per a l'Emancipació del delta del Níger (MEND)** a plataformes petrolíferes, causant desenes de víctimes mortals, i els segrests de treballadors de les petroleres, així com la repressió dels cossos de seguretat a la zona, situació que ha provocat fins al moment la pèrdua diària d'entre el 20 i el 30% de la producció de cru. El MEND va considerar insuficients els compromisos manifestats pel Govern per resoldre la situació i la transnacional Shell es va negar a pagar els 1.500 milions de dòlars a la comunitat Ijaw com a compensació pels perjudicis mediambientals comesos al delta, tal i com va ordenar un tribunal al febrer.

b) Banya d'Àfrica

A **Somàlia**, es va produir una **escalada dels enfrontaments** entre l'Aliança per a la Restauració de la Pau i Contra el Terrorisme (ARPCT), **coalició de senyors de la guerra de Mogadiscio finançada pels EUA, i la Unió de Tribunals Islàmics (UTI)**. L'Aliança havia acusat els Tribunals Islàmics de tenir vincles amb Al-Qaida, qüestió que va ser negada per la UTI, que va reafirmar no tenir cap objectiu polític. El President del Govern Federal de Transició (GFT), que va sol·licitar l'ajuda internacional per acabar amb aquesta situació, i el President de la UA van fer una crida als EUA perquè no alimentés la inestabilitat al país en finançar els senyors de la guerra, ja que s'estima que rebien entre 100.000 i 150.000 dòlars al mes procedents de la CIA. Segons les Nacions Unides, els dos bàndols es van gastar uns 45 milions de dòlars en material militar durant l'any passat. Aquests enfrontaments van culminar amb la victòria de la UTI i el retorn de la calma a Mogadiscio, encara que amb un balanç de 350 morts i més de 1.500 ferits en els últims tres mesos. La IGAD, per la seva banda, va decidir imposar sancions als senyors de la guerra. La UTI, que va eliminar la majoria dels controls de les milícies que es dedicaven a l'extorsió de la població civil i dels combois de mercaderies, també va passar a controlar Jowhar, feu d'alguns senyors de la guerra de Mogadiscio proper a la capital. El GFT va iniciar contactes amb la UTI davant la nova situació. En paral·lel, es va produir l'establiment del toc de queda a Baidoa, seu provisional del GFT, a causa dels enfrontaments desencadenats per la guàrdia presidencial que pretenia desmantellar diversos controls de les milícies locals.

² Vegeu els apartats de desarmament i rehabilitació postbèl·lica.

Conseqüències de la lluita “contra el terrorisme” dels EUA a Somàlia i l'Iraq

Els EUA han dut a terme una política unilateral en dos dels conflictes armats més violents de l'actualitat les conseqüències negatives de la qual haurien de fer reflexionar a l'establishment nord-americà entorn de la continuïtat d'aquest tipus d'accions preventives.

En el cas de l'Iraq, en els tres anys que fa que els EUA van iniciar aquesta **guerra** qualificada de preventiva, s'ha constatat amb rotunditat que les forces d'ocupació han fracassat en la seva promesa de garantir la seguretat, la governabilitat i la restauració de les llibertats al país. Els enfrontaments intercomunitaris han passat a formar part del paisatge quotidià, es produeixen actes de neteja ètnica, la societat està sofrint una deriva conservadora producte de la situació i la reconstrucció del país és un miratge en mans de les empreses privades de seguretat i de les grans multinacionals constructors nord-americanes que es reparteixen el pastís de milions de dòlars promesos per la comunitat internacional per aixecar els fonaments d'aquest *nou Iraq*.

Per una altra part, pel que fa a **Somàlia**, la tàctica ha estat diferent, ja que estava en mans de la CIA, com durant la Guerra Freda, però no menys destructiva: els **EUA han estat finançant diversos senyors de la guerra de Mogadiscio** amb xifres que arriben als 150.000 dòlars mensuals perquè intentessin fer front al poder que estaven adquirint els tribunals Islàmics a la capital, única autoritat creïble que ha intentat enfortir la llei i l'ordre. El Govern Federal de Transició (GFT) ha tingut les mans lligades des de la seva formació el 2004 per les disputes internes, per la presència d'aquests mateixos senyors de la guerra a la seva seu, i per la incapacitat de la comunitat internacional per acordar amb aquest fràgil GFT l'establiment d'una missió de manteniment de la pau formada pels països de la regió vists com a neutrals per les parts implicades en el conflicte somali. Ni les Nacions Unides, ni la UA ni la IGAD han pres encara les mesures oportunes per a la creació d'una missió que hauria de procedir al desarmament de les milícies i a la formació d'unes noves FFAA que puguin garantir la seguretat i l'accés de l'ajuda humanitària al país. Aquest desconcert l'han aprofitat els EUA per tornar a implicar-se en *el dossier somali* amb conseqüències nefastes per a la població civil del país, com ja va succeir a principi de la dècada dels 90, i per a la recerca d'una solució negociada pels actors somalis a l'actual situació.

Pel que fa a la regió sudanesa de Darfur, malgrat els importants **avanços en les negociacions de pau d'Abuja³**, **va continuar l'escalada de la violència i els atacs contra la població civil, el personal humanitari i la missió de la UA**. Aquesta situació de violència i inseguretat es va estendre a la regió est del Txad, on les milícies progovernamentals sudaneses Janjaweed van dur a terme actes de saqueig. A més, es va constatar el reclutament forçat de població civil dels camps de refugiats sudanesos a l'est del Txad per part de diversos grups armats txadians i sudanesos. Aquesta situació va provocar l'amenaça de les agències de les Nacions Unides de retirar l'operació d'assistència humanitària a causa de la inseguretat existent i a aquest reclutament forçat⁴. El Govern sudanès va seguir mostrant-se reticent a l'enviament d'una missió de manteniment de la pau de l'ONU que substituís l'actual missió de la UA (proposta del Consell de Seguretat de l'ONU que compta amb el suport dels EUA) encara que va permetre l'enviament a Darfur a mitjan juny d'una missió d'exploració de les Nacions Unides. No obstant això, el Govern prèviament havia negat l'accés al Secretari General Adjunt per a Assumptes Humanitaris i Coordinador d'Ajuda d'Emergència, J. Egeland.

c) Grans Llacs i Àfrica Central

La situació al **Txad** es va deteriorar amb rapidesa com a conseqüència de l'evolució dels esdeveniments a **Darfur** i de l'escalada **de la violència derivada dels intents dels grups armats d'oposició txadians de derrocar per la força al President, I. Déby**. A principi d'abril el Front Unit pel Canvi i la Democràcia (FUCD, que promou el canvi de règim per la força) va dur a terme una ofensiva que va posar contra les cordes les FFAA en la capital, que finalment van aconseguir derrotar el grup, encara que a costa de centenars de víctimes mortals per ambdues parts. Els enfrontaments entre les FFAA i la insurrecció així com els atacs i saqueigs per part de les milícies sudaneses Janjaweed a l'est del Txad (desprotegit a causa de la reubicació de les FFAA txadianes) ja han provocat el desplaçament forçat de 50.000 persones. Les eleccions presidencials del 3 de maig només van contribuir a agreujar aquesta situació, ja que van ser boicotejades per l'oposició política que va sol·licitar el seu ajornament i un diàleg inclou entre totes les forces del país per decidir el seu futur, proposta secundada per la UA, la

³ Vegeu l'apartat de processos de pau.

⁴ Vegeu l'apartat de crisis humanitàries.

UE i EUA. I. Déby no va acceptar l'ajornament de les eleccions argumentant el perill que el país caigués en un buit de poder. Posteriorment, després de la seva previsible reelecció, va fer una crida al diàleg que va ser rebutjada per l'oposició política ja que aquesta proposta no incloïa a tots els moviments politicomilitars del país.

A **Burundi**, es van iniciar les converses de pau entre representants del Govern i del grup armat d'oposició FNL d'A. Rwsa amb la facilitació sud-africana a final de maig⁵. No obstant això, la deriva **autoritària del Govern i la seva tàctica de retardar les converses de pau apostant per la continuïtat de les operacions militars de les FFAA** per debilitar les FNL no va conduir a una millora de la situació. A més, es van intensificar les operacions armades per part de les FNL a la província de Bubanza, segons les FFAA, amb l'objectiu de demostrar que encara disposen de capacitat militar, pressionar al Govern a acceptar les seves demandes en la taula de negociació i pressionar la població civil perquè li exigeixi al Govern una major voluntat negociadora. No obstant això, el portaveu de les FNL, P. Habimana, va assegurar que el grup estava respectant una treva unilateral a fi de no posar en perill les negociacions. Les operacions militars de les FFAA en recerca de la membres de la rebel·lió van causar violacions dels drets humans i el desplaçament forçat de centenars de persones.

A la veïna **RD Congo**, a la **inseguretat i la violència a la regió est** se li va afegir durant el trimestre la creixent **tensió política derivada de la proximitat del procés electoral**. Segons les Nacions Unides, estan morint 1.200 persones diàriament com a conseqüència de la fam, la violència i les malalties relacionades. En primer lloc, al districte d'Ituri (província d'Orientale) les milícies que van configurar l'any passat el Moviment Revolucionari Congolès van continuar duent a terme actes de violència contra la població civil, i les FFAA, amb el suport de la MONUC, van llançar diverses operacions militars contra elles. Paral·lelament, van persistir les operacions militars a les províncies de Kivu **Nord i Sud** contra el grup armat d'oposició rwandès FDLR, i aquest també va perpetrar atacs contra diverses poblacions. En últim lloc, la MONUC va enviar un contingent a la província de Katanga per intentar frenar l'escalada de la violència que s'ha produït en els últims mesos, on es van constatar greus i sistemàtiques violacions dels drets humans per part de totes les parts enfrontades, i el senyor de la guerra K. Mutanga, àlies Gédéon, es va lliurar al costat de 350 dels seus combatents Mai Mai. Finalment, es va retardar la data de les eleccions presidencials i legislatives del 18 de juny al 30 de juliol, i diversos actors polítics de l'oposició van sol·licitar l'obertura d'un diàleg entre totes les forces polítiques per renegociar la data de les eleccions.

A **Uganda**, la tònica del trimestre es va veure caracteritzada per la persistència dels atacs per part de l'LRA a la població civil del sud del Sudan i del nord d'Uganda, i per les operacions militars de les FFAA que van rebre el suport del SPLA sudanès en persecució del grup insurgent. Encara que es va constatar una **relativa reducció de la violència**, les FFAA van anunciar que 226 membres del LRA van morir entre principi de gener i final de maig, en el marc de l'operació *Iron Fist*. A més, un altre centenar van ser capturats o forçats a rendir-se. En aquest sentit, la coalició d'ONG locals i internacionals CSOPNU va alertar que **146 persones moren cada setmana com a conseqüència del conflicte** que sofreix el país. El Vicepresident del sud de Sudan, R. Machar, va propiciar contactes exploratoris davant la voluntat manifestada per l'LRA d'entaular converses de pau⁶. El líder del grup, J. Kony, es troba previsiblement amb part de l'LRA en el parc nacional de Garamba, a l'est de RD Congo, on se suposa que s'està reorganitzant. Aquesta situació va dur a Uganda a proposar al Consell de Seguretat de l'ONU que RD Congo permetés l'accés de les FFAA ugandeses a territori congolès en persecució del LRA, tal com ja està succeint en el sud de Sudan. RD Congo va acusar a les FFAA ugandeses de penetrar a territori congolès, fet que va ser desmentit per Uganda⁷.

d) Magrib i Nord d'Àfrica

A Algèria, les FFAA i el grup armat d'oposició GSPC van continuar duent a terme accions armades d'insurgència i contrainsurgència. En aquest sentit els fets més destacats van ser una emboscada del GSPC a Ghardaia a principi d'abril, a la zona meridional del país que va causar

⁵ Vegeu l'apartat de processos de pau.

⁶ Ibídem.

⁷ Vegeu l'apartat de tensions.

la mort de 13 agents de duanes i vuit més van quedar ferits. Aquesta operació va tenir una dura i ràpida resposta de les autoritats amb la mort de 15 dels seus presumptes autors a Hassi Messaoud i va ser aquest el primer atac des que el Govern iniciés la implementació de l'amnistia presidencial un mes abans, al març. També cal destacar la troballa d'una cova a Jijel on les FFAA van anunciar haver descobert 38 cadàvers de membres del GSPC i les seves famílies, entre els quals es trobaven 22 menors i quatre dones, suposadament executats per evitar que caiguessin en mans de les FFAA. L'Executiu algerià va calcular que **els membres del GSPC en actiu no excedeixen els 800, i va afirmar que des de l'entrada en vigor de l'amnistia s'havien lliurat més de 80 rebels.**

Amèrica

Taula 1.2. Evolució dels conflictes armats a Amèrica			
Conflictes armats (inici-fi)	Actors armats	Causas de fons	Evolució 2n trimestre 2006
Colòmbia (1964-)	Govern, FARC, ELN, paramilitars AUC	Exclusió política històrica, injustícia social, control sobre recursos naturals i degradació del conflicte pel narcotràfic	Estancament

El trimestre va venir marcat per la reelecció del **President, A. Uribe**, en un clima de calma i per la conclusió **del procés de desmobilització d'uns 30.000 paramilitars** agrupats en les Autodefenses Unides de Colòmbia. Tot i així persisteixen serioses tensions i incògnites jurídiques sobre el futur dels desmobilitzats i l'OEA va anunciar que duplicarà la grandària de la seva missió d'observació davant l'aparició de 22 nous grups paramilitars amb més de 2.500 integrants⁸. En paral·lel, diversos organismes internacionals van advertir sobre l'increment d'amenaques sobre la població civil i l'ACNUR va alertar sobre el risc d'extinció dels grups indígenes més antics i petits com a conseqüència del conflicte armat. Per una altra banda, mentre l'ELN **va prosseguir el procés de converses exploratòries de pau amb el Govern** en el marc d'un cessament d'hostilitats *de facto*, **les FARC van mantenir les seves activitats amb assassinats de polítics** (regidors), **emboscades a les FFAA** (sobretot a la Sierra de la Macarena) i **hostigament a la població civil**. En el departament d'Arauca (frontera amb Veneçuela) **la rivalitat històrica entre ambdós grups va desembocar en greus enfrontaments oberts**. Per part de la força pública, cal destacar la repressió violenta contra milers de manifestants indígenes de la Cimera Social Itinerant i la mort encara no esclarecida de 10 membres de la policia judicial (DIJIN) per part de l'exèrcit durant una operació antinarcòtics.

Àsia i Pacífic

Taula 1.3. Evolució dels conflictes armats a Àsia			
Conflictes armats (inici-fi)	Actors armats	Causas de fons	Evolució 2n trimestre 2006
Afganistan (2001-)*	Govern, coalició internacional (liderada per EUA), ISAF, milícies talibanes i diversos grups	Fragilitat democràtica, lluita pel poder polític i instrumentalització ètnica	Escalada
Filipines (1969-)	Govern, NPA	Lluita pel poder i fragilitat democràtica	Escalada
Filipines (1978-)	Govern, MILF	Autonomia vs. independència, marginació d'algunes regions i instrumentalització religiosa	Suspensió temporal d'hostilitats
Filipines (1991-)	Govern, Abu Sayyaf	Autonomia vs. independència, marginació d'algunes regions i instrumentalització religiosa	Estancament
Índia (Assam) (1989-)	Govern, ULFA, BJF, NDFB	Autonomia vs independència i control sobre els recursos econòmics	Estancament
Índia (Jammu i Caixmir) (1989-)	Govern, JKLF, Lashkar-i-Tayyeba, Hizb-ul-Mujahideen	Autonomia vs. independència i instrumentalització religiosa	Escalada
Nepal (1996-)	Govern, CPN	Control pel poder polític i fragilitat democràtica	Reducció
Sri Lanka (1989-)	Govern, LTTE	Autonomia vs. independència,	Escalada

⁸ Vegeu l'apartat de desarmament.

		instrumentalització religiosa	
Tailàndia (2004-)	Govern, milícies de les comunitats musulmanes	Autonomia vs. independència i instrumentalització religiosa	Estantament

* El conflicte armat que sofreix el país en la seva fase actual s'inicia amb l'atac dels EUA i el Regne Unit a l'octubre de 2001, encara que el país es troba en conflicte armat des de 1979.

a) Àsia Meridional

A l'Afganistan es van registrar dos dels **episodis més greus ocorreguts** al país des de la caiguda del règim talibà en el 2001. A les províncies meridionals d'Helmand i Kandahar, al sud del país, els enfrontaments entre integrants de les milícies talibanes i la policia afganesa van causar la mort a més de 100 persones. 45 persones més van ser detingudes després que els talibans iniciessin una ofensiva contra les forces de seguretat. El segon incident més greu es va registrar a la província de Kandahar, on 16 civils i 60 talibans van morir com a conseqüència dels bombardejos de les FFAA nord-americanes. També es van registrar greus disturbis a Kabul durant una protesta contra la presència nord-americana al país. Fonts oficials van indicar que, com a conseqüència d'aquests nous enfrontaments, més de 3.000 **persones s'han vist forçades a fugir de les seves llars**. D'altra banda, **les tropes de l'OTAN van iniciar la seva expansió cap al sud del país**; zona especialment afectada per la violència; i en la qual l'autoritat estatal és pràcticament inexistent. A més, **les FFAA britàniques van prendre el relleu en el control de la missió**.

Els reptes de l'OTAN en la seva expansió al sud de l'Afganistan

Les tropes de la Força d'Assistència i Seguretat de l'OTAN a l'Afganistan (ISAF, per les seves sigles en anglès) inicien en aquest proper semestre una expansió cap a les regions del sud del país. Helmand, Zabul, Uruzgan i Kandahar són províncies especialment afectades per la violència i en les quals l'autoritat estatal és pràcticament inexistent malgrat que hagin passat ja cinc anys des de la caiguda del règim talibà. L'Aliança Atlàntica té previst doblar el nombre d'efectius en aquests territoris, de 3.000 a 6.000, per intentar garantir la seguretat i estabilitat en el sud. Si bé és cert que fins ara les tropes internacionals no havien tingut cap presència en tres d'aquestes quatre províncies (Kandahar era l'única que comptava amb 3.000 tropes nord-americanes), per a alguns analistes internacionals, com l'organització *Swiss Peace*, l'expansió de l'OTAN cap al sud fa preveure un increment de la tensió i de la violència. De moment, des de la intervenció de maig l'ofensiva talibà ha causat la mort a uns 400 afganesos. A mesura que s'endinsi en el sud, la ISAF haurà d'encarar serioses amenaces que, malgrat provenir de diferents fronts, troben el seu denominador comú en la recerca de la inestabilitat. Tal i com indica l'*Internacional Crisi Group* (ICG)⁹, la ISAF ha de fer front de cultivadors i traficants de drogues, senyors de la guerra, insurgents locals i grups vinculats a les milícies talibanes i a Al-Qaida. A més, haurà de saber descodificar les rivalitats tribals especialment paleses al sud, sota pena d'agreujar les tensions ja existents.

A l'Índia, els dos contextos de violència persistents van evolucionar de manera distinta. A l'estat d'Assam, l'actualitat va venir marcada per la celebració **d'eleccions legislatives**. En general, en els comicis va predominar un clima estable; encara que es van registrar alguns episodis de violència durant la segona fase de les eleccions en la zona habitada per la minoria Bodo. A Assam, a més, el Govern i els grups armats d'oposició van apropar postures. El Govern indi i el NDFB van estendre l'acord d'alto el foc per un període de sis mesos. D'altra banda, la facilitadora del grup armat d'oposició ULFA, R. M. Goswami, va fer una crida al Govern perquè posés fi a les operacions militars i anunciés un alto el foc amb la major brevetat possible. D'altra banda, a l'estat de **Caixmir**, l'acord entre el Primer Ministre indi, M. Singh, i l'APHC (coalició de partits independentistes) per establir un sistema que permeti **discutir possibles solucions a la disputa per la regió**, va coincidir amb un dels **episodis de major violència dels últims anys**, després que 35 hindús morissin com a conseqüència d'un atac perpetrat per l'oposició armada independentista. A més a Srinagar (capital de l'estat) diversos episodis de violència van deixar una vintena de morts i desenes de ferits, entre ells varis civils.

A **Sri Lanka**, l'**escalada de la violència** va marcar la tònica del trimestre, violència que va ocasionar la mort a diversos centenars de persones. Malgrat que Noruega augmentà els seus esforços diplomàtics, aquests no van ser suficients per a reduir el nivell de violència viscut al

⁹http://www.crisisgroup.org/librarydocuments/asiasouth_asia116_afghanistan_new_legislature_making_democracy_work.pdf

nord i l'est de la illa, zones on es van repetir **els atemptats amb bomba i l'explosió de mines antipersona**, forçant al voltant de 40.000 persones a desplaçar-se de les seves llars. A més, la mateixa missió de supervisió del compliment de l'acord de l'alto el foc (SLMM) va denunciar la falta de condicions de seguretat. L'SLMM també va indicar que la situació viscuda a l'illa permetia parlar de guerra de baixa intensitat. L'episodi més greu es va produir en finalitzar el trimestre, quan un atemptat contra un autobús atribuït al grup armat d'oposició LTTE va causar la mort a més de seixanta persones, a la qual cosa les FFAA van respondre bombardejant el territori sota control de l'LTTE. En aquest sentit, els principals donants (EUA, Japó, Noruega i la UE) van fer una crida a les parts perquè posessin fi a l'escalada de violència. Així, van instar a l'LTTE a tornar al procés negociador, del qual va decidir retirar-se indefinidament, i a renunciar a les accions armades; i van sol·licitar al Govern que atengués els greuges soferts per la població tamil.

Després d'un mes d'abril d'intenses protestes socials contra el règim autoritari del Rei Gyanendra, **el Parlament del Nepal**, suspès des de fa quatre anys, **va celebrar la seva primera sessió a principi de maig després de la reobertura decretada pel Rei a final de mes, incapaç de suportar la pressió social**. La pressió militar del grup armat d'oposició maoista i les àmplies mobilitzacions promogudes per l'oposició democràtica van aconseguir treure al carrer centenars de milers de persones a les principals ciutats del país amb l'objectiu d'acabar amb el règim dictatorial d'un Rei que va perpetrar un autocop d'Estat fa poc més d'un any. Des de principi del trimestre es van paralitzar els actes de violència i els enfrontaments entre les FFAA i el CPN. El líder del Congrés Nepali (principal partit polític del país) G. P. Koirala, va ser nomenat Primer Ministre, càrrec que ja havia ostentat en anteriors ocasions, i es va formar un nou Govern en el qual estan integrats quatre dels set partits democràtics que han liderat l'oposició contra el règim. Aquests partits van desconvocar les protestes contra el Rei després de l'anunci que va dur a la reinstauració del Parlament, i a principis de maig el nou Govern va anunciar **un alto el foc indefinit**. Posteriorment, **el Govern i el CPN van assolir un acord¹⁰ destinat a posar fi al conflicte armat**.

b) Sud-est asiàtic i Oceania

A les **Filipines** la situació pel que fa als principals escenaris va tenir un desenvolupament desigual. El grup armat d'oposició **NPA va anunciar la seva intenció d'intensificar els atacs contra empreses extractores** com a reacció a la voluntat del Govern de G. Macapagal Arroyo d'incentivar l'explotació mineral del país per sanear la delicada situació econòmica. La tensió també es va incrementar en aquesta zona pels intensos enfrontaments entre les FFAA i l'NPA; i per l'assassinat **d'un destacat antic membre del Partit Comunista, S. Llamas**, una de les 52 persones acusades d'haver orquestrat el suposat intent de cop d'Estat contra la Presidenta. Per una altra part, la policia va declarar haver donat mort a dos membres del grup armat d'oposició **Abu Sayyaf**, organització que suposadament manté estrets vincles amb Al-Qaida. Finalment, **si van reprendre a Malàisia les converses de pau entre el Govern i el grup armat d'oposició MILF¹¹**.

A **Tailàndia**, durant el trimestre va persistir la violència en les tres províncies del sud en paral·lel a l'agreujament de la situació política que afecta el país des de febrer. Milers de persones es van tornar a manifestar **a Bangkok** per a demanar el final de la crisi, forçant la dimissió del Primer Ministre, T. Shinawatra, que va convocar eleccions i va aconseguir renovar la majoria dels vots (56%) a l'abril. No obstant això, els comicis van ser boicotejats per l'oposició, i posteriorment **declarats nuls pel Tribunal Constitucional**. La celebració de les eleccions no va ser tampoc suficient per desmobilitzar les massives protestes, per la qual cosa **T. Shinawatra es va veure forçat a dimitir del càrrec**. Com a conseqüència d'això, el Govern va anunciar que el **15 d'octubre que ve se celebrarien unes noves eleccions generals**. Pel que fa a la violència que afecta el sud del país, el Govern va estendre novament a final d'abril l'estat **d'emergència** vigent a la zona (que es renova cada tres mesos) a causa de la persistència dels atacs contra la població civil i els cossos de seguretat que, des de gener de 2004, han provocat més de 1.300 morts. Durant el trimestre es va produir un increment dels

¹⁰ Vegeu l'apartat de processos de pau.

¹¹ Vegeu apartat de processos de pau.

intents de segrest de personal docent, un dels col·lectius que sofreix més la violència en el sud del país, la qual cosa va motivar el tancament de nombroses escoles. La nota positiva del trimestre va ser la creació d'un partit polític per part d'acadèmics musulmans del sud i les recomanacions de la Comissió de Reconciliació Nacional de prioritzar la justícia i la reconciliació en lloc de la resposta militar.

Europa

Taula 1.4. Evolució dels conflictes armats a Europa i Orient Mig

Conflictes armats (inici-fi)	Actors armats	Causas de fons	Evolució 2n trimestre 2006
Rússia, Fed. de (Txetxènia) (1991-)	Govern rus, govern regional prorús, grups armats d'oposició txetxens	Autonomia vs. independència	Estantament

El conflicte a la república de **Txetxènia** (Federació de Rússia) es va veure marcat per la mort a mitjan de juny del President del govern separatista de Txetxènia, A. Sadulayev, a mans de les forces de seguretat russes tal com va passar l'any passat amb A. Maskhadov, i la resistència va nomenar com al seu successor el comandant D. Umarov. En aquest sentit, i en contra de la voluntat de Moscou de silenciar el conflicte i deslegitimar les demandes separatistes i reduir-les a la seva expressió més violenta, observadors internacionals han estimat que, fins a la data, **més de 100.000 civils, soldats i insurgents han perdut la vida en les últimes dues dècades com a resultat d'aquest conflicte**. D'altra banda, 57 cossos van ser trobats en un parc de la capital, Grozny, a un fossar sense identificació, que segons les autoritats txetxenes corresponen a víctimes d'enfrontaments armats de l'any 1999 o 2000. Durant aquest trimestre, el Govern rus va amenaçar de **tancar els camps de refugiats txetxens**, al·legant que aquestes instal·lacions s'havien convertit en focus de violència, crim i drogues. Aquest anunci es va promoure a pesar que a principi de març, l'Alt Comissionat de les Nacions Unides per als Refugiats, A. Guterres, es reunís amb líders txetxens i els assegurés als refugiats que no haurien d'abandonar de forma forçada els camps.

Txetxènia, una mirada als grups separatistes

En els darrers anys, els separatistes txetxens s'han dividit en diversos grups segons la seva orientació política i religiosa. L'*Institute for War Peace and Reporting* (IWPR) de Londres i el seu especialista a la regió, T. de Waal, identifiquen **tres faccions principals**.

Un primer grup, el més extrem, dominat pels **islamistes radicals** i que ha protagonitzat diversos segrestos col·lectius i atacs contra la població civil russa en els últims anys. Encara que aquesta facció rep fons i suport de l'Orient Mitjà, especialment de l'Àrab Saudita, no existeixen, segons l'IWPR, indicis suficients per a vincular els islamistes txetxens amb Al-Qaida, tal com publicita el President rus. V. Putin, en el seu intent de revestir la campanya militar russa a Txetxènia de guerra contra el terrorisme.

En l'altre costat de l'espectre, es troben els denominats **separatistes txetxens moderats**, que fins a fa uns mesos estaven liderats per A. Maskhadov, qui va ser triat president de Txetxènia en 1997. Encara que no renuncien a les armes busquen la independència principalment per mitjans polítics. La seva influència, no obstant, sembla decreixent. D'una banda, la majoria dels recursos per a la causa txetxena procedents de l'exterior van a parar als sectors més radicals. D'altra banda, la negativa durant anys de Rússia de no mantenir cap tipus de diàleg amb A. Maskhadov si aquest no renunciava a l'objectiu de l'autodeterminació, també ha afeblit la seva postura. A més, Moscou va eliminar fa uns mesos A. Maskhadov així com a un altre dels seus comandants txetxens, A. Avdorkhanov, que també representava el sector moderat de l'oposició txetxena. Aquesta execució extrajudicial forma part de l'estratègia de Moscou dirigida a silenciar els sectors oberts al diàleg amb l'objectiu d'eliminar qualsevol tipus de legitimitat a les reivindicacions txetxenes i reduir-les a la seva expressió més violenta i extremista.

En tercer i darrer lloc, a mig camí entre els moderats i els islamistes radicals, es troba el grup liderat per S. Basayev, comandant txetxè de gran popularitat i que en l'actualitat és el Primer Ministre i número dos de l'estructura políticomilitar opositora a l'ocupació. Aquesta via es caracteritza per un radicalisme polític, que no religiós, i s'oposen als segrests i atacs contra civils russos.

Orient Mitjà

Taula 1.5. Evolució dels conflictes armats a l'Orient Mitjà

Conflictes armats (inici-fi)	Actors armats	Causas de fons	Evolució 2n trimestre 2006
Iraq (2003-)	Govern de transició, coalició EUA/Regne Unit, grups armats d'oposició interns i externs	Lluita pel poder polític i contra la presència de les tropes estrangeres, accés a recursos petrolífers i estratègia militar nord-americana	Escalada
Israel – Palestina (2000, II Intifada-) ¹²	Govern israelià, milícies de colons, Govern de l'ANP, braços armats de les organitzacions Hamàs i Yihad Islàmica; Brigades dels Màrtirs de l'Aqsa, FPLP, FDLP	Ocupació, colonització i control de la terra, instrumentalització religiosa, dilemes de seguretat i reconeixement polític	Escalada

Pel que fa al conflicte entre **Israel i Palestina**, la captura **d'un soldat israelià** per part del braç armat d'Hamàs, els Comitès de Resistència Popular i l'Exèrcit Islàmic (que exigien a canvi del seu alliberament l'excarcelació d'un miler de presos palestins) va desencadenar una **dura resposta israelí a final de juny amb una ofensiva aèria i terrestre a la franja de Gaza**, la detenció de més de 80 membres de Hamàs, inclosos alts càrrecs governamentals, i la destrucció de nombroses infraestructures. Prèviament, el trimestre es va veure caracteritzat per l'escalada **de la violència a Gaza entre milícies de Hamàs i de Fatah en disputa pel poder i el control dels cossos de seguretat**. Aquests enfrontaments van amenaçar de convertir-se en una guerra civil de desastroses conseqüències donada la situació de **crisi humanitària i financera** que sofreix la població i l'Autoritat Palestina, respectivament, agreujada pel bloqueig econòmic que la comunitat internacional va imposar com a exigència perquè Hamàs reconegués l'Estat d'Israel. Per intentar acabar amb la situació, el President palestí, M. Abbas, va convocar un diàleg nacional entre les diverses faccions rivals palestines en les quals també van participar membres de la societat civil¹³, aconseguint un acord que podria ser interpretat com un reconeixement implícit de l'Estat d'Israel. Paral·lelament, Israel va completar la meitat dels 670 km que componen el mur de separació abans de la data prevista (del total planificat, tres quartes parts penetren dins de Cisjordània més enllà de la Línia Verda). Al seu torn, va dur a terme diverses incursions al nord de Gaza per detenir el llançament de coets des d'aquesta zona per part de les milícies palestines, causant la mort de diversos civils a Gaza. Aquests fets, al costat d'una nova execució extrajudicial de dos militants de Hamàs per part d'Israel, van conduir al fet que l'organització palestina decidís posar **fi, a principi de juny, a la treva autoimposada des de feia 16 mesos**.

A l'Iraq es va viure un **agreujament de la situació de violència**. Només al març i abril, els actes de violència van ocasionar **la mort a 2.500 persones i van obligar més de 85.000 a fugir de les seves cases**. La violència sectària i els enfrontaments entre faccions rivals van dur fins i tot a declarar l'estat d'emergència a Bàssora, zona considerada fins ara com de les més estables al país. En aquest context, l'exercici dels **drets humans a l'Iraq va continuar greument menyscabat**. Prop de 20.000 persones, la meitat dones i nens, van ser segrestades des de principis d'any, segons un estudi realitzat per diverses ONG locals. Entre els incidents més greus d'aquest període es troba el bombardeig dels EUA contra un edifici a Ramadi que va matar 13 civils iraquians i va ferir-ne 21; i la mort del líder d'Al-Qaida a l'Iraq, A. M. al-Zarqawi, assassinat per les FFAA nord-americanes. En el plànol polític, el trimestre va venir marcat pel nomenament **del nou Primer Ministre, N. al-Maliki**, i la formació d'un nou Govern d'unitat nacional. Es van obrir a més **negociacions** per a intentar aconseguir un acord amb alguns **grups insurgents per aturar la violència**.

1.2. Altres temes d'interès

A continuació s'hi destaquen alguns temes i informes rellevants apareguts durant el trimestre relacionats amb aspectes vinculats a la conflictivitat armada.

¹² Encara que el conflicte armat s'inicia en 1948, en aquest informe només s'hi analitza l'última fase del conflicte, que correspon a la 2a Intifada, iniciada al setembre de 2000.

¹³ Vegeu apartat de processos de pau.

a) Conflictes armats i recursos naturals

La presència i l'**abundància de recursos naturals** com el petroli, els diamants, altres tipus de minerals i pedres precioses, la fusta, o de **certs cultius** (coca, opi) **ha contribuït a incentivar l'existència de nombrosos conflictes armats**. Així mateix, la riquesa en recursos pot afavorir l'inici dels conflictes armats i els sol prolongar en el temps. D'altra banda, la competència per l'accés a recursos escassos com l'aigua o l'accés a la propietat de la terra també són sovint causes de l'aparició de situacions de violència i enfrontament.

En el cas del comerç de diamants, per intentar evitar que la seva explotació contribuís al finançament dels conflictes armats, es va iniciar un procés consultiu a Kimberley (Sud-àfrica) l'any 2000 que va culminar amb l'adopció de l'Esquema de Certificació del Procés de Kimberley (ECPK) en una reunió a Interlaken, Suïssa, el novembre de 2002. L'ECPK va establir una marca fixa internacional per als esquemes de certificació nacionals que són implementats per cada país participant a través de la legislació nacional. Al gener de 2003 es va iniciar la posada en marxa de l'ECPK. En l'actualitat, el Procés de Kimberley està compost per 45 participants, que agrupen el 99,8% de la producció mundial de diamants bruts. Gairebé la meitat de la producció mundial de diamants procedeix del continent africà, en concret del centre i sud de l'Àfrica, encara que també s'han descobert importants jaciments del mineral al Canadà, l'Índia, Rússia, el Brasil i Austràlia. En canvi, la distribució i consum se circumscriu principalment a Occident.

Després de tres anys de funcionament de l'ECPK, l'organització *Global Witness* (GW) va realitzar durant el trimestre un balanç sobre l'evolució del comerç de diamants procedents de zones en conflicte o "diamants sagnants". L'organització va constatar que tot i que l'Esquema de Certificació ha contribuït a contenir el comerç de diamants sagnants, aquest negoci continua generant milions de dòlars en beneficis provinents del comerç il·lícit d'aquests diamants, alimentant nombroses violacions dels drets humans. D'aquesta manera, l'organització va destacar que molts països productors no han implementat les mesures necessàries perquè es compleixi l'Esquema a tot el circuit del comerç i la distribució, a pesar que formalment sí s'han compromès a això. A més, la indústria del diamant tampoc no ha avançat en l'establiment de mecanismes per a la seva autoregulació. Entre el 4 i el 14% dels diamants que s'introdueixen en el mercat mundial procedeixen de països africans que sofreixen un conflicte armat, segons va destacar un interessant estudi aparegut recentment¹⁴.

Taula 1.6. Països africans en conflicte armat o en tensió amb presència de diamants sagnants des de la dècada dels 90

Angola Congo Congo, RD	Costa d'Ivori Guinea Libèria	Malí R. Centreafricana Serra Leone Zimbabwe
-------------------------------------	---	--

En negreta, els països que es troben en conflicte armat

b) Les independències depenents

El recent esclat de violència a Timor-Leste, l'accés a la independència de Montenegro via referèndum, les converses de Viena sobre l'estatus definitiu de Kosovo, la negociacions sobre els territoris ancestrals del poble moro a Mindanao (Filipines), la reactivació de les demandes secessionistes i la reobertura del procés de resolució del conflicte a Abjàzia (Geòrgia), l'increment de la tensió a la també república independent de facto caucàsica d'Ossètia del Sud o l'escalada de la violència i la deterioració definitiva del procés de pau a Sri Lanka, són fets tots ells ocorreguts durant el trimestre i que necessiten algunes breus reflexions sobre aquella àrea d'intersecció en la qual es donen cita de manera conflictiva les aspiracions territorials de molts grups armats i els esforços dels Estats i del sistema internacional en el seu conjunt pel manteniment del status quo.

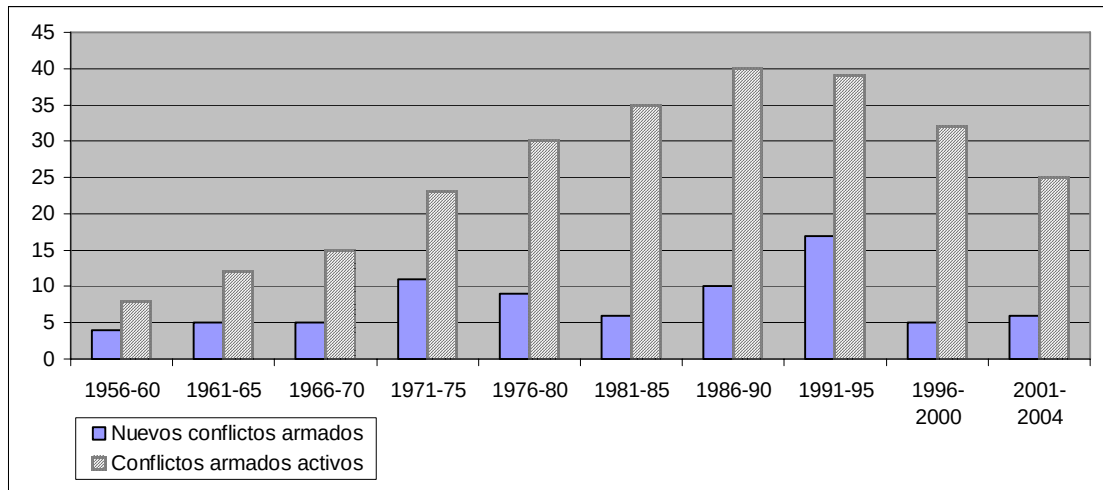
¹⁴ Zoellner, T., *The Heartless Stone: A Journey Through the World of Diamonds, Deceit and Desire*, St. Martin's Press, maig de 2006

En primer lloc, cal destacar que la violència **política organitzada de tipus secessionista ha fet escàs efecte en la integritat territorial i la inviolabilitat de fronteres del sistema internacional**. Tal com es recull a l'informe "Peace and Conflict 2005"¹⁵, en els últims 40 anys només cinc Estats reconeguts internacionalment han emergit com a conseqüència més o menys directa de conflictes armats independentistes: Bangladesh (1971), Eslovènia (1991), Croàcia (1991), Eritrea (1993) i Timor-Leste (2002). A aquests cal afegir-hi altres entitats polítiques independents *de facto* com Somalilàndia o Puntlàndia a Somàlia, Ossètia del Sud i Abjàzia a Geòrgia, Trans-Dniester a Moldova, Nagorno-Karabaj a Azerbaidjan, la República Turca del Nord de Xipre o Kosovo a Sèrbia. En efecte, l'alteració de fronteres internacionals i l'emergència de nous Estats durant tot el segle XX no ha estat tan vinculada als nombrosos moviments armats en pro de l'autodeterminació que han estat actius en l'última centúria com als grans esdeveniments que s'hi han produït: Primera Guerra Mundial (i la liquidació dels grans imperis centreeuropeus, rus i otomà), Segona Guerra Mundial (que va comportar l'inici del procés de descolonització) i el final de la Guerra Freda (desintegració de la Unió Soviètica i de Iugoslàvia). Per tant, han estat els fenòmens bèl·lics d'àmbit global (i no els domèstics, regionals com a molt) els que han provocat la recomposició dels mapes.

En segon lloc, el sistema **internacional sembla en disposició de garantir sense alteracions substantives el status quo sorgit del final de la Guerra Freda**. Primer, perquè, tal com s'observa en el següent gràfic, els conflictes per l'autodeterminació han iniciat un descens substantiu des de la segona meitat dels anys 90, encara que això no treu que les disputes armades pel binomi autonomia-independència segueixin sent la forma de violència organitzada contemporània més sovintejada. Segon, i més important, perquè el sistema internacional sembla haver donat amb la fórmula per acomodar les demandes dels grups armats secessionistes sense posar en risc l'esmentada inviolabilitat de les seves fronteres: l'autonomia i altres formes de redistribució interna de sobirania que garanteixen als esmentats grups quotes més altes d'autogovern i una millor protecció dels seus interessos o drets sense recórrer a la secessió del territori. Només en l'últim any i mig s'han assajat arranjaments institucionals d'aquest tipus en els principals acords de pau que s'han signat: el Sudan (nord-sud), Indonèsia (Aceh), i l'Iraq (no com resultat d'un acord de pau sinó de la seva inclusió en la Constitució) en 2005; i de nou el Sudan (Darfur) i amb tota probabilitat les Filipines (Mindanao) en 2006. Sembla llavors, si s'ha de jutjar per la recent evolució de les maneres en què s'han gestionat els conflictes armats amb aspiracions territorials, com si l'autonomia (i les seves distintes variants federalitzants i de descentralització política) s'hagués consolidat com una opció de compromís acceptable per a les parts contendents: els Estats semblen haver assumit que l'autonomia no és necessàriament l'avantsala de la independència ni sol comportar efectes dominó o de balcanització. Per la seva banda, els grups armats que durant dècades han lluitat per l'establiment d'un estat propi, semblen disposats a flexibilitzar les seves aspiracions independentistes en pro de règims que els permetin l'afirmació de la seva idiosincràsia i el gaudi dels seus recursos en el marc dels estats existents.

¹⁵ <http://www.cidcm.umd.edu/inscr/PC05print.pdf>

Gràfic 1.1. Evolució dels conflictes armats per l'autodeterminació (1956-2004)

Font: A partir de Peace "and Conflict 2005"

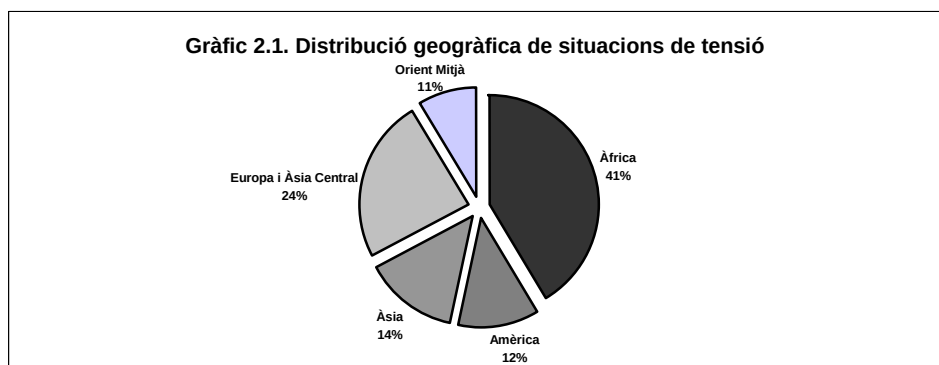
La tercera i última reflexió es refereix a la fragilitat (institucional, política, econòmica i social) que sol acompanyar les independències o gairebé independències que s'han registrat des dels anys 90 i al debat sobre el paper que la comunitat internacional ha de jugar en aquests processos de transició. El cas de Timor-Leste, el país més "jove" del món si exceptuem Montenegro, sembla pertinent per abordar aquesta qüestió, encara que els casos esmentats de Somalilàndia, Puntlàndia, Ossètia del Sud, Abjàzia, Trans-Dniester, Nagorno-Karabaj o Kosovo també conviden a reflexionar sobre la viabilitat d'entitats polítiques que tenen competències i funcions pròpies dels estats però no el seu reconeixement internacional. A més aquestes entitats solen tenir tensions importants amb els antics estats dels quals van emanar o amb els territoris confrontants, la qual cosa comporta dificultats afegides a les derivades del seu estatus polític de vegades indeterminat en el dret internacional.

En el cas de Timor-Leste, malgrat que encara no s'ha arribat a cap conclusió oficial sobre els motius del sobtat i sorpresiu brot de violència que ha provocat el desplaçament forçat de gairebé una desena part de la població, tot sembla apuntar més cap a la debilitat institucional (especialment la dels cossos de seguretat de l'estat) i la precària situació econòmica (Timor-Leste és el país més pobre de l'Àsia) que a les lluites intestines pel poder en el si de l'oficialisme. Així les coses, quan ja s'han complert quatre anys del seu accés al club dels estats i set des de la celebració del dramàtic referèndum que ho va permetre, Timor-Leste sembla gaudir actualment d'una independència més formal que substantiva, hipotecada en les principals dimensions de les quals depèn la viabilitat d'un país. Quant a la seguretat (almenys a curt termini) depèn dels 2.000 efectius d'Austràlia, Malàisia, Portugal i Nova Zelanda que s'acaben de desplegar al territori i de la decisió de l'Exèrcit indonesi de no seguir afavorint la infiltració de milícies a través de la frontera amb Timor-Occidental. En el politicoinstitucional, depèn de la pròxima recomposició i ampliació de la missió de les Nacions Unides i de la seva efectivitat a assistir la capacitat institucional del país i la celebració reeixida de les eleccions de l'any que ve. Quant a la situació econòmica, depèn gairebé de la "generositat" d'Austràlia en la negociació bilateral per l'explotació dels nombrosos recursos en hidrocarburs que es troben en una zona del Mar del Timor reivindicada per ambdós països. Semblen massa dependències per a un país qui es diu i es vol independent.

Situacions de tensió i disputes d'alt risc¹

- Des de l'inici de la violència a la R. Centreafricana, s'hi ha comptabilitzat el desplaçament forçat d'unes 100.000 persones, 45.000 de les quals s'han refugiat al Txad.
- L'ex President de Libèria, C. Taylor, va ser enviat a l'Haia per ser jutjat per crims de guerra i contra la humanitat.
- L'expulsió d'un terç dels militars de les FFAA a Timor Oriental va provocar un brot de violència que va ocasionar la mort d'unes 40 persones i el desplaçament d'unes 130.000.
- El Govern d'Uzbekistan va obligar l'ACNUR a tancar la seva oficina al país, malgrat l'existència de més de 1.800 refugiats a sòl uzbek.
- Una resolució de les Nacions Unides va demanar a Síria la reducció del flux d'armes al Líban, el restabliment de les relacions diplomàtiques entre ambdós països i la definició de la seva frontera comuna.

Aquest apartat analitza amb detall **25 situacions d'alta tensió** en les quals s'han enregistrat fets rellevants durant el trimestre i destacables per la seva especial gravetat. A més, inclou **33 escenaris més de tensió menor que durant el trimestre no s'han destacat per la seva virulència**.

Dels 25 escenaris d'alta tensió que es destaquen en el següent quadre, 12 es desenvolupen a l'Àfrica, quatre a l'Amèrica Llatina i al Carib, dos a l'Àsia, tres a Europa i a l'Àsia Central i, finalment, quatre a l'Orient Mitjà.

2.1. Evolució de les tensions

Quadre 2.1. Escenaris d'alta tensió del trimestre

Àfrica		Amèrica	Àsia central i Caucas
Txad– Sudan	R. Centreafricana	Bolívia	Geòrgia
Eritrea i Etiòpia	Regió dels Grans	Equador	Kirguizistan
Etiòpia	Llacs (RD Congo –	Haití	Uzbekistan
Guinea	Burundi – Rwanda –	Perú	Orient Mitjà
Guinea- Bissau	Uganda)	Àsia	Egipte
Libèria	Sudan (SPLA)	Pakistan	Iran
Mali	Zimbabwe	Timor Oriental	Israel –Líban – Síria
Nigèria (nord i centre)			Síria

Àfrica

¹ Contextos en els quals es produeixen greus episodis de polarització social o política, amb enfrontaments entre grups polítics, ètnics o religiosos o entre aquests i l'Estat, amb alteracions del funcionament ordinari de les institucions de l'Estat (cops d'estat, tocs de queda i estats d'excepció o emergència) i amb índexs significatius de destrucció, morts o desplaçaments forçats de població. En alguns contextos existeixen possibilitats que s'arribi a una situació de conflicte armat. Aquestes tensions també poden no tenir lloc en l'àmbit geogràfic de l'esmentat estat, però es tenen en compte en la mesura que afecten directament els interessos o estabilitat de l'esmentat estat o comporten atacs puntuals en el territori d'un altre país. Finalment, s'han inclòs també aquells contextos on hi ha dificultats greus per dur a terme la implantació dels acords de pau (en cas que existissin).

a) Àfrica Austral

Països	Causas de fons
Zimbabwe	Fragilitat democràtica (crisi política i econòmica)

A **Zimbabwe** el trimestre es va caracteritzar pel desenvolupament de la campanya de **desobediència civil** propugnada per la facció del principal partit de l'oposició (**MDC**) liderada per M. Tsvangirai. Així mateix, aquesta facció va donar **un ultimàtum al Govern** de R. Mugabe en el qual exigia, entre d'altres aspectes, la redacció d'una nova Constitució i la celebració d'eleccions lliures. Davant l'amenaça d'iniciar una onada de manifestacions, l'exèrcit va advertir de la seva disposició a reprimir qualsevol protesta, fet que per a múltiples veus consolida el creixent temor a una **militarització de l'Estat**. A més de prohibir l'actuació d'algunes organitzacions humanitàries internacionals, **Zimbabwe ha estat una altra vegada acusat per multitud d'organismes de cometre greus violacions dels drets humans**, així com per dur a terme detencions arbitràries en algunes localitats del país.

b) Àfrica Occidental

Països	Causas de fons
Guinea	Fragilitat democràtica (inestabilitat institucional i política), problemes de governabilitat
Guinea Bissau	Autonomia vs. Independència, recerca de seguretat fronterera
Libèria	Control de recursos naturals, instrumentalització ètnica i lluita pel poder polític, impacte de les crisis regionals
Mali	Demanda de major autonomia, marginalització de grup minoritari
Nigèria (nord i centre)	Control de recursos naturals, instrumentalització religiosa

A Guinea Bissau van continuar els enfrontaments a la zona fronterera amb el Senegal entre les FFAA guineanes i una facció de l'MFDC, grup armat secessionista senegalès que aspira a la independència de la regió de Casamance. El Govern guineà va fer una crida al grup armat perquè acabés amb les seves activitats a la regió i va assegurar que l'exèrcit guineà havia aconseguit expulsar l'MFDC del seu territori. Per una altra part, **les faccions Nord i Sud del grup armat de Casamance van protagonitzar una sèrie d'enfrontaments** a la frontera de Gàmbia, disputant-se el control de la zona nord de la regió. Aquests dos grups són el fruit de l'escissió que va sofrir l'MFDC després de la signatura dels acords de pau amb el Govern senegalès al desembre de 2004, quan diversos dels seus membres es van negar a complir amb els punts acordats en el text.

Un nou escenari de tensió durant el trimestre és el de Mali, on la situació dels **rebels Tuareg** va tornar a saltar a l'actualitat quan un grup de dissidents de l'acord de pau signat amb el Govern en 1998 **va ocupar de forma violenta les localitats de Kidal i Menaka al nord**, reclamant més autonomia i un augment de les inversions en desenvolupament per a la zona. Quatre membres de les FFAA malianes van morir en l'enfrontament, mentre els rebels s'apoderaven de l'armament i fugien posteriorment cap a les muntanyes. El Govern de Mali es **va mostrar disposat a negociar** amb els rebels, comptant amb **Algèria de mediador**, definint com a prerrequisit el lliurament de les armes del grup Tuareg.

La inestabilitat va tornar a amenaçar el Govern de Guinea on els sindicats més importants del país van convocar una **vaga general indefinida** secundada de forma massiva a Conakry i les principals ciutats guineanes. Les manifestacions d'estudiants van ser durament reprimides per la policia produint-se al voltant de 15 **morts** en els enfrontaments protagonitzats a la capital. La vaga va ser convocada per demanar l'augment dels sous dels funcionaris i la baixada dels preus de l'arròs i el combustible. Així mateix l'ICG va informar sobre **el risc creixent que es produeixi un cop d'Estat** al país com a conseqüència de la malaltia que enfronta el seu actual mandatari, L. Conté.

Libèria va seguir avançant en el seu procés de pacificació i rehabilitació postbèl·lica. No obstant això, es van produir noves situacions de tensió quan **grups d'excombatents van ocupar plantacions de cautxú**, amenaçant la seguretat de les localitats properes i dificultant el

treball de les organitzacions humanitàries a la zona. La UNMIL va destacar la importància de neutralitzar els recursos que els militars obtenen a través d'aquestes explotacions per aconseguir l'estabilitat a la zona. El tràfic il·legal de fustes i diamants va ser el combustible que va alimentar la guerra en el país durant anys. Les Nacions Unides van alertar sobre la utilització de companyies **de seguretat privades per al control d'aquestes plantacions, que estarien realitzant detencions il·legals** al marge de les forces de seguretat de l'Estat. La tensió va augmentar al nord del país amb la tornada dels desplaçats interns a les seves comunitats d'origen, produint-se al comtat de Nimba diversos atacs **contra retornats Mandinga per part de membres de l'ètnia Mano**. Aquests grups estarien enfrontats des de l'inici de la guerra el 1989, quan es van **dividir entre detractors i seguidors de C. Taylor**. Per una altra part, l'ex President liberian, **C. Taylor, va ser traslladat a la CPI de l'Haia** per ser jutjat pels crims de guerra i contra la humanitat que se li imputen a Sierra Leone. La decisió va ser presa **amb el vist-i-plau del Consell de Seguretat de l'ONU**, que va considerar la presència de l'exdirigent a la zona com a potencialment desestabilitzadora per a la **subregió del Riu Mano**.

Finalment durant aquest trimestre va seguir augmentant el nombre de disputes pel control de la terra i els recursos al centre i nord de Nigèria. Es va declarar l'estat **d'emergència a Plateau** (centre), després dels **enfrontaments que es van produir entre comunitats Gamai i Kwalla** a la localitat de Namu, on la violència va deixar un saldo de **25 morts segons fonts oficials i més de 100 segons fonts locals**, provocant a més el desplaçament d'unes 1.300 persones. A més, el llarg **contenciós fronterer que va enfrontar durant anys Nigèria amb el Camerun** pel control de la península de Bakassi, **va concloure amb la signatura d'un acord entre ambdós països afavorit per les Nacions Unides**, en el qual **Nigèria** es va comprometre a retirar **al seu exèrcit de la zona en 30 dies** i retornar la sobirania sobre les institucions de la península al Govern camerunès en el termini de dos anys.

c) Corn d'Àfrica

Països	Causes de fons
Eritrea i Etiòpia	Disputes territorials
Etiòpia	Fragilitat democràtica i problemes de governabilitat
Sudan (SPLA)	Autonomia vs. independència, instrumentalització religiosa, control dels recursos

Pel que fa a la situació de tensió entre **Eritrea i Etiòpia**, el Consell de Seguretat de l'ONU va decidir estendre el mandat de la UNMEE per segona vegada, a l'abril i al maig, amb l'objectiu de pressionar les parts a que es comprometessin a dur a terme avanços en la reunió de la Comissió de Fronteres, que havia de celebrar-se a finals d'abril a Londres i que es va posposar fins a mitjan de maig. No obstant això, **la reunió celebrada entre el 18 i el 19 de maig no va aconseguir cap avanç en el contenciós de la demarcació fronterera**, fet pel qual el Consell va decidir a final de maig estendre el mandat de la missió fins al 30 de setembre, però va reduir a 2.300 el màxim de tropes de la UNMEE davant l'absència d'avanços. La única nota positiva en relació amb el conflicte va ser la celebració de la 36a reunió de la Comissió de Coordinació Militar, que reuneix els representants militars d'ambdós països i que suposa l'únic fòrum de diàleg directe i obert per a fomentar la confiança mútua i evitar una escalada militar a la zona fronterera.

Per una altra part, durant el trimestre es va produir a Etiòpia una **onada d'explosions que no van ser reivindicades i que van causar diverses víctimes mortals** i nombrosos ferits, en paral·lel a la situació de tensió política que persisteix després de les eleccions de maig de l'any passat. Al mateix temps, a final de maig es va configurar a Holanda l'Aliança per a la Llibertat i la Democràcia, coalició opositora al Govern de M. Zenawi. Aquesta situació de tensió política es va posar de manifest amb l'abandonament del Parlament per part dels membres del principal partit de l'oposició, el CUD, després de la decisió governamental de nomenar una autoritat que gestionés el funcionament de la capital, ja que el partit opositor va aconseguir 137 dels 138 escons a l'Ajuntament d'Addis Abeba a les eleccions celebrades l'any passat. No obstant això, l'arrest i judici per traïció de nombrosos dels seus líders va provocar que molts d'ells no ocupessin els seus llocs, retardant-se el nomenament d'un nou alcalde que correspondria al CUD. En aquest sentit, el judici a 111 líders de l'oposició va seguir el seu curs.

Al marge del virulent conflicte armat a la regió de Darfur, el Sudan segueix enfrontant dues situacions de tensió. Si bé a l'est del país les negociacions de pau van avançar², **al sud es van produir importants disturbis que segueixen fent témer pel fràgil procés de rehabilitació.** D'aquesta manera, els enfrontaments **entre faccions de la milícia South Sudan Defence Forces (SSDF)** registrats a mitjan del mes d'abril van provocar almenys 15 morts, 11 dels quals eren civils. El SSDF, que durant els 22 anys d'enfrontaments armats al sud del Sudan va protegir el Govern de Khartum, manté una disputa interna oberta per la seva incorporació a l'exèrcit del SPLMA. Mentre que la facció liderada per P. Matip protegeix l'acord signat entre ambdues forces el passat mes de gener per a certificar la incorporació, la facció comandada per G. Kong segueix oposant-se a la decisió. Així mateix, es van produir **diversos atacs** a comunitats de ramaders a la localitat d'Akobo (**estat d'Upper Nile**), deixant un balanç d'almenys 13 morts. Per una altra part, cal assenyalar l'informe fet públic per les autoritats ugandeses en el qual es determinava que l'accident que a l'agost de 2005 va acabar amb la vida de l'històric dirigent de l'SPLA i llavors Vicepresident del Govern de transició, **J. Garang**, va ser **causat per un error del pilot**, descartant les hipòtesis que responsabilitzaven del succés el Govern de Khartum i fins i tot de Kampala.

d) Grans Llacs i Àfrica Central

Països	Causes de fons
Txad – Sudan	Acusacions mútues de suport als respectius grups armats d'oposició
R. Centreafricana	Fragilitat democràtica, problemes de governabilitat
Regió dels Grans Llacs (RD Congo – Burundi – Rwanda – Uganda)	Control dels recursos naturals, recerca de seguretat fronterera

Pel que fa al Txad, durant el trimestre es va produir una greu deterioració de la situació de violència i inseguretat³. Aquesta situació està directament vinculada a l'empitjorament de les relacions amb la veïna **Sudan**, que malgrat l'acord que ambdós països van aconseguir al febrer sota els auspicis de Líbia amb l'objectiu de millorar les relacions mútues, **van persistir les acusacions del Txad al Sudan d'estar darrere de la rebel·lió armada que afecta el país.** La UA va enviar una missió d'investigació per esclarir aquesta qüestió, encara que diverses informacions provinents dels mateixos grups armats van confirmar aquesta afirmació. A més, les incursions i **atacs de les milícies progovernamentals sudaneses a les poblacions i camps de desplaçats i refugiats a l'est del Txad** es van incrementar notablement provocant una greu deterioració de la situació que va comportar la reducció de la presència d'organitzacions humanitàries a la zona, desprotegida a causa de la marxa de les FFAA txadianes cap a l'interior del país per contrarestar els atacs dels grups armats d'oposició. En aquest sentit, el Txad va sol·licitar la intervenció de la comunitat internacional.

A la **R. Centreafricana** el trimestre es va veure marcat per la persistència de la situació de violència i inseguretat a la regió nord-oest del país iniciada al juny de 2005 i agreujada a principi d'aquest any. Els atacs contra la població civil per part dels grups armats que operen a la zona i les operacions de les FFAA que intenten fer front a la situació han provocat fins al moment el desplaçament **forçat d'unes 100.000 persones, 45.000 de les quals han buscat refugi a la veïna Txad.** Informacions procedents de la població refugiada van acusar tant les FFAA centreafricanes com els grups armats d'oposició de perpetrar atacs sistemàtics contra les poblacions i greus violacions dels drets humans. Un contingent de la CEMAC es va dirigir a la regió per a donar suport a les FFAA centreafricanes. El Govern va decidir tancar la frontera amb el Sudan el 14 d'abril en protesta pel suport de Sudan a l'ofensiva rebel al Txad davant la constatació que l'ofensiva perpetrada a la capital txadiana que va partir de Sudan va passar per territori centreafricà per a posteriorment arribar a N'Djamena. Davant aquesta situació, unes 3.000 persones es van manifestar a Bangui en protesta per l'escalada de la violència i la mala governabilitat que travessa el país.

Entorn de la situació a la regió dels **Grans Llacs**, no es van produir avanços relatius a la proposta de desarmament i tornada dels membres del grup armat d'oposició rwandès FDLR

² Vegeu l'apartat de processos de pau.

³ Aquesta situació serà analitzada a l'apartat de conflictes armats.

després de la declaració de Roma de març de 2005. Al mateix temps van continuar els enfrontaments entre el FDLR i les FFAA congolesees recolzades per la MONUC, a més de la detenció i posterior posada en llibertat a Alemanya del líder del FDLR, I. Murwanashyaka. Els Ministres d'Exteriors de Burundi, **RD Congo, Rwanda i Uganda** van realitzar una crida a les Nacions Unides i a la UA perquè imposessin sancions als líders dels diferents grups armats d'oposició existents a la regió i que suposen una amenaça permanent a l'estabilitat: l'ugandès LRA, el rwandès FDLR i el burundès FNL. **Rwanda va destacar la millora de la situació de seguretat a la seva frontera amb la RD Congo, fet que suposa un pas endavant en les relacions entre ambdós països.** Per una altra part, Uganda va proposar la creació d'un mecanisme regional per fer front a l'LRA. No obstant això, **les FFAA ugandeses van ser acusades de penetrar en territori congolès en persecució de l'LRA**, fet que va motivar les protestes congolesees i l'enviament d'un contingent militar congolès a la zona per supervisar la frontera. Uganda va desmentir els fets i va sol·licitar la intervenció de la MONUC per a posar fi a les activitats del grup o forçar la seva tornada a Uganda.

Amèrica

a) Amèrica del Nord, Centreamèrica i Carib

Països	Causes de fons
Haití	Desestructuració política i econòmica i polarització social

A Haití, amb la presa de possessió del càrrec del President electe, R. Préval, i l'entrada en funcionament del Parlament i el nou Govern, **es va reduir considerablement la tensió** que s'havia registrat l'any anterior. No obstant això, organitzacions de drets humans van seguir denunciant, entre altres qüestions, els alts **índexs de mortalitat** (que van tornar a acaparar l'atenció dels mitjans de comunicació per l'assassinat de personalitats polítiques) i el tracte dispensat per les autoritats migratòries dominicanes a la nombrosa comunitat haitiana que resideix al país veí. Per una altra part, **centenars de persones es van manifestar per exigir el retorn de l'ex President, J. B. Aristide**, exiliat a Sud-àfrica des de principi del 2004 i sobre el retorn del qual a Haití van especular algunes veus. El nou President, que ja havia estat màxim dignatari del país entre 1996 i 2001, havia estat també Primer Ministre sota la Presidència de J. B. Aristide. No obstant això, diversos exponents de la comunitat internacional van traslladar al nou Executiu les inconveniències que podria provocar la tornada al país de J. B. Aristide, al qual molts acusen de mantenir estrets vincles amb algunes de les agrupacions armades (*chimères*) que operen a les principals urbs del país, especialment a Port-au-Prince.

b) Amèrica del Sud

Països	Causes de fons
Bolívia	Problemes de governabilitat
Equador	Problemes de governabilitat
Perú	Problemes de governabilitat

A Bolívia, l'arribada al poder d'E. Morales va **desconvocar bona part de les protestes socials** que s'havien registrat l'any anterior, encara que també va comportar la mobilització de **nous col·lectius** (especialment del departament de Santa Creu) que s'oposen a algunes de les mesures del nou Executiu, com la nacionalització **dels hidrocarburs** o l'inici de la reforma **agrària**. Respecte d'aquesta última qüestió, alguns empresaris agropecuaris van insinuar la possibilitat d'utilitzar la força i de crear Comitès de Defensa de la Terra per impedir la redistribució d'uns 20 milions d'hectàrees de terra. Referent a la nacionalització dels hidrocarburs, diverses de les nombroses empreses energètiques que operen a Bolívia, així com alguns Governs, van expressar el seu malestar per la decisió de La Paz i la forma en què aquesta s'havia executat. Prèviament, durant el mes d'abril, organitzacions del transport **públic** i del col·lectiu **docent** van dur a terme, per separat, **mobilitzacions** per exigir millores sectorials. Igualment, la principal central sindical del país, la COB, va mobilitzar les seves bases per a protestar contra la composició de l'Assemblea Constituent.

A l'Equador, algunes de les principals organitzacions indigenistes del país van vincular la decisió del Govern de declarar la nul·litat del contracte de la petroliera nord-americana OXY amb les massives i **perillongades mobilitzacions socials** que es van registrar durant el primer trimestre de l'any, les quals exigien l'expulsió d'OXY i la celebració d'un referèndum sobre la signatura del Tractat de Lliure Comerç amb els EUA. L'Administració nord-americana va suspendre el procés de negociació d'aquest tractat per considerar que la mesura de Quito atempta contra el tractat bilateral d'inversions. El Govern equatorià, que va rebre el suport d'alguns dels seus homòlegs continentals, va declarar que la decisió d'intervenir l'empresa OXY, amb una explotació aproximada de 100.000 barrils diaris a l'Amazònia, va ser estrictament judicial. Precisament a l'Amazònia, a la província de Pastaza, van tornar a registrar-se informacions sobre **suposades massacres de població civil per enfrontaments entre grups madereros i comunitats indígenes** que s'oposen a la tala il·legal d'arbres. El Govern va reconèixer alts índexs de violència a la regió i va anunciar la seva intenció d'involucrar l'exèrcit a les tasques de seguretat.

Al Perú es va registrar un lleuger increment de la tensió vinculat a la intensa **campanya electoral** que va enfrontar l'exmilitar nacionalista O. Humala i a l'ex **President A. García** i que va culminar amb la victòria d'aquest últim. Dos dels principals punts de fricció durant els últims mesos van ser les reiterades **acusacions a O. Humala per presumptes violacions dels drets humans** durant el conflicte armat contra Sendero Luminoso i la suposada ingerència del President veneçolà, H. Chávez, que va cristal·litzar en la respectiva retirada d'ambaixadors i en una sèrie de disputes en el si de l'OEA. Per una altra part, van seguir registrant-se **episodis de violència a les regions centrals el país** (especialment al departament d'Ayacucho, punt neuràlgic del conflicte armat durant els anys 80 i 90) entre les FFAA i suposats membres de Sendero Luminoso. En aquest sentit, cal destacar que un tribunal va condemnar a 24 anys de presó el dirigent senderista de rang més alt sentenciat fins al moment.

Àsia

a) Àsia Meridional

Països	Causes de fons
Pakistan	Enfrontaments religiosos, lluita antiterrorista

Pel que fa a la situació del Pakistan, cal destacar la il·legalització **per part del Govern del grup armat d'oposició BLA** i la seva consideració com a organització terrorista. Aquest grup armat opera a la regió de Balutxistan i està darrere dels nombrosos episodis de violència que van tenir lloc en aquesta província. Després de la il·legalització, es van produir diferents actes de protesta a la província. A més, al llarg del trimestre es van repetir els atemptats tant en aquesta zona com a la zona fronterera amb Afganistan, **Waziristan**. No obstant, el Govern va declarar tenir sota control la situació i es van repetir els anuncis relatius a la mort d'opositors armats en el marc de les operacions militars dutes a terme per les FFAA. Finalment, a la ciutat de Karachi va tenir lloc un atemptat suïcida que va costar la vida a 60 persones durant la celebració d'una festivitat religiosa en la qual participaven desenes de milers de sunnites.

b) Sud-est asiàtic i Oceania

	Causes de fons
Timor Oriental	Acomiadament massiu de membres de les FFAA; desestructuració econòmica i fragilitat institucional

A **Timor Oriental**, l'expulsió de **gairebé 600 militars** de les FFAA (un terç del cos) va estar a l'origen del brot de **violència** que va esclatar a la capital a final de març i que es va perllongar i va intensificar durant el trimestre, amb la implicació d'agrupacions armades i d'altres col·lectius sense cap vinculació evident amb els militars. Segons la UNOTIL, unes **40 persones haurien mort i més de 130.000** (aproximadament una desena part de la població) s'haurien vist obligades a abandonar **les seves llars**. La UNOTIL també va denunciar actes de pillatge i de saqueig continuats i atacs a campaments de persones refugiades. Davant aquesta situació, el Consell de Seguretat de l'ONU va estendre el mandat de la UNOTIL per unanimitat i va celebrar el desplegament d'un contingent militar d'uns **2.000 membres integrat per Austràlia, Nova Zelanda, Malàisia i Portugal**. A més, el Secretari General va declarar que en breu podria desplegar-se una missió internacional amb l'objectiu de restablir l'ordre i la seguretat, assistir al país en la celebració de les eleccions l'any que ve i acompanyar el Govern timorès en la reforma d'algunes institucions i dels cossos de seguretat de l'Estat. Fins al moment, es desconeixen exactament els motius dels esdeveniments, i Dili ja ha sol·licitat a les Nacions Unides l'establiment d'una comissió d'investigació. No obstant això, algunes veus van assenyalar l'existència de tensions entre el President, X. Gusmao, i el Primer Ministre, M. Alkatiri, i van acusar especialment aquest últim per la gestió de la crisi.

Europa i Àsia Central

Àsia Central i Caucas

Països	Causes de fons
Geòrgia	Fragilitat democràtica, problemes de governabilitat, independència de les regions d'Abkhàzia i Ossètia del Sud
Kirguistan	Fragilitat democràtica, independència de la Vall de Ferghana
Uzbekistan	Problemes de governabilitat, independència de la Vall de Ferghana

En els dos escenaris de tensió de Geòrgia (Ossètia del Sud i Abkhàzia), qüestions com les converses sobre la possible independència de Kosovo i el recent referèndum de Montenegro van semblar **dificultar els esforços del Govern georgià per defensar una sortida als conflictes basada en la reintegració d'aquests territoris**. A **Abkhàzia**, el Conseller de Resolució de Conflictes del President de Geòrgia, I. Alazana, va presentar un pla de pau que contemplava una major autonomia política per a la regió. El document va ser, no obstant això, rebutjat pels separatistes qui, a més, van reafirmar el seu dret d'autodeterminació. Setmanes abans, el mateix govern d'Abkhàzia havia posat sobre la taula el seu pla de pau, acollit sense entusiasme a Tbilisi. Davant la necessitat d'afiançar les converses entre ambdós bàndols, el Consell de Seguretat de l'ONU va decidir **perllongar el mandat d'UNOMIG fins al 15 d'octubre de 2006**. D'altra banda, a **Ossètia del Sud**, les autoritats separatistes van sol·licitar un nou acord sobre garanties de seguretat, després que, segons els seus representants, l'OSCE evités una escalada de la violència a la regió després de la polèmica detenció de diversos ciutadans d'Ossètia del Sud per irregularitats en els seus visats. Per la seva banda, el Govern de Tbilisi, que no va creure necessari aquest acord, va presentar un projecte de llei per a la devolució de propietats a persones perjudicades pel conflicte com a eina per a promoure la pau.

La situació política a **Kirguistan** va registrar un **considerable empitjorament aquest trimestre**. Milers de persones es van **manifestar durant diverses setmanes a Bishkek**, la capital, per exigir **més reformes judicials i constitucionals al país**. Les protestes van ser organitzades per la Coalició per a la Reforma que engloba un total de 20 partits polítics i ONG, descontents amb la manera en què el President, K. Bakiev, està duent a terme la seva gestió de Govern. Entre altres mesures, els manifestants van exigir reformes que limitessin els poders

presidencials, tal i com es va prometre durant les eleccions de juliol de 2005, canvis que atorguessin més autoritat al Parlament i al Primer Ministre, així com polítiques actives per a eradicar la corrupció i el crim a Kirguistan. Els organitzadors de les protestes van fixar com a data límit el 27 de maig perquè el President, K. Bakiev, complís amb les seves promeses electorals de més democràcia o dimitís del càrrec. Durant aquest període, K. Bakiev va haver de fer també front a una **forta crisi en el seu equip de govern**: 13 dels 17 membres del Govern de Bakú van declarar la seva intenció de dimitir, la qual cosa va agreujar encara més el clima d'**inestabilitat política**. Finalment, les protestes populars van donar parcialment fruits i el President va acceptar la dimissió d'alguns membres del Govern assenyalats per l'oposició.

A l'**Uzbekistan**, es van produir **diverses protestes en complir-se el primer aniversari dels incidents d'Andijan**, on les forces de seguretat uzbeques van carregar contra un grup de civils que protestava en aquesta localitat per la mala situació econòmica, causant **diversos centenars de morts i més de 400 desplaçats**. Membres de l'oposició uzbeques es van manifestar a la capital, Tashkent, i grups de refugiats ho van fer a la frontera amb Kirguistan, a Londres, Moscou, Nova York, Kiev i Istanbul. Els manifestants van denunciar que, passat un any dels fets, **encara no s'havien dirimit les responsabilitats**. A més, **l'oficina de l'ACNUR a l'Uzbekistan es va veure obligada a tancar les seves portes**, tal com exigia l'ultimàtum del Govern uzбек emès el passat 20 de març. El document instava a l'agència de l'ONU a cessar la seva activitat al país abans del 17 d'abril, ja que, segons Tashkent, l'ACNUR ja havia complert amb la seva missió i, per tant, no existien raons evidents perquè continués al país. L'agència, amb més de 13 anys de presència a l'Uzbekistan, es va mostrar en tot moment disconforme amb aquesta decisió i **va alertar de l'existència de més de 1.800 refugiats a sòl uzбек**.

Orient Mitjà

Països	Causes de fons
Egipte	Tensió política i social, repressió
Iran	Pressió internacional per l'expedient nuclear, reafirmació nacional
Israel – Líban - Síria ⁴	Disputa territorial, fragilitat del sistema libanès i tutela històrica de Síria, impacte conflicte palestinoisraelià
Síria	Tensió política interna, pressió internacional

A Egipte la tensió es va incrementar al llarg d'aquest trimestre per diversos motius. En primer lloc, les condemnes **contra diversos jutges que van denunciar el frau en les passades eleccions** van acabar amb nombroses protestes a favor de la independència del poder judicial. En segon lloc, les contínues operacions d'arrest **de desenes de membres dels Germans Musulmans** es va demostrar ser un intent més del règim d'H. Mubarak d'anular l'oposició. Al mateix temps, la violència **interconfessional entre musulmans i coptes** va tenir una nova erupció a mitjan d'abril i va provocar assalts a centres de culte i fins i tot alguna mort. Finalment, els atemptats **a la península del Sinaí** del 24 d'abril, a la zona turística de Doha, van ocasionar la mort a més de 20 persones. Aquests atemptats van provocar la pròrroga de l'estat d'emergència a tot el país (en vigor des de 1981) i l'inici de la recerca i captura de culpables, de manera que al maig sis persones qualificades per les autoritats de terroristes van morir a mans de les forces de seguretat.

L'Agència Internacional per a l'Energia Atòmica (AIEA) va informar que **l'Iran** havia aconseguit enriquir urani i que havia desobeït la data límit del 28 d'abril, imposada pel Consell de Seguretat de l'ONU, per detenir aquest procés. A partir d'aquí, no va fer més que augmentar el ja tens *tour de force* entre Teheran i la comunitat internacional, encapçalada pels EUA i la UE3 (Alemanya, França i Regne Unit), però amb l'oposició de Rússia i la Xina. Mentre que **l'Iran seguia insistint en la finalitat pacífica del seu programa nuclear, els EUA i Europa seguien tement el desenvolupament d'un programa clandestí d'armament atòmic** per part del país persa. Així les coses, les amenaces internacionals de sancions van venir contestades per les amenaces iranianes d'atacs als interessos nord-americans arreu del món, fins que **la UE3 va anunciar una oferta amb incentius a l'Iran a canvi de renunciar al seu programa d'enriquiment d'urani**. Aquesta oferta, recolzada pels cinc membres permanents del Consell

⁴ A partir d'ara, les tensions referents a la relació entre dues o tres d'aquests països (Israel, Líban, Síria) es consideraran de forma conjunta per permetre una millor anàlisi de la situació donat el seu caràcter marcadament interdependent.

de Seguretat de l'ONU, més Alemanya, plantejava proporcionar a l'Iran accés a tecnologia nuclear i a components d'avions, a més de la seva inclusió a l'OMC. A mitjan de juny, el President iranià, M. Ahmadinejad, va qualificar l'oferta de pas endavant. Mentrestant, el Director de l'AIEA, M. El-Baradei, alertava de la necessitat d'actuar amb cautela per a evitar els mateixos errors comesos amb l'Iraq i la RPD Corea.

Al **Líban**, la celebració al maig del sisè aniversari de la retirada de l'Exèrcit d'Israel del sud del país va venir marcada per l'esclat dels més **violents incidents interfronterers** a tots aquests anys, que van acabar amb diverses morts sota foc israelià, entre elles la del líder de la Jihad Islàmica en territori libanès i diversos guerrillers de Hezbollah. Mentre, a nivell intern, el Líban es va veure immers en diversos intents, fins al moment fallits, de canalitzar un diàleg nacional que permetés consensuar la sort del President prosiri E. Lahoud i el desarmament de Hezbollah. En aquest sentit, **una resolució de les Nacions Unides demanava a Síria la reducció del flux d'armes al Líban, el restabliment de les relacions diplomàtiques entre ambdós països i la definició de la seva frontera comuna** de 250 km. Tanmateix, Síria va condicionar qualsevol definició de fronteres a la retirada d'Israel de l'àrea de les Granges de Shebaa. Per una altra part, va prosseguir la investigació de les Nacions Unides sobre l'assassinat amb implicació síria de l'ex Primer Ministre libanès, R. Hariri, i la col·laboració del President de Síria B. al-Assad va ser qualificada de positiva per l'organització, que va demanar un any de pròrroga per a la missió d'investigació. En l'àmbit de la política interna de Síria, un **recent creat grup d'oposició a l'exili**, format entre altres per l'ex Vicepresident del país, A. H. Khaddam, i diversos membres de Germans Musulmans, va denunciar el Govern per corrupte i dictatorial i **va anunciar la seva intenció de crear un Estat democràtic i modern** en el seu país. Per una altra part, el règim va informar d'un intent d'atac armat a Damasc i mitjans oficials ho van atribuir a partidaris dels EUA i Israel a la zona.

Quadre 2.2. Evolució trimestral d'altres escenaris de tensió		
Països	Causes de fons	Evolució
Àfrica		
Angola	Violència política, frustració social	Reducció
Angola (Cabinda) a:	Autonomia vs. Independència	Estancament
Congo	Control polític de diferents grups ètnics i fragilitat democràtica	Estancament
Etiòpia (Gambella)	Colonització demogràfica i control dels recursos naturals	Estancament
Etiòpia (Ogaden)	Autonomia vs. independència	Estancament
Guinea Equatorial	Fragilitat democràtica (inestabilitat institucional i política)	Estancament
Mauritània	Fragilitat democràtica	Estancament
Subregió Riu Mano (Côte d'Ivoire, Guinea, Libèria i Sierra Leone) ⁵	Desestabilització generalitzada pels desplaçaments forçats i el flux d'armes i mercenaris	Reducció
Somàlia (Somalilàndia i Puntlàndia)	Disputes territorials	Estancament
Tanzània (Zanzíbar)	Lluita pel poder polític	Reducció
Sudan (Est)	Marginalització de la regió	Millora
Uganda-Kenya (Karamoja-Turkana)	Problemes de governabilitat, marginalització regional, enfrontaments comunitaris pel control dels recursos naturals	Estancament
Amèrica		
Guatemala	Exclusió política i històrica, injustícia social, incompliment dels acords de pau, impunitat i crim organitzat	Estancament
Mèxic (Chiapas)	Exclusió i desigualtats econòmiques	Estancament
Veneçuela	Problemes de governabilitat	Estancament
Àsia		
Índia-Pakistan	Disputes territorials	Reducció
Índia (Tripura)	Autonomia vs. Independència	Estancament
Indonèsia (Moluques)	Instrumentalització religiosa, colonització demogràfica, autonomia vs independència	Estancament
Indonèsia (Sulawesi)	Instrumentalització religiosa, colonització demogràfica	Estancament

⁵ La subregió del Riu Mano engloba geogràficament Guinea, Libèria i Sierra Leone. No obstant, també es té en compte la situació a Côte d'Ivoire per la seva proximitat geogràfica i la seva influència a la resta d'escenaris. A més, cal apuntar que a partir d'ara la situació de tensió existent entre els Governs de Côte d'Ivoire i Burkina Faso passarà a ser analitzada en el marc de la subregió.

Indonèsia (Papúa Occidental)	Autonomia vs. independència, enfrontaments religiosos, colonització demogràfica i control pels recursos naturals	Estancament
Myanmar	Fragilitat democràtica i enfrontaments ètnics	Escalada
Europa i Àsia Central		
Armènia	Fragilitat democràtica, problemes de governabilitat	Reducció
Azerbaidjan	Desigualtats en la distribució de recursos, fragilitat democràtica	Estancament
Belarús	Fragilitat democràtica, problemes de governabilitat	Estancament
Kazajstan	Fragilitat democràtica, problemes de governabilitat	Estancament
Moldova, Rep. De	Fragilitat democràtica, independència de la regió Dniester	Estancament
Sèrbia i Montenegro	Fragilitat democràtica, lluita pel poder polític	Reducció
Sèrbia i Montenegro (Kosovo)	Autonomia vs. Independència	Estancament
Tadjikistan	Fragilitat democràtica, problemes de governabilitat	Estancament
Turquia	Tensió política i social, autonomia vs. Independència en Kurdistan	Escalada
Turkmenistan	Fragilitat democràtica, problemes de governabilitat	Estancament
Ucraïna	Fragilitat democràtica, problemes de governabilitat	Escalada
Orient Mitjà		
Iemen	Lluita pel poder polític	Estancament

2.2. Altres temes d'interès

Prevenir el genocidi: nous instruments davant nous reptes

El genocidi **de Rwanda el 1994**, amb la mort de prop d'un milió de persones, va marcar un **abans i un després** en molts aspectes: en les intervencions internacionals, en l'acció humanitària, en el principi de no-injerència, en la responsabilitat col·lectiva de protegir i en la prevenció de conflictes. La commemoració del desè aniversari d'aquest trist fet es va fer amb la creació d'un **Assessor Especial per a la Prevenció del Genocidi** en el si de les Nacions Unides. Dos anys més tard, el Secretari General de l'organització, K. Annan, acaba de nomenar un **Comitè Assessor per a la Prevenció del Genocidi** per assistir l'Assessor Especial, J. Méndez, en la seva tasca de prevenció del genocidi.

El nomenament d'un Assessor Especial i la creació d'un Comitè per a la Prevenció del Genocidi s'emmarquen en l'objectiu, expressat en nombroses ocasions pel Secretari General de les Nacions Unides de substituir **una cultura de reacció per una de prevenció**, en particular de prevenció dels conflictes armats. De fet, **és en el curs dels conflictes armats on ocorren la majoria de genocidis** (encara que no tots), per la qual cosa la seva prevenció contribuiria també a fer més difícil que aquests ocorreguessin.

Respecte a aquests nous instruments desenvolupats per les Nacions Unides es poden apuntar algunes consideracions:

- ♣ En primer lloc, tant la creació d'una figura com d'un òrgan específicament dedicats a combatre el genocidi suposen **la constatació de les diferències que existeixen entre el genocidi i altres amenaces a la pau i a la seguretat**. Aquesta diferenciació, sens dubte contribuirà a dissenyar instruments i a adoptar mesures més específiques i adequades que les preses fins al moment.
- ♣ En segon lloc, l'Assessor Especial té **mandat per exposar situacions potencials de genocidi directament al Consell de Seguretat**, a més de recaptar informació sobre qualsevol violació massiva dels drets humans que pugui dur al genocidi. La comunicació directa amb el Consell de Seguretat dificultarà que el desconeixement d'un possible risc de genocidi sigui utilitzat d'excusa per defensar la inacció.
- ♣ En tercer lloc, la creació del Comitè **servirà de suport per a la limitada infraestructura de la qual disposava fins al moment l'Assessor Especial**, assistit únicament per un membre del Departament d'Assumptes Polítics de les Nacions Unides i per un membre de l'Oficina de l'Alt Comissionat de les Nacions Unides per als Drets Humans.

- Finalment, el nou Comitè per a la Prevenció del Genocidi està **integrat per diverses personalitats vinculades amb la prevenció de conflictes, els drets humans i el manteniment de la pau**, per la qual cosa la seva aportació pot ser immensament valuosa. Per exemple, l'ex Comandant de les Forces de l'ONU a Rwanda, R. Dallaire; el Premi Nobel de la Pau, D. Tutu; o el President d'*International Crisis Group*, G. Evans, es troben entre els set experts designats per integrar el Comitè.

Respecte a la tasca de prevenció que es proposa desenvolupar aquest nou Comitè, es poden plantejar algunes reflexions, principalment basades en aquelles experiències passades que aporten llum als escenaris que es presenten avui dia:

- Primerament, **la utilització o no de la qualificació de genocidi** (basada en la Convenció sobre el Genocidi de 1948) ha tingut serioses implicacions i és encara motiu de controvèrsia. De fet, es pot dir que, en el passat, la negació de l'existència d'un genocidi va ser utilitzada per eximir de la responsabilitat d'actuar. Així va ocórrer en el cas de Rwanda, quan el genocidi no va ser qualificat com a tal per la majoria de Govers i institucions, inclosos les Nacions Unides i l'OUA, fins que pràcticament havien acabat els 100 dies de les massacres. **Semblava que etiquetar-ho així duia implícit una major obligació d'intervenir.**

Per aquest motiu, l'Assessor Especial per a la Prevenció del Genocidi, J. Méndez, va considerar que la discussió **sobre el que constitueix o no genocidi, a més d'haver estat estèril i paralitzadora en el passat, es basava en la falsa consideració** que una situació havia de ser primer etiquetada abans de provocar una reacció. Per aquestes raons, el mandat de l'Assessor no inclou determinar si té o no lloc un genocidi, funció que correspon a la Cort Penal Internacional (CPI). Aleshores, tal com J. Méndez indica, tant la neteja ètnica, com els crims contra la humanitat o els crims de guerra haurien d'impulsar a la comunitat internacional a actuar. En aquest sentit, G. Evans **proposa l'establiment d'una definició genèrica** perquè 'l'etiqueta' no serveixi d'excusa per evitar posar en marxa mecanismes de prevenció. Podríem concloure que, sigui com sigui la denominació, una actuació preventiva, o almenys pal·liativa, hauria de ser inqüestionable. Per una altra part i tal i com també apunta J. Méndez, ajustar-se a una **definició massa tècnica de genocidi implicaria una desatenció a la tasca de prevenció**, ja que una actuació efectiva en aquest sentit hauria de tenir lloc abans que apareguessin tots els elements constitutius d'un possible genocidi.

- En segon lloc, cal preguntar-se com es pot actuar per a la prevenció del genocidi. Les tasques a desenvolupar poden ser moltes, però sembla haver-hi unanimitat en la necessitat de començar per millorar **els sistemes d'alerta avançada**. No obstant això, i tornant una altra vegada al genocidi de Rwanda, el Comandant de les Forces de l'ONU en aquell moment va avisar inútilment els seus superiors en una comunicació escrita a l'agost de 1993 de les intencions dels que serien després els perpetradors del genocidi de tutsis i d'hutus moderats. Un dels primers signes que el va posar en alerta va ser el considerable augment de la importació d'armes i la constatació de l'existència de dipòsits de material al voltant de la capital. Com demostra perfectament aquest exemple, **cap mecanisme d'alerta avançada pot substituir la voluntat política**. Així ho va constatar el Secretari General de l'ONU després dels fets de Rwanda i de Srebrenica, a l'antiga Iugoslàvia, també a mitjan dels noranta. En el passat, el dret de veto dels cinc membres del Consell de Seguretat va servir per a prendre decisions que es van revelar desencertades. Actualment, les motivacions polítiques, electorals o econòmiques tampoc no han desaparegut.

A dia d'avui, **els reptes són molts**, el primer de tots davant la preocupant **situació a Darfur** (Sudan). Allí, de moment, malgrat les contínues i aclaparadores alertes, la comunitat internacional no hi ha intervingut o ho ha fet sense quasi incidència. A l'abril de 2004, K. Annan en la presentació del seu pla de cinc punts per a la prevenció del genocidi, va aprofitar per proclamar que el món no havia de permetre que Darfur es convertís en una altra Rwanda. No obstant això, **a mitjan de juny de 2006, el fiscal de la CPI informava al Consell de Seguretat de l'existència d'evidències significatives que apuntaven al desenvolupament de massacres a gran escala al Sudan amb algun 'intent específic de genocidi'**. Efectivament, els criteris d'intervenció o no al Sudan, com en altres ocasions, tenen altres ingredients a més dels estrictament humanitaris: per exemple, el Sudan s'ha convertit en un actiu important per

als serveis d'intel·ligència nord-americans en la lluita contra el terrorisme. És veritat que la CPI està treballant en 'el dossier Sudan', i que no cal desestimar la contribució d'aquest òrgan judicial en la dissuasió de potencials perpetradors de genocidi, però els seus avanços fins al moment han estat pocs: a tall il·lustratiu, l'entrevista amb el Govern i amb els militars sudanesos sobre Darfur encara no ha tingut lloc malgrat haver estat sol·licitada pel CPI el 2005.

A part de Darfur, si féssim un mapa dels **països o zones amb el risc de genocidi**, de massacres a gran escala o qualsevol de les denominacions que vulguem utilitzar, podríem parlar del **Txad, Uganda o Txetxènia** (tots ells contextos en situació de conflicte armat) però també d'escenaris considerats d'alta tensió, com **la regió dels Grans Llacs**. En el seu primer any en el càrrec, l'Assessor Especial per a la Prevenció del Genocidi havia elaborat set notificacions al Consell de Seguretat: cinc sobre Darfur, una sobre RD Congo i una sobre Côte d'Ivoire. Caldrà veure si els debats, els informes i les propostes del nou Comitè Assessor per a la Prevenció del Genocidi es converteixen en accions, en mesures i en reptes finalment complerts.

Processos de Pau

3. Processos de Pau

- o El Govern del **Sudan** va arribar a un acord inicial amb els grups armats de Darfur i de l'Est.
- o Sud-àfrica va assumir la facilitació oficial del procés de **Burundi**, en substitució de Tanzània.
- o Les Nacions Unides van aparcar el Pla Baker per solucionar el conflicte del **Sàhara** i van proposar una negociació directa entre les parts.
- o El canvi polític al **Nepal** va permetre iniciar un procés de pau.
- o La crisi del procés de pau de **Sri Lanka** va donar pas a una guerra de baixa intensitat.
- o El Govern espanyol va anunciar l'inici de converses directes amb ETA.

En aquest apartat s'hi analitzen aquells conflictes armats o conflictes no resolts que han entrat en una fase de negociació formal, que estan immersos en un clar procés de pau o que estan explorant l'inici d'unes negociacions. Dels **31 processos analitzats**, 14 corresponen al continent africà, set a l'uropeu i set a l'asiàtic; en 24 hi ha negociacions formals (encara que poden sofrir interrupcions) i en set s'estan explorant possibilitats. Un total de 16 negociacions o exploracions corresponen a conflictes armats i 15 a conflictes no resolts¹. Durant el trimestre s'hi ha incorporat exploracions a Mali amb els Tuareg, i a Nigèria (Delta). En el capítol també s'hi realitzen comentaris sobre la finalització del conflicte entre Nigèria i el Camerun per la península de Bakassi, sobre la situació de Myanmar, i s'hi analitzen els avanços en el procés de pau ja culminat a Indonèsia (Aceh). A l'apartat 3.2 es fa un comentari sobre el nou procés obert al País Basc.

3.1. Evolució dels processos de pau

Al llarg del segon trimestre del 2006, la majoria de les negociacions s'han trobat amb algunes dificultats o han evolucionat positivament, tal com es reflecteix a la taula 3.1, assolint una de les millors situacions dels últims dotze mesos. Cal destacar l'inici **de processos formals en els conflictes armats de Nepal, Sudan (Darfur i Est) i Burundi**.

Taula 3.1. Evolució de les negociacions al finalitzar el segon trimestre

Bé (5)	Amb dificultats (14)	Mal (5)	En exploració (7)
<i>Índia-Pakistan</i> <i>Irlanda del Nord (IRA)</i> <i>Nepal (CPN)</i> <i>Sudan (Est-EF)</i>	Algèria Armènia-Azerbaidjan Burundi (FNL) Colòmbia (AUC) Costa d'Ivori (FN) Filipines (MILF) Geòrgia (Abkhàzia) Geòrgia (Ossètia Sud) Índia (NDFB) Índia (NSCN-IM) Índia (ULFA) Kosovo RD Congo Sudan (Darfur-JEM) Sudan (Darfur-SLA)	Txad-Sudan Israel-Palestina Sàhara Occidental Somàlia Sri Lanka (LTTE)	Angola (Cabinda) Xipre Colòmbia (ELN) Espanya (ETA) Mali (Tuareg) Nigèria (Delta) Uganda (LRA)

(En cursiva s'hi assenyalen els conflictes no resolts i que no estan en fase de lluita armada o que en aquests moments no són catalogats com a "conflicte armat". En negreta, els nous casos oberts, encara que ja ho haguessin estat alguna vegada en el passat)

¹ En aquest apartat entenem per conflictes "no resolts" aquelles situacions en les quals tot i havent existit en el passat un nivell elevat de tensió, amenaces de caràcter militar o enfrontaments armats, en l'actualitat no es produeixen aquest tipus d'enfrontaments, però sense que les parts hagin assolit encara un acord de pau definitiu, la qual cosa motiva que existeixin o s'explorin negociacions.

Àfrica

a) Àfrica Austral

El procés exploratori que se segueix a **Angola (Cabinda)**, ha estat marcat per les **tensions i divisions entre els dirigents de diverses forces d'oposició** d'aquest enclavament. A final d'abril, les Forces Armades de la Resistència Cabindesa (FARC), braç armat del Front Democràtic de Cabinda, que van sorgir el 1992 i són considerades la tercera força políticomilitar de Cabinda, van donar el seu suport al Fòrum de Cabinda per al Diàleg (FCD), creat el 2004 i presidit per A. Bento Bembe, alhora que manifestaven el seu desig de solucionar el conflicte per la via de la negociació política. A mitjan de maig, no obstant això, les Forces Armades de Cabinda Unificades (FACU), van indicar que no reconeixien cap acord amb el Govern d'Angola que no passés per la direcció del grup armat d'oposició FLEC, presidit per N. Tiago. Al juny, l'Associació Cívica de Cabinda Mpalabanda va retirar la seva confiança a A. Bento Bembe com a president del FCD, acusant-lo d'assumir compromisos amb el Govern d'Angola al marge de la resta de grups de l'oposició. En un altre ordre de coses, el President del partit portuguès Nova Democràcia, M. Monteiro, va sol·licitar al Cap d'Estat portuguès. A. Cavaco Silva, que intercedís per a assolir la pau a Cabinda.

b) Àfrica Occidental

En relació amb el procés de pacificació de **Costa d'Ivori**, i després que a final de març, representants del Govern i del grup armat d'oposició *Forces Nouvelles* realitzessin una primera ronda de converses, ambdues parts van acordar el desarmament d'uns 42.000 efectius d'aquests forces, 5.000 de les FFAA i uns 12.000 membres de la milícia del President L. Gbagbo. El desarmament, que havia de ser paral·lel al procés d'identificació dels votants que podran participar a les eleccions previstes per a final d'octubre, va sofrir no obstant això diversos retards al llarg del trimestre, encara que finalment es va assolir un **acord per iniciar el programa de DDR** a partir del 15 de juny. Com a mesura per preparar l'esmentat procés de desarmament, tant les FFAA com els grups armats d'oposició van decidir retirar els seus efectius situats en les primeres línies i procedir a la seva reagrupació. El portaveu de les *Forces Nouvelles* va assegurar que la llei d'amnistia adoptada després de la signatura dels acords de pau no cobreix les violacions de drets humans ni els delictes econòmics, i que només cobreix el delictes d'insurrecció armada. A l'abril, la UE va prometre concedir prop de 100 milions d'euros pel restabliment de la pau.

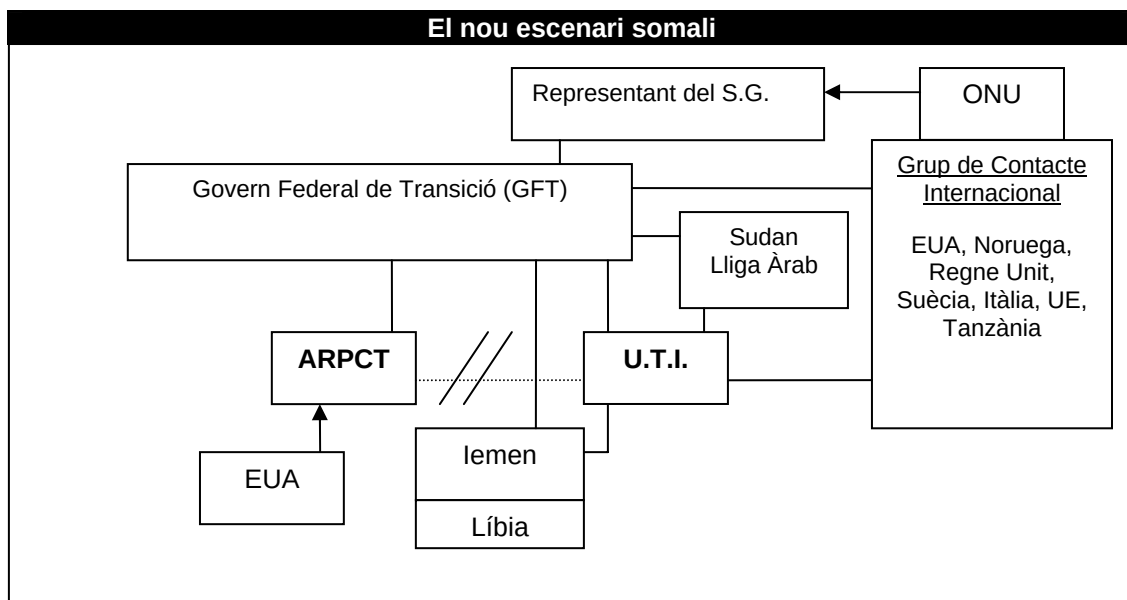
Quant al procés per reduir la violència a **Nigèria (delta del Níger)**, en el mes de maig algunes fonts van informar que **el Moviment per a l'Emancipació del Delta del Níger (MEND) hauria declarat la seva intenció d'iniciar una treva de tres mesos i entaular converses amb el Govern**. El vicesecretari del Consell de Joventut de la comunitat Ijaw, que signava aquest comunicat, va dir que el grup estava preparat per deixar les armes i donar una oportunitat al Govern federal perquè comenci un programa de desenvolupament a la regió. No obstant això, aquest comunicat contrastava amb les amenaces realitzades pel MEND, pocs dies després, als governadors federals de la regió que estaven protegint l'extensió del tercer mandat d'O. Obasanjo com a President del país. El MEND va considerar que aquests governadors estaven traint el seu poble, anant en contra dels interessos regionals. El grup armat d'oposició va informar que reiniciaria els seus atacs a les instal·lacions petroleres de la zona. El Moviment per la Supervivència del Poble Ogoni (MOSOP), es va mostrar també obert a reiniciar converses. La producció petroliera nigeriana s'ha vist reduïda en un 25% a causa de l'activitat del MEND i altres grups armats en la regió del delta.

Al marge d'aquest conflicte, cal destacar que a mitjan juny, els Governos de **Nigèria i el Camerun** van signar un acord que va permetre finalitzar la disputa fronterera sobre la península de Bakassi al Golf de Guinea. Les converses van ser facilitades pel Secretari General de l'ONU, K. Annan. Sota l'acord, s'iniciarà un període de transició de dos anys per a

cedir el control de la península al Govern camerunès. La població tindrà la possibilitat de viure a Bakassi sota un règim especial durant quatre anys, i després d'aquest temps, la població nigeriana que viu a la península podrà decidir si s'hi queden o tornen al seu país.

c) Banya d'Àfrica

El procés de pau de Somàlia, que ja al març va sofrir un seriós revés a causa de les lluites que van dur a terme diverses milícies de la capital, va quedar col·lapsat el mes de maig a causa dels enfrontaments entre aquests grups, agrupats en l'Aliança per a la Restauració de la Pau i contra el Terrorisme (ARPCT), que reben suport dels EUA, i la Unió de Tribunals Islàmics, que va aconseguir fer-se amb el control de les principals ciutats, inclosa la capital. Segons el President del Govern Federal de Transició (GFT), A. Yusuf Ahmed, els EUA estarien utilitzant els senyors de la guerra de Mogadiscio, molts dels quals són parlamentaris del GFT, per intentar capturar membres de la xarxa Al-Qaeda que segons els EUA estarien rebent protecció dels tribunals islàmics de la capital. Paral·lelament, **el President del GFT va sol·licitar al seu homòleg libi, M. al Gaddafi, la seva intervenció personal** per crear una comissió de seguiment del procés de pau al país, i a mitjan de juny, els caps de les milícies islàmiques i del govern interí van acceptar l'oferta **del lemen per intervenir en la resolució del conflicte**. Per les mateixes dates es va reunir per primera vegada el nou Grup de Contacte Internacional per a Somàlia, format per representants d'EUA, Noruega, Regne Unit, Suècia, Itàlia, UE, Tanzània i la missió de Noruega a les Nacions Unides. El Grup de Contacte podria ampliar-se o realitzar consultes amb altres organitzacions, com la UA, l'IGAD i la Lliga Àrab. Al juny, el Primer Ministre, A. M. Ghedi, va expulsar del GFT els quatre "senyors de la guerra" derrotats per la UTI. A la segona quinzena de juny, el President del GFT, A. Yusuf es va desplaçar a la capital d'Etiòpia per conversar amb delegats de la UA sobre l'eventualitat de desplegar tropes d'aquest organisme a Somàlia. Posteriorment, delegacions del GFT i de la UTI es van reunir a la capital del Sudan per iniciar diàlegs de reconciliació, sota els auspicis de la Lliga Àrab, arribant a un acord de set punts. L'acord reconeix la legalitat del GFT i la presència de l'aliança de tribunals islàmics, i fa una crida a un diàleg sense precondicions en el marc d'un mutu reconeixement.

En relació als conflictes que afecten el **Sudan**, el líder del partit governamental NCP i President del Govern, O. al-Bashir, i el màxim dirigent de l'antic grup armat d'oposició SPLA i actualment Vicepresident del Govern de transició, S. Kiir, es van reunir durant tres dies per discutir les creixents **desavinences respecte a la implementació dels acords de pau** que al gener de 2005 van posar fi a 22 anys d'enfrontament armat al sud del país. Encara que després de la reunió ambdós van subratllar la voluntat de les parts de complir els compromisos adquirits i el to constructiu de la trobada, O. al-Bashir i S. Kiir van reconèixer l'existència d'importants desacords respecte alguns assumptes concrets, tals com la implementació de l'informe de la Comissió fronterera d'Abyei, la falta de transparència i precisió en el repartiment dels beneficis

del petroli, el retard en la retirada de les forces de seguretat o la demarcació de la frontera nord-sud de 1956. No obstant, la qüestió d'Abyei, tal com va passar en les negociacions de pau que van tenir lloc a Kenya, és un dels temes que aixeca més controvèrsia. En aquest sentit, l'NCP va rebutjar la demarcació oficial d'Abyei, regió amb importants camps petrolífers i la població de la qual haurà de decidir l'any 2011 la seva pertinença al nord o sud del país, mentre que l'SPLA va advertir que qualsevol decisió ha de basar-se estrictament en els termes establerts en l'acord de pau de 2005.

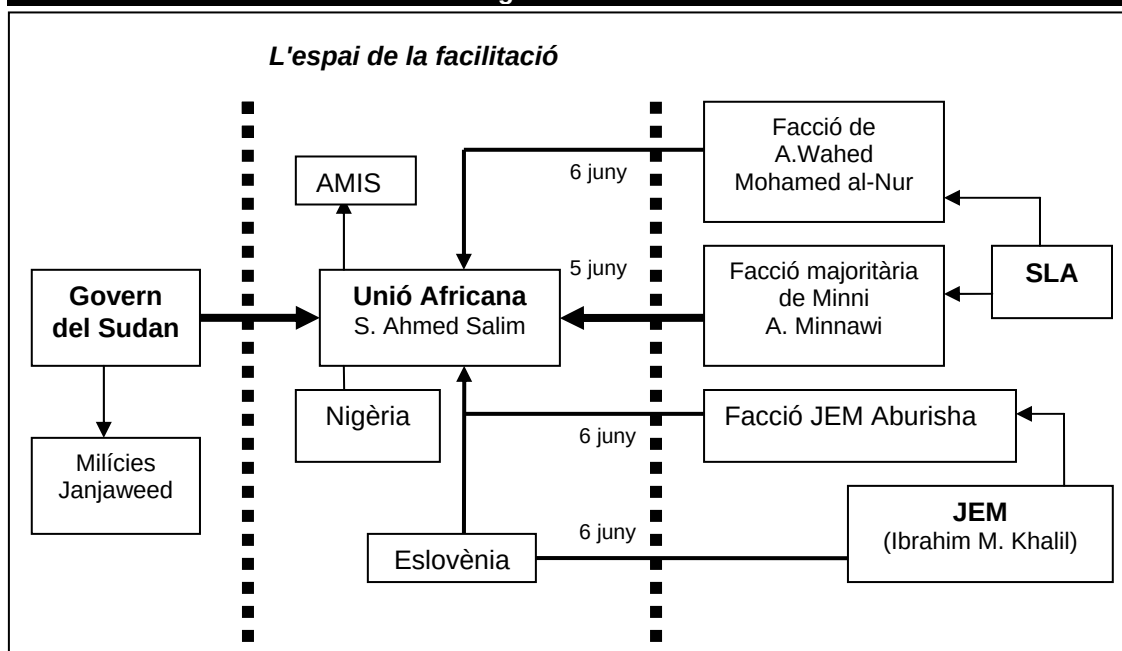
Respecte al procés de pau a la regió sudanesa de **Darfur**, cal destacar que **el Govern sudanès i la facció majoritària del grup armat d'oposició SLA van signar el 5 de maig a Abuja (Nigèria), sota els auspicis de la UA, un acord de pau** per intentar posar fi al conflicte armat que assola la regió de Darfur des de fa més de tres anys. A mitjan de juny, la facció majoritària de l'SLA va iniciar a la capital sudanesa una ronda de converses amb el Govern, a fi d'implementar l'acord signat a Nigèria. Si bé aquest acord suposa un punt d'inflexió destacable que ha estat celebrat àmpliament per les Nacions Unides i nombrosos països i organismes de tot el món, la facció minoritària de l'SLA (representant principal del grup ètnic Fur) i el grup armat d'oposició JEM (segons els mediadors, menys rellevant per al futur de les negociacions), no van voler sumar-se inicialment a l'arranjament, però a principi de juny van signar a Etiòpia una declaració per la qual es comprometien en certa manera amb aquest acord. En aquest sentit, **el líder del JEM, K. Ibrahim, es va reunir a final de maig a Eslovènia amb el President d'aquest país, J. Drnovsek**, que des de gener ja havia dut a terme una iniciativa d'acostament. L'entrevista es va interpretar com una exploració perquè el JEM s'adherís a l'acord de pau. A final de juny, representants del Govern i de la facció majoritària del SLA es van reunir a l'Haia (Països Baixos) per discutir la implementació de l'acord de pau i la reconstrucció de la regió. A l'abril, i abans de la signatura de l'acord de pau esmentat, el Govern txadià es va retirar del procés de negociació, després d'haver trencat oficialment les relacions diplomàtiques amb el Sudan. Cal destacar igualment que portaveus de l'OTAN van assegurar que l'organització estava debatent la possibilitat d'implicar-se en un futur a Darfur, encara que de moment no es contempla l'enviament d'una força militar, i que el Govern sudanès va acceptar l'enviament a Darfur d'una missió d'exploració de les Nacions Unides. La UA va anunciar la celebració a Banjul (Gàmbia), durant el mes de juliol, d'una trobada ministerial per a dirimir les diferències amb els sectors encara rebeccs al pacte. També està previst que a l'octubre se celebri als Països Baixos una conferència per a la reconstrucció i desenvolupament de Darfur.

Compromisos adquirits en l'acord de pau entre el Govern sudanès i la facció majoritària del grup SLA, 5-5-2006

- El desarmament i la desmobilització efectives de les milícies progovernamentals *Janjaweed* cap a mitjan d'octubre d'aquest any, així com la restricció de moviments d'altres milícies com les *Popular Defense Force* (PDF).
- La integració de 4.000 excombatents a les FFAA sudaneses, d'altres 1.000 a la policia, i l'assistència educativa i formativa de 3.000 efectius.
- La designació d'un membre dels grups armats de Darfur per ocupar el quart lloc de màxima representació en el Govern d'Unitat Nacional, denominat com "Assistent al President de la constituïda Autoritat Regional Transitòria de Darfur" (TDRA, per les seves sigles en anglès), que s'encarregarà d'implementar els compromisos adquirits en l'acord de pau.
- La celebració d'un referèndum al juliol de 2010 per decidir si Darfur s'estableix com una regió unitària amb govern autònom.
- La celebració d'eleccions locals no més enllà de juliol de 2009.
- De cara als pròxims tres anys, la concessió als grups armats de 12 escons a l'Assemblea Nacional, 21 per a cadascun dels parlaments estatals de la regió, un governador estatal, així com llocs clau en alguns ministeris i a governs locals.
- L'acord també preveu la celebració d'una conferència de donants per a Darfur, en la qual el TDRA haurà de presentar totes les necessitats i prioritats.
- El Govern d'Unitat Nacional haurà de contribuir a la reconstrucció de la regió amb 300 milions de dòlars inicials i amb 200 milions durant cadascun dels dos pròxims anys.
- Respecte a les qüestions humanitàries, s'establiran zones de seguretat al voltant dels camps per a desplaçats interns, passadissos d'assistència humanitària, i es crearà una comissió que treballarà conjuntament amb les Nacions Unides en el procés de tornada de les persones refugiades i desplaçades.
- Finalment, l'acord estipula que el Govern sudanès proporcionarà 30 milions de dòlars per

compensar les víctimes del conflicte.

La negociació a Darfur

Quant al conflicte de l'Est del Sudan, i després dels fallits intents previs liderats per Líbia, en la segona quinzena de maig el **Govern sudanès i el grup armat d'oposició Eastern Front van signar un acord pel qual s'establien els procediments per a les negociacions de pau**. Aquest acord preveu l'acceptació del **Govern d'Eritrea com el principal mediador entre les parts**, així com la inexistència de condicions prèvies al diàleg. Els signants del conveni van ser A. Sabdarat, en representació de Jartum, M. Mohamed Ahmed, per l'*Eastern Front*, i Y. Giraba, responsable d'assumptes polítics de l'Executiu eritreu. Les negociacions se centraran en els assumptes del repartiment del poder i de seguretat, així com la integració dels grups armats en l'exèrcit nacional. A mitjan de juny, ambdues parts van signar a la capital sudanesa un pacte de cessament d'hostilitats i una declaració de principis sobre les negociacions a seguir. El JEM, que opera especialment a Darfur, va amenaçar de boicotejar el procés de pau, llevat que s'acceptés també la seva inclusió en les converses de la regió Est, la segona ronda del qual està prevista per a mitjan de juliol a Asmara (Eritrea).

d) Grans Llacs i Àfrica Central

Els intents de reobrir negociacions de pau des de Tanzània entre el Govern de **Burundi** i el grup armat d'oposició FNL, van sofrir diversos retards en produir-se un canvi dels països facilitadors. A sol·licitud de Tanzània, i davant el temor del Govern burundès que la mediació tanzana no fos imparcial a causa que diversos líders de les FNL han buscat sovint refugi en aquest país, **les parts van acordar al maig sol·licitar la participació de Sud-àfrica en les tasques de facilitació oficial**, que van recaure en el seu Ministre de Protecció i Seguretat, C. Nqakula, que als pocs dies va mantenir a Dar es Salaam uns primers contactes amb el Govern i amb la facció dissident de les FNL dirigides per J.B. Sindayigaya. El Ministre també va visitar Kampala per discutir sobre el procés de pau amb el President ugandès, i després es va reunir a Dar es Salaam amb representants del Govern burundès i el líder de les FNL, A. Rwsa. A mitjan de juny, ambdues parts van signar a la capital tanzana un **acord de cessament d'hostilitats** durant dues setmanes, durant les quals es va negociar un acord de cessament al foc permanent. L'acord de cessament d'hostilitats estipulava la possibilitat que les FNL puguin convertir-se en un partit polític, la immunitat provisional per als seus membres i l'alliberament

dels seus presos polítics. A final de juny, no obstant, les FNL van interrompre les negociacions, acusant Sud-àfrica de posar-se d'acord amb el Govern de Burundi. El portaveu del grup, P. Habimana, va insistir que entre els comandaments de les FFAA del país encara no hi havia una suficient representació de la majoria hutu.

En relació amb els enfrontaments entre les FFAA del **Txad** i els grups armats d'oposició presents a l'est del país, que el Govern del Txad argumenta que són recolzats pel Govern sudanès i grups de la regió de Darfur, a principi d'abril, **el President Txadià, I. Déby, va fer una nova crida al seu homòleg libi, M. Gaddafi, perquè exercís els seus bons oficis entre el Txad i el Sudan.** Gaddafi ja havia realitzat al febrer missions de bons oficis entre els Presidents dels dos països enfrontats.

Respecte a la violència que assola diverses regions de la **RD Congo**, cal destacar que en el mes de maig uns 200 combatents de les milícies Mai Mai van lliurar les seves armes a efectius de la MONUC a la província de Katanga. Encara que 15.000 membres de les milícies existents a la regió d'Ituri, a la província d'Orientale, s'han integrat en programes de DDR, uns 2.000 han rebutjat ser desarmats i han configurat una nova coalició armada, el Moviment Revolucionari Congolès (MRC), activa des de mitjan de l'any passat i que pel que sembla rep suport d'Uganda.

Finalment, el conflicte entre el Govern d'**Uganda** i el grup armat d'oposició LRA, liderat per J. Kony, ha destacat pels missatges contradictoris sobre si el Govern concediria o no una amnistia al líder de l'LRA en cas que deixés les armes. Si a final de març el President ugandès va negar aquesta possibilitat, decisió que va ser confirmada a l'abril pel Parlament ugandès, al maig va realitzar una nova oferta d'amnistia i seguretat si es desarmava abans del mes de juliol. Aquesta oferta es va produir poc després que **el líder de l'LRA mantingués una reunió secreta amb el Vicepresident del sud del Sudan, R. Machar**, en la qual J. Kony va acordar posar fi als atacs contra la població civil i mantenir converses amb el President ugandès, aspecte que va ser acceptat inicialment pel President, Y. Museveni, sempre que l'LRA finalitzés les seves activitats militars abans de juliol. Al juny, la INTERPOL va llançar una ordre de detenció dels cinc principals líders de l'LRA, la qual cosa va motivar una petició de la iniciativa religiosa local ARLPI, sol·licitant anul·lar aquestes ordres per donar una oportunitat a la negociació.

e) Magrib i Nord d'Àfrica

Durant el trimestre es va produir un conflicte menor al nord de **Mali**, quan al maig un grup de diversos centenars de Tuareg van assaltar unes casernes i van capturar armes i vehicles militars, després de la qual cosa es van dirigir a les muntanyes frontereres amb Algèria. A mitjan de juny, aquest grup va anunciar que es dirigia a Algèria per iniciar converses amb el Govern de Mali, amb la facilitació d'un equip de quatre negociadors algerians, i amb el propòsit d'assolir més autonomia. Els Tuareg ja van protagonitzar unes revoltes al nord del país en els anys seixanta i a principis dels noranta, que van finalitzar amb el Pacte Nacional de 1992, en el qual també va intervenir Algèria. Alguns dels Tuareg es van incorporar llavors a l'exèrcit nacional, i diversos polítics van obtenir càrrecs de més responsabilitat, però han persistit els problemes d'atur i de marginació econòmica de la zona. El Govern de Mali, no obstant, va anunciar dies després que només entraria a negociar si els rebels retornaven prèviament les armes capturades.

La nova diplomàcia de Líbia, 2006

- Bons oficis de Gaddafi en el conflicte entre el Txad i el Sudan
- Presència en les converses d'Abuja sobre el conflicte de Darfur (Sudan)
- Oferiment de seu per als diàlegs de l'*Eastern Front* i el Govern del Sudan
- Observació de l'alto el foc entre les FFAA de les Filipines i el MILF

En relació al contenciós sobre el **Sàhara Occidental**, cal dir que a l'abril el Secretari General de l'ONU, **K. Annan, es va pronunciar a favor de negociacions directes entre el Marroc i el Front POLISARIO**, amb la participació d'Algèria i Mauritània, per buscar una solució política al

conflicte del Sàhara. D'aquesta forma, les **Nacions Unides aparquen definitivament el Pla Baker**, aprovat per unanimitat pel Consell de Seguretat el 2003, i recull així les idees del nou Representant del Secretari General per al Sàhara, l'holandès P. van Walsum. Segons van indicar fonts diplomàtiques, en un enfocament radicalment diferent al del seu predecessor, P. Van Walsum opina que el Pla Baker va ser un error, que l'opció de la independència ha de ser descartada i que Algèria ha d'asseure's a negociar, fet al qual aquest país sempre s'ha negat perquè considera que el Marroc no representa el poble sahrauí. Segons K. Annan, un nou pla elaborat per l'ONU estaria condemnat al fracàs perquè el Marroc ho rebutjaria excepte si no contempla l'opció d'un referèndum que consideri la independència. El Front POLISARIO va rebutjar la proposta de l'ONU d'entaular negociacions directes amb el Marroc sobre el Sàhara Occidental. El representant sahrauí a l'ONU, A. Bujari, va qualificar d'inacceptable i inviable la negociació directa. Tant A. Bujari com el Secretari General del Front POLISARIO, M. Abdelaziz, van reiterar el seu suport al Pla Baker, aprovat per unanimitat el 2003 pel Consell de Seguretat i al qual el Marroc sempre s'ha oposat. També a l'abril, el rei Mohamed VI va anunciar l'alliberament de 37 independentistes sahrauís que complien condemna a Al-Aiun des de feia deu mesos, per instigar protestes contra el Marroc. L'alliberament es va produir a instàncies del recentment creat Consell Real Consultiu per al Sàhara (CORCAS), integrat per alguns caps de tribus sahrauís, càrrecs locals electes i ONG. Aquest organisme es va manifestar a favor d'una autonomia àmplia en el marc de la sobirania marroquina.

Amèrica

La conjuntura present i futura del conflicte de Colòmbia ha quedat condicionada per l'àmplia victòria d'A. Uribe en les eleccions presidencials del mes de maig, obtenint la reelecció amb el 62'2% dels vots, la qual cosa s'interpreta com una possibilitat per realitzar canvis en l'estratègia seguida fins ara pel President. Poc abans, el Comissionat de Pau, L. C. Restrepo, va anunciar la pràctica desmobilització de tots els grups paramilitars agrupats com a Autodefenses Unides de Colòmbia (**AUC**). Més de 30.000 excombatents han tornat a la vida civil, 1.175 estan presos i 604 haurien de presentar-se als tribunals. Han estat lliurades 17.000 armes. El Govern va decidir crear una Conselleria Presidencial per a la Reinserció, davant l'elevat nombre de persones desmobilitzades en els últims anys. A l'abril, el Congrés dels EUA va aprovar una partida de 15'4 milions de dòlars per aquest procés de desmobilització, condicionats a la cooperació colombiana en l'extradició d'alguns líders paramilitars. El Secretari General de l'OEA, per la seva banda, va anunciar la duplicació de la grandària de la missió de la Mapp-OEA per al seguiment d'aquesta desmobilització. L'aspecte polèmic, no obstant això, va ser la decisió adoptada en el mes de maig per **la Cort Constitucional, que va declarar legal la Llei de Justícia i Pau que regula la desmobilització dels grups paramilitars, però que va retallar diversos dels beneficis a les persones desmobilitzades**. La Cort va negar el caràcter polític als grups d'autodefensa, va emfatitzar el dret de les víctimes a la veritat, va retirar tots els beneficis penitenciaris als que no confessin tots els seus crims, va obligar tots els membres dels grups paramilitars a respondre solidàriament per tots els delictes comesos per l'organització, ofereix més temps a la Fiscalia per dur als processats davant els jutges i estipula que els llocs de reclusió funcionaran sota les normes del règim comú d'empresonament. Aquesta decisió de la Cort Constitucional va suposar una greu crisi per als líders de les AUC, que es van reunir per debatre el seu futur.

Quant al procés exploratori que el Govern segueix amb la guerrilla de l'**ELN**, a l'abril es va realitzar la tercera ronda exploratòria a l'Havana, i **s'espera que la següent ronda sigui ja l'inici d'una negociació formal i amb agenda temàtica**. Segons el cap militar de la guerrilla, A. García, països com Holanda, Suècia, el Canadà i el Japó estarien disposats a donar suport als diàlegs. L'Església Catòlica colombiana, per la seva banda, va anunciar que demanaria al Vaticà sumar-se a l'acompanyament internacional del procés de negociació. Quant a la guerrilla de les **FARC**, amb la qual no existeix negociació ni acord humanitari, el President A. Uribe va manifestar en ser triat que examinaria amb el seu equip la manera d'iniciar camins de pau amb aquesta guerrilla, per la qual cosa va mantenir una reunió amb l'ex Ministre A. Leyva, qui va intervenir en el passat amb les FARC. Els empresaris colombians, per la seva banda, van manifestar estar disposats a donar suport a una negociació amb aquesta guerrilla. Prèviament, el Govern havia rebutjat possibles diàlegs regionals amb les FARC mentre la guerrilla no declarés un cessament d'hostilitats.

Àsia i Pacífic

a) Àsia Meridional

Dels diferents conflictes que afecten l'Índia, en el transcurs del trimestre no s'ha assolit cap avanç que permeti reiniciar les converses amb el grup armat d'oposició **CPI**, que opera principalment a l'estat d'**Andra Pradesh**, i que es van interrompre a principi de l'any passat. A l'estat d'**Assam**, en canvi, es va realitzar una tercera ronda negociadora a final de juny, a Nova Delhi, amb el Grup Consultiu del Poble, que actua de mediador del grup armat d'oposició **ULFA**. La reunió va comptar amb la presència del Ministre de l'Interior, S. Patil, després d'haver-se celebrat eleccions a l'estat. La primera ronda va ser a l'octubre de 2005 (amb la presència del Primer Ministre, M. Singh), i la segona al febrer de 2006. A la quarta ronda s'espera que les converses ja siguin directes, i que es tracti també dels recursos naturals de la regió, rica en te, petroli i fusta, així com de l'alto el foc. L'**ULFA** ha demanat també que s'alliberin cinc dels seus representants empresonats, perquè puguin participar en la pròxima ronda negociadora. Cal destacar que a l'abril, els EUA van retirar l'**ULFA** de les seves llistes de grups terroristes, però mantenint-lo en l'apartat d'altres "organitzacions terroristes" que no ataquen ciutadans dels EUA. Al maig, el Govern d'Assam va recomanar al Govern central indi la posada en llibertat de cinc líders de l'**ULFA** empresonats. Respecte al grup armat d'oposició **NDFB**, que fa un any va acordar un alto el foc amb el Govern, i que al maig va ser renovat per sis mesos més, representants d'aquest grup van indicar que no havien lliurat cap document amb les seves propostes perquè estaven a l'espera de rebre una invitació formal del Govern per iniciar les negociacions. A l'estat de **Nagalàndia**, el Govern i el grup armat d'oposició **NSCN (I-M)** es van reunir a Amsterdam durant tres dies, acordant reunir-se amb més freqüència. La delegació governamental va estar encapçalada pel Ministre de la Unió, O. Fernández, el Ministre de l'Interior de l'Estat de Nagalàndia, S. Reghupathy, i el Ministre d'Estat de l'Oficina del Primer Ministre, P. Chouan. Els tres són membres del Grup de Ministres constituït pel Primer Ministre de l'Índia, M. Singh, per al procés de pau a Nagalàndia.

Conceptualització dels processos de pau asiàtics

Tendències recents:

- Trasllet de la zona conflictiva, d'Indoxina al Sud-est asiàtic.
- A partir de l'11-S 2001, hi ha una lectura en clau terrorista i una posterior repressió sobre moltes formes d'oposició política en diversos conflictes.
- Presència d'una xarxa regional islamista radical, especialment a Indonèsia i a les Filipines, que complica la lectura i el tractament polític d'alguns conflictes.
- Progressiva pèrdua de poder, suport popular i capacitat militar de la majoria dels grups armats, i augment dels seus nivells de criminalització.
- Combinació de lluites nacionalistes i de reivindicacions identitàries islàmiques

Característiques dels conflictes:

- La majoria són antics (mitjana de 26 anys d'existència, en comparació amb els 20 anys dels altres conflictes que hi ha al món). El del Caixmir és el més antic (59 anys), i el de Nepal el més recent.
- La meitat dels conflictes es distingeixen per tenir un component molt ideològic, amb presència de diversos grups maoistes. Aquesta característica fa que siguin conflictes de difícil negociació.
- Aquests grups van sorgir en uns anys en què el context sociopolític dels països implicats era de dictadures, discriminació de minories nacionalistes que reclamaven independència, la federació de pobles dividits, o fórmules d'autogovern, i problemes religiosos entre budistes, hinduistes i cristians, vinculats a processos de colonització migratòria i a les dificultats d'accés als recursos naturals propis. També hi havia contextos de monarquia feudal, latifundisme i una estesa violència estructural.
- Pel que fa a la venda d'armes i ajuda militar, els EUA donen suport de manera especial a les Filipines, Indonèsia, el Pakistan i Sri Lanka; Rússia ho fa especialment amb l'Índia, i el Pakistan també rep suport militar de França i la Xina.

Els processos de pau

- En pràcticament tots els conflictes asiàtics hi ha processos de pau, amb negociacions més o menys consolidades. El continent asiàtic és, en aquest moment, la zona del planeta amb més experiència en processos de pau.

• Probablement pel pes ideològic de molts dels conflictes, la majoria han hagut d'esperar molts anys per iniciar un procés de negociació. El procés de pau d'Indonèsia (Aceh), ja finalitzat, va trigar 24 anys a iniciar-se, però es va completar després de 5 anys de converses. El poble Naga de la Índia, va trigar 23 anys a obrir negociacions, i els maoistes d'Andra Pradesh (Índia), 22. En canvi, els tàmls de Sri Lanka, van començar a negociar des de l'inici del conflicte, encara que duen 22 anys fent-ho, i encara sense resultat. Els conflictes amb més anys d'intents de negociació són els de Sri Lanka-LTTE (22 anys) i Filipines-NPA (19 anys).

Les mediacions:

- La majoria dels conflictes utilitzen mediacions externes. Quatre ho fan amb països europeus (Indonèsia a través de Finlàndia, Sri Lanka i les Filipines (NPA) a través de Noruega, i el poble naga de l'Índia a través dels Països Baixos). El MILF de les Filipines negocia a través de Malàisia, i el NSCM-IM de Nagalàndia utilitza Tailàndia. En diversos moments del procés de negociació han intervingut diversos països islàmics, com Líbia, Aràbia, Indonèsia i la mateixa Organització de la Conferència Islàmica.
- Altres conflictes utilitzen mediacions internes, especialment els de l'Índia, creant figures com un Comitè Conciliatori a Andra Pradesh, o un Grup Consultiu del Poble a Assam (que complementa la facilitació que duu a terme l'escriptora R. Goswami).
- A l'Índia-Pakistan (per la regió del Caixmir), i al Nepal, les negociacions són directes.
- Diversos grups han demanat la participació de les Nacions Unides, per la qual cosa no s'ha de descartar una major implicació d'aquest organisme a curt termini.
- En diversos conflictes, ha estat important aprofitar les diàspores o els exiliats polítics per a obrir canals de comunicació, el que explica la participació de Suècia, Suïssa, els Països Baixos i Tailàndia en diversos processos de pau.
- Tres grups armats (GAM, NPA i LTTE) estan a les llistes terroristes de la UE, la qual cosa ha complicat enormement les negociacions, que han de fer-se a països que no són de la UE.

En relació al conflicte entre l'**Índia i el Pakistan** per la regió del Caixmir, durant el trimestre **han seguit desenvolupant-se les mesures de confiança** posades en marxa durant els últims anys. Així, el Primer Ministre indi, M. Singh, i l'APHC (coalició que agrupa els principals partits independentistes de l'Estat), van acordar establir un sistema que permeti discutir possibles solucions a la disputa per la regió. Es tracta de la segona trobada mantinguda per ambdues parts des que M. Singh fos designat Primer Ministre. L'APHC va anunciar poc després que crearia un grup de negociadors perquè mantinguin converses amb el Govern de l'Índia. Els dos països van acordar també obrir parcialment la Línia de Control (frontera de facto entre els dos països) per incrementar el comerç a través d'un servei de camions, i l'ampliació del servei d'autobusos entre les dues Caixmirs. El Pakistan va anunciar la posada en llibertat de 71 pescadors indis detinguts, i els dos països van celebrar una desena ronda de negociacions per assolir la retirada de tropes de la glacera de Siachen, on hi ha 7.000 soldats indis i 4.000 pakistanesos. També van acordar permetre la retransmissió de la programació índia per la televisió pakistanesa.

La situació política del **Nepal** va canviar completament durant el segon trimestre, després de les massives i perllongades manifestacions populars registrades el mes d'abril, que van obligar finalment al fet que el Rei reobris el Parlament, i que aquest retallés després de manera dràstica els poders del Rei. El líder del Congrés Nepalí, G.P. Koirala, va ser nomenat Primer Ministre, formant un nou Govern al qual es van integrar quatre dels set partits democràtics. El Viceprimer Ministre, K.P. Oli, va anunciar un alto el foc definitiu del Govern i va retirar el qualificatiu de terrorista al grup armat maoista **CPN**. A partir d'aquí es va iniciar un procés de diàleg amb aquest grup, que va culminar al juny amb una històrica **trobada directa entre el Primer Ministre i el líder del CPN, Prachanda**, que prèviament havia declarat que no tindria inconvenient en què les seves tropes s'integressin en unes noves FFAA. Diversos països, com Noruega, Dinamarca (que va oferir set milions de dòlars per al procés de pau) i les Nacions Unides, van manifestar la seva disposició a facilitar el procés de diàleg iniciat. Pel que sembla, tant els maoistes com l'Índia haurien acordat que les Nacions Unides ocupessin un paper de supervisió de l'alto el foc, la recollida d'armes i la desmobilització dels membres del CPN. Al maig, el Govern va anunciar que abans d'un any se celebraran eleccions per a la creació d'una Assemblea Constituent, i que esperava que el CPN ja estigués desarmat en aquell moment.

El procés de pau de **Sri Lanka**, en canvi, s'ha vist terriblement danyat durant el segon trimestre, malgrat els esforços de la diplomàcia noruega i dels avisos de la comunitat internacional, a causa d'una **important escalada de la violència entre el grup armat d'oposició LTTE i les FFAA, donant inici a una guerra de baixa intensitat**, així com per les lluites entre l'LTTE i la facció dissident liderada pel coronel Karuna, i la ruptura de les negociacions per falta de seguretat per als negociadors de l'LTTE. A l'abril, el recentment nomenat Enviat Especial de Noruega, J. Hanssen-Bauer, va mantenir a Sri Lanka la seva primera reunió amb representants de l'LTTE, analitzant la possibilitat que membres d'aquest grup es traslladessin a Ginebra per reiniciar negociacions amb el Govern de Sri Lanka. Al juny, el Govern noruec va oferir el seu territori perquè l'LTTE i el Govern de Sri Lanka mantinguessin una trobada que permetés discutir el paper que ha de jugar la missió de supervisió de l'alto el foc (SLMM), els membres del qual van sofrir seriosos riscos en els últims mesos, però finalment l'LTTE es va retirar de la reunió, al·legant que la delegació governamental era de molt baix nivell. Davant el clima de violència, la UE i el Canadà van incloure l'LTTE en les seves llistes de grups terroristes. A final de maig, finalment, el President del país, M. Rajapakse, va demanar als partits polítics cingalesos que desenvolupessin un nou pla que involucrés la cessió de poder a la minoria tàmil, a canvi de l'establiment de la pau i el final de la violència.

b) Sud-est Asiàtic

Dels diversos conflictes de **Filipines**, cal destacar l'augment de les execucions extrajudicials que han afectat nombroses persones vinculades a partits d'esquerra, que algunes fonts xifren en 600 persones assassinades des de 2001, a més de 70 periodistes, la qual cosa va motivar que les principals organitzacions internacionals de drets humans publicuessin informes alertant de l'elevat nivell d'impunitat existent al país. Durant el trimestre han continuat els combats entre les FFAA i el grup armat d'oposició **NPA**, sense que s'albirés cap possibilitat de relançar les negociacions a curt termini. En canvi, van prosseguir les rondes de negociació a Kuala Lumpur (Malàisia) entre el Govern i el grup armat d'oposició **MILF**, abordant **la qüestió dels dominis ancestrals del poble bangsamoro (concepte, territoris, recursos, àrees d'influència i governació del MILF)**, que s'ha convertit en el principal escull de les negociacions. A final d'abril, els EUA van comprometre 30 milions de dòlars per a la reconstrucció de Mindanao si s'aconseguia un acord de pau, que la Presidenta G. Macapagal Arroyo estimava que podria produir-se abans d'acabar l'any. El Japó és un altre país que ha realitzat importants desemborsaments per a la reconstrucció de l'illa.

En relació a l'acord de pau que el Govern va signar el 1996 amb el grup **MNLF**, al maig va arribar a la Regió Autònoma del Mindanao Musulmà (RAMM), un equip de 16 persones de l'Organització de la Conferència Islàmica (OCI), per verificar i assessorar la implementació de l'acord de pau. Aquesta missió va demanar a la Presidenta que alliberés o transferís a Mindanao el president emèrit del MNLF i antic governador de la RAMM, N. Misauri, a fi de que pogués assistir a una reunió que es preveu celebrar a Aràbia, durant el mes de juliol, per abordar els aspectes més controvertits de l'acord de 1996.

Encara que el procés de pau d'**Indonèsia (Aceh)** va culminar satisfactòriament l'any passat, i amb el propòsit de seguir la seva implementació, cal destacar que a l'abril van tornar a la regió els principals líders de l'antic grup armat d'oposició GAM, que en les últimes dècades havien residit a l'estranger, particularment a Suècia. Aquest grup té el propòsit de crear una formació política amb el nom de *Free Aceh Movement Council*, conegut també com Majelis GAM, i va anunciar que no concorreria com a tal als comicis per a governador i vicegovernador que haurien de celebrar-se a l'octubre, per falta d'acord intern per designar els candidats ideals, i pels enfrontaments entre els sectors més moderats i ortodoxos.

Respecte al conflicte entre la junta militar que governa **Myanmar** i el poble karen, cal indicar que **l'organització karen KNU va fer al maig una crida al Govern perquè se celebressin noves negociacions sobre un possible alto el foc**, donada la situació desesperada en la qual es troba aquest col·lectiu. El KNU va denunciar que les FFAA havien iniciat operacions militars sistemàtiques contra el seu braç armat, el KNLA, malgrat l'acord d'alto el foc signat entre ambdues parts en 2004.

Europa i Àsia Central

Les negociacions entre **Armènia i Azerbaidjan** per l'enclavament de Nagorno-Karabakh han tingut nous impulsos durant el segon trimestre, després del fracàs de la primera ronda de converses de febrer de 2006 a França. Al maig, **representants armenis i àzeris es van reunir a Washington (EUA) i van aconseguir aproximar posicions** en les negociacions de pau. Aquesta trobada va tenir lloc després que el grup de Minsk de l'OSCE es reunís i decidís enviar el representant francès, B. Fassier, per parlar amb ambdues parts i acordar una nova trobada, ja que Armènia i Azerbaidjan havien suspès contactes. El President francès, J. Chirac, va demanar al seu homòleg àzeri, I. Aliyev, un nou impuls per arribar a una resolució pacífica del conflicte. Representants armenis van declarar, no obstant això, que no acudirien a la trobada de la Comunitat d'Estats Independents (CIS, per les seves sigles en anglès) que se celebrava a Azerbaidjan, després que el portaveu àzeri assegurés que les autoritats àzeris no estaven en condicions de garantir la seva seguretat. Al juny, finalment, els líders d'Armènia i Azerbaidjan es van reunir a Bucarest (Romania) per analitzar les converses mantingudes amb el Grup de Minsk i l'OSCE.

Després que al gener el Govern turc remetés al Secretari General de l'ONU un pla d'acció per resoldre la situació de l'illa de **Xipre**, al maig, **K. Annan va rebutjar la possibilitat d'intervenir en el conflicte**, davant el que considerava una falta de progrés en la resolució del conflicte sobre el terreny. No obstant, el Representant Especial del Secretari General de l'ONU per a Xipre, M. Moler, va començar a pensar opcions per veure si era possible intentar reobrir el diàleg entre les comunitats grega i turcoxipriotes, interromput des de fa dos anys.

Quant al conflicte de **Geòrgia (Abkhàzia)**, el President de facto de la República d'Abkhàzia, S. Bagapsh, va detallar al maig davant el parlament de la regió una **proposta de pau** per a la resolució del conflicte amb Geòrgia. Entre altres mesures, aquesta iniciativa sol·licitava una disculpa oficial de Geòrgia per la guerra i per les seves polítiques d'aïllament i assimilació; el cessament de les pressions econòmiques i polítiques sobre Abkhàzia i del bloqueig imposat per la CIS el 1996; la signatura d'un acord de pau que garanteixi la seguretat de la regió; garanties per part de la Comunitat Internacional i del Consell de Seguretat de l'ONU per al cessament de les hostilitats; cooperació en la lluita contra el crim organitzat, i més cooperació regional. Aquesta proposta va en la línia de la carta dirigida per S. Bagapsh al Consell de Seguretat de l'ONU el mes de gener passat. La majoria de parlamentaris van donar suport a la iniciativa del President. Referent a això, el Ministre georgià per a la Resolució de Conflictes, G. Khaindrava, va declarar que, tot i que el document tenia alguns punts interessants, era més una declaració d'independència que un pla de pau. Així i tot el Ministre d'Exteriors va confirmar la voluntat d'ambdues parts de treballar juntes i establir certs compromisos. Al juny, el Govern georgià va presentar al Parlament un pla de pau, basat en el principi de sobirania i integritat territorial de Geòrgia, una autonomia per a la regió, la tornada de les persones desplaçades i la participació d'organismes internacionals en el procés. Finalment, el Grup de treball de l'ONU per a la resolució del conflicte d'Abkhàzia es va reunir de nou, per primera vegada després de cinc anys d'inactivitat.

Respecte al conflicte d'**Ossètia del Sud**, cal dir que, a l'abril, el Govern de Geòrgia va promoure un projecte de llei per a la devolució de propietats a Ossètia del Sud a aquelles persones perjudicades pel conflicte, com a mecanisme per afavorir la pau a la regió. El Govern de facto d'Ossètia del Sud va acusar l'OSCE, organisme internacional amb missió en aquest territori, de tenir una actitud poc objectiva sobre el conflicte i d'estar a favor dels interessos georgians. Al maig, **el Govern de Tbilisi va establir un grup de treball de pau per a Ossètia del Sud**. L'equip està compost per deu persones i s'emmarca dins de la iniciativa de la Comissió Conjunta de Control (JJCC, per les seves sigles en anglès), de la qual també formen part Ossètia del Sud i Rússia. Dies després, les autoritats de la regió separatista d'Ossètia del Sud van sol·licitar un nou diàleg entre representants del Govern georgià, d'Ossètia del Sud i de Moscou que compti també amb la participació del President de torn de l'OSCE, el Ministre d'Exteriors holandès K. De Gucht. L'objectiu d'aquesta trobada seria la signatura d'un nou acord sobre garanties de seguretat i sobre el no ressorgiment d'hostilitats. El Govern de Tbilisi va manifestar no obstant això que no creia necessari signar aquest nou document ja que considerava que el seu Pla de Pau per a Ossètia del Sud era suficient per assegurar l'estabilitat

a la regió. Al juny, es va celebrar a Brussel·les una trobada de donants internacionals per a Ossètia del Sud, arribant a un acord per aportar 10 milions d'euros per a la regió.

En relació al procés seguit a **Irlanda del Nord**, a l'abril els Primers Ministres d'Irlanda i Regne Unit, B. Ahern i T. Blair, van anunciar un **pla per restablir de manera parcial l'autonomia d'Irlanda del Nord**, amb l'objectiu específic de triar un executiu el mes de novembre. L'Assemblea de l'Ulster es va constituir de nou al maig, després de quatre anys d'inactivitat. La Comissió de Verificació va confirmar així mateix que l'IRA havia reduït la seva capacitat militar i que estava complint amb els seus compromisos. El Govern britànic, de la seva banda, va accelerar el procés de desmilitarització de l'Ulster, amb el tancament de tres casernes militars més de les previstes en el seu pla original. Finalment, cal destacar que G. Adams, líder del Sinn Féin, va ser retirat de les llistes terroristes dels EUA.

Durant el trimestre s'han realitzat a Viena dues noves rondes de converses entre serbis i albanokosovars per tractar el futur polític de **Kosovo**, sota els auspicis del Representant Especial de l'ONU, M. Ahtisaari. A més de parlar de descentralització, en les rondes van discutir sobre l'herència cultural i religiosa, els drets humans, l'economia, el finançament local, la cooperació intermunicipal i transfronterera, així com la creació de nous municipis. Al maig, les autoritats sèrbies van plantejar una autonomia per a la regió, però no van reconèixer la possibilitat d'una independència per Kosovo. També van plantejar la possibilitat **que les Nacions Unides continuïn a càrrec de la seguretat de la província en els pròxims vint anys**. El pla serbi, que ha estat rebutjat per les autoritats albanokosovars, contempla la possibilitat que Kosovo tingui forces policials pròpies, encara que no exèrcit, i que pugui ser fiscalment independent.

Orient Mitjà

Encara que el conflicte entre **Israel i Palestina** ha estat mediàticament dominat pels enfrontaments entre les forces de Hamàs i de Fatah i per la polèmica iniciada després de l'anunci del President palestí de convocar un referèndum per votar un document d'unitat nacional, durant el trimestre s'han produït també **nombroses crides al diàleg i a la negociació**. A l'abril, el nou Primer Ministre i dirigent de Hamàs, I. Haniya, va defensar el dret dels palestins a continuar la lluita per la independència, però també va expressar el seu desig d'entaular converses amb actors internacionals per finalitzar el conflicte amb Israel, alhora que es va expressar favorable al fet que continués la involucració internacional en el procés de pau, referint-se al Quartet i particularment a Europa. L'OLP, per la seva banda, va fer una **crida per a la celebració d'una conferència de pau internacional, com a part del Full de Ruta**, i es va mostrar disposada a negociar amb qualsevol Primer Ministre israelià. Al maig, el Ministre de Defensa israelià, A. Peretz, va fer una crida per entaular converses de pau serioses i sinceres amb els palestins, abans que Israel dugui a terme el seu Pla de convergència unilateral. Per la seva banda, el Ministre de Telecomunicacions palestí, l'independent J. al-Khouani, es va mostrar disposat a obrir un diàleg amb mediadors internacionals del Quartet, sempre que fos sense precondicions. El Vicepresident d'Assumptes Polítics de Hamàs, M. Abu Marzouk, va anunciar també que no s'oposaria a un diàleg entre el Primer Ministre israelià i el líder palestí, M. Abbas, la trobada preparatòria del qual es va realitzar a Egipte, amb la presència del President palestí, el Viceprimer Ministre israelià, S. Peres, i la Ministra d'Exteriors, T. Livni. El President palestí, a més, va afavorir una **trobada per al diàleg nacional entre faccions palestines rivals**, pocs dies després que Hamàs decidís retirar la unitat militar de 3.000 homes que havia desplegat a Gaza. No obstant, al juny Hamàs va donar per finalitzada la treva autoimposada que havia mantingut durant any i mig, després que dos militants de l'organització fossin assassinats en un atac israelià. Finalment, cal destacar la dimissió de l'Enviat del Quartet a l'Orient Mitjà, J. Wolfensohn (en protesta per l'actitud dels governs occidentals de tallar l'ajuda a l'ANP després de la victòria electoral de Hamàs), i el nomenament de K.M. Kennedy Vicecoordinador Especial de l'ONU per al Procés de Pau de l'Orient Mitjà.

3.2. El procés de pau al País Basc

ETA va néixer el 1959 i va cometre el seu primer atemptat mortal al juny de 1968. Fins a l'últim atemptat el 2004, al llarg d'aquests 38 anys va causar 817 víctimes mortals (478 militars i 339

civils) i va realitzar 84 segrests. Des de la restauració de la democràcia, tots els governs han intentat mantenir converses amb el grup armat. Entre 1981 i 1982 es van celebrar negociacions liderades pel Ministre de l'Interior del Govern de la UCD, que van permetre la dissolució d'ETA Políticomilitar VII Asamblea al setembre de 1982, acordant-se un Pla de Reinserció Social per als etarres que van deixar les armes.

Davant els continus atemptats que realitzaven la resta d'etarres, entre 1986 i 1987 el Govern socialista va iniciar una sèrie de contactes a Alger amb els dirigents etarres "Txomín" i "Antxón", a través del Secretari d'Estat per a la Seguretat i un delegat del Govern, entre d'altres persones. Una trentena d'etarres s'havien refugiat en aquest país, fugint de la persecució policial d'Espanya i França. No és fins al gener de 1989, no obstant això, que es van iniciar oficialment les anomenades "Converses d'Alger", després d'una treva de tres mesos decretada per ETA, i que van finalitzar sense resultat a primers d'abril, després de negar-se el Govern a les exigències d'ETA de traslladar a Algèria diversos etarres presos a França, i a iniciar converses entre el Govern i l'esquerra *abertzale*. També va influir negativament, pel que sembla, la celebració d'una multitudinària manifestació a Bilbao contra la violència i el terrorisme. Malgrat la ruptura, durant 1990 el Govern va continuar explorant amb "Antxón" la possibilitat de reobrir negociacions, sense resultat, fins al punt que a l'abril de 1991 el Govern va anunciar que negociaria amb ETA a Suècia si mantenien una treva de dos mesos.

Al setembre de 1998, ja amb el Govern del Partit Popular, ETA va declarar una treva que duraria 14 mesos, la qual cosa va permetre que al desembre d'aquell mateix any, el Govern iniciés els seus primers acostaments a ETA, culminant en una reunió celebrada a Zuric, en el mes de maig, amb la intermediació del bisbe Juan M. Uriarte, i en la qual van participar per part del Govern, Ricardo Martí Fluxá, Francisco Javier Zarzalejos i Pedro Arriola, i per part d'ETA, Mikel Antza i Belén González "Carmen". La reunió no va tenir resultats, i a l'agost ETA va trencar les converses.

Amb l'arribada al poder del PSOE, el Govern de J.L. Rodríguez Zapatero es va comprometre des de l'inici a resoldre el conflicte basc al llarg de la legislatura, la qual cosa va permetre que ETA li enviés una carta sol·licitant un diàleg. Representants del Govern es van reunir amb l'exdirigent etarra "Josu Ternera" a Oslo i Suïssa a l'estiu de 2005, iniciant un camí exploratori que va permetre que ETA declarés un alto el foc permanent el 24 de març de 2006. Al juny, el President del Govern va anunciar que iniciaria converses directes amb ETA per assolir el final de la violència, i a final de mes va realitzar una compareixença en el Congrés per comunicar als mitjans de comunicació aquesta decisió. El diàleg es realitzarà amb el suport tècnic del Centre Henry Dunant per al Diàleg Humanitari, de Ginebra.

Intervenció del president del Govern, 29-6-2006

En la seva intervenció, el President del Govern va manifestar, entre altres coses, el següent:

- El Govern iniciarà un diàleg amb ETA, mantenint el principi irrenunciable que **les qüestions polítiques només es resolen amb els representants legítims** de la voluntat popular.
- **El Govern respectarà les decisions dels ciutadans bascos que adoptin lliurement**, respectant les normes i procediments legals, els mètodes democràtics, els drets i llibertats dels ciutadans, i en absència de tot tipus de violència i de coacció.
- Els acords entre les diferents formacions polítiques d'Euskadi han d'aconseguir-se amb el **màxim consens possible**, respectant la pluralitat política d'Euskadi i en igualtat d'oportunitats per a totes les formacions.
- Entenc que els partits polítics i els agents socials, econòmics i sindicals han d'adoptar **acords per a aquest pacte de convivència a través dels mètodes de diàleg que estimin oportuns** i, no cal dir-ho, a través dels mètodes democràtics per traslladar aquests acords als diferents àmbits institucionals.

Full de Ruta plantejat pel Govern (2006)²

Juny	Comunicació al Congrés sobre l'inici de converses directes
Juliol	Primera reunió oficial entre el PSE i Batasuna Invitació a Batasuna perquè s'aculli a la Llei de Partits
Agost-octubre	Batasuna demana la seva legalització (probablement amb un altre nom) Acostament de presos i altres mesures penitenciàries

² El País, 18 de juny de 2006, p. 20.

Sense data	Constitució de la taula de partits, una vegada l'esquerra <i>abertzale</i> sigui legal
------------	--

Intents de negociació amb ETA			
Govern	Data	Lloc	Comentaris
UCD	De 1981 a setembre 1982		Van finalitzar amb la dissolució d'ETA Políticomilitar VII Assemblea. Mario Onaindía i J.M. Bandrés van actuar de mediadors. Es va adoptar un Pla de Reinserció Social.
PSOE	Estiu 1986	Alger	Contactes exploratoris, amb la facilitació del PNB
PSOE	Gener-nov. 1987	Alger	Contactes exploratoris. Al febrer va morir "Txomin".
PSOE	Gener-abril 1989	Alger	ETA va decretar una treva de tres mesos per realitzar les converses, que van quedar interrompudes el 4 d'abril.
PSOE	1990	Alger	Nous contactes exploratoris, sense resultat. A l'abril de 1991, el Govern va anunciar que negociaria amb ETA a Suècia si mantenia una treva de dos mesos.
PP	Desembre 1998 - agost 1999	Zuric	Converses enmig de la treva de 14 mesos iniciada al setembre de 1998 i finalitzada al novembre de 1999. La reunió de Zuric es va produir el 19 de maig de 1999. El 25 d'agost, ETA va trencar les converses.
PSOE	Juliol 2005 fins a la data	Oslo, Suïssa	Com a conseqüència d'aquests contactes, ETA va decretar un alto el foc permanent el 24 de març de 2006

Rehabilitació postbèl·lica i acompanyament internacional¹

- ❑ L'antic mandatari liberian C. Taylor, acusat de crims de guerra, va ser arrestat a Nigèria.
- ❑ Després de les eleccions es va configurar el nou Govern d'Haití que va comptar amb el suport de la celebració d'una nova conferència de donants per al país.
- ❑ Es va posar en marxa a set ciutats de Costa d'Ivori un programa pilot per dur a terme el procés d'identificació de tres milions de ciutadans que encara no tenen documents d'identitat.
- ❑ A Timor Oriental el Parlament va aprovar l'Estatut dels Combatents per donar resposta a les demandes d'antics membres de les FALINTIL.

En el següent capítol s'hi recull l'evolució **trimestral de 20 països** considerats en fase de rehabilitació postbèl·lica. Atès que tant el conflicte com la manera en què s'aconsegueix l'acord de pau o cessament d'hostilitats, així com el seu contingut determinen l'evolució d'aquest període, els països considerats en aquesta fase s'han **classificat** per continents i **seguint l'indicador núm. 4** utilitzat per a l'elaboració de l'Informe Alerta² per a la seva anàlisi. Per últim, s'hi inclou un apartat que recull les iniciatives **internacionals més destacades** des del punt de vista de l'acompanyament internacional.

Quadre 4.1. Classificació dels països en rehabilitació postbèl·lica

Gup	Inici RPB	País	Evolució durant el trimestre
1	1994	Rwanda	Avanç: Els aspectes judicials van continuar centrant la rehabilitació.
	1995	Bòsnia i Herzegovina	Estancament: El Parlament va bloquejar les reformes constitucionals.
	1996	Guatemala	Estancament: Alts índexs de violència i inoperància del sistema judicial.
	1997	Tadjikistan	Deteriorament: Va continuar l'assetjament del Govern a les veus dissidents.
	1999	Sèrbia (Kosovo)	Deteriorament: Las converses sobre l'estatut van finalitzar sense conclusions.
	1999	Timor Oriental	Deteriorament: Situació d'inestabilitat que ha provocat l'èxode de la població
	2001	Sierra Leone	Avanç: No es va registrar increment de la inseguretat després de la sortida de les tropes de les Nacions Unides.
	2001	Macedònia, ERY	Avanç: Va començar el procés electoral per als comicis del 5 de juliol.
	2003	Libèria	Avanç: Presentació de l'agenda per al desenvolupament per a cinc mesos.
	2005	Indonèsia (Aceh)	Avanç: Es va ampliar el mandat de la Missió de Monitoratge de la UE (AMM).
2	1999	Guinea-Bissau	Avanç: Creació d'una comissió d'antics Presidents per a promoure el diàleg.
	2000	Eritrea	Estancament: Es va decidir reobrir les oficines de la Comissió Fronterera.
	2002	Angola	Avanç: Quart aniversari de la signatura dels acords de pau.
	2003	Congo	Estancament: El Govern va proposar una nova configuració territorial.
	2003	Costa d'Ivori	Avanç: Encara que situació inestable. Es va posar en marxa un programa pilot per a identificar prop de tres milions de persones.
	2005	Sudan (Sud)	Estancament: El procés de DDR i desminatge encara no han començat.
	2004	Haití	Avanç: R. Preval va ser triat President en la segona volta electoral.
3	2001	Afganistan	Deteriorament: El sud del país va continuar sota el control dels insurgents i la població va continuar sense rebre els beneficis de la rehabilitació.
	2003	RD Congo	Estancament: La celebració de les eleccions presidencials i legislatives es va retardar una vegada més del 18 de juny al 30 de juliol.
	2003	Iraq	Deteriorament: La composició del nou Gabinet reflecteix una distribució sectària del nou Govern i va continuar empitjorant la situació de la població.

¹ S'entén per rehabilitació postbèl·lica l'acció coordinada de diversos actors primaris, secundaris i terciaris, amb o sense mandat o lideratge internacional, encaminada a abordar el manteniment de la seguretat; les prioritats de caràcter humanitari i el reassestament de les persones desplaçades o refugiades; la reconstrucció física i dels serveis institucionals bàsics; la resolució de les incompatibilitats de fons (normalització socioeconòmica, democràtica i institucional); la reconciliació, el respecte dels drets humans i la lluita contra la impunitat; la dimensió regional i la reincorporació als fóruns i organismes internacionals i l'apoderament de la societat civil i la construcció de bon govern a través de l'acompanyament internacional.

² Indicador núm.4: 1) Països o territoris en els quals existeix un acord de pau que evoluciona raonablement bé, o que han arribat al final de les hostilitats, ja sigui com a resultat de la victòria d'una de les parts o per mediació de tercers; 2) Aquells en els quals existeix un acord de pau o cessament d'hostilitats que evoluciona negativament, la qual cosa dificulta les tasques de rehabilitació postbèl·lica; 3) Els països o territoris que encara es troben en fase bèl·lica, però en els quals existeix una considerable ajuda internacional de caràcter postbèl·lic, que moltes vegades s'utilitza com a incentiu per facilitar la consecució o el compliment d'un acord que permeti posar fi a les hostilitats.

4.1. Anàlisi de països

A continuació es fa una descripció dels països considerats en fase de rehabilitació classificats per continents.

Àfrica

a) Àfrica Austral

A **Angola**, després d'haver passat quatre anys des de la signatura de l'Acord de pau, el desminatge, la repatriació i reintegració de les persones refugiades i la millora de la situació econòmica van seguir sent els principals reptes que afronta la rehabilitació del país, als quals cal afegir la pròxima celebració d'eleccions. Quant al desminatge, es va celebrar a Luanda un seminari sobre la seva influència en la reconstrucció nacional en el qual es va assenyalar que en el període 1996–2005 s'havien netejat 46,5 milions de metres quadrats. Quant a la repatriació i **reintegració** de les persones refugiades i desplaçades internes, l'ACNUR va indicar que no té fons per donar suport a la tornada de prop de 15.000 persones refugiades que encara estan a països veïns. Quant a la situació **econòmica**, s'ha calculat que la reconstrucció de les infraestructures destruïdes durant la guerra aconseguirà els 60 mil milions de dòlars. Finalment, quant a les **eleccions**, l'organització ACCORD va organitzar un seminari per a la formació de capacitats per a electors a Luanda dirigit a membres del Govern, la societat civil i els mitjans de comunicació. L'objectiu del seminari era sensibilitzar a aquests col·lectius sobre la seva responsabilitat en la preparació dels comicis subratllant especialment la gestió de possibles conflictes vinculats al procés electoral.

b) Àfrica Occidental

A Costa d'Ivori es va posar en marxa a set ciutats un programa pilot per dur a terme el procés **d'identificació** d'aproximadament tres milions de ciutadans que encara manquen de documents d'identitat. Aquest primer pas per a organitzar les futures **eleccions**, i que servirà per mesurar la capacitat del sistema de justícia ivoriana, es va posposar al llarg de tot el trimestre a conseqüència del retard en la posada en marxa del procés **de DDR**³. Segons l'acord de pau protegit per les Nacions Unides, els processos d'identificació (que consisteixen principalment en un examen mèdic i un interrogatori) i de desarmament de rebels i milícies progovernamentals han de ser duts a terme de manera simultània perquè es puguin organitzar els comicis presidencials.

A **Guinea-Bissau** es va crear una **Comissió d'Honor dels Estats Generals**, que serà presidida pel responsable de l'Executiva, J. Bernardo "Nino" Vieira. Aquesta iniciativa parteix d'un grup de dirigents polítics i representants d'organitzacions de la societat civil, l'objectiu de la qual és assolir un "pacte d'estabilitat". La Comissió compta amb el suport de tots els ex Presidents i falta únicament conèixer l'opinió de L. Cabral (1973/1980). Amb això es busca **promoure la reconciliació** en un país profundament dividit implicant tots els partits per contrarestar l'enfrontament que caracteritza la dinàmica política a Guinea-Bissau. D'altra banda, durant el trimestre es va celebrar la setena trobada de Representants del Secretari General de l'ONU per a l'Àfrica Occidental a Costa d'Ivori, on el responsable de la UNOGBIS, J. Honwana, va destacar el panorama **mixt que es viu al país**, on d'una banda l'operació **militar al nord**⁴ ha provocat una crisi humanitària i tensions polítiques, mentre que de l'altre, **s'ha aprovat el programa de Govern per a 2006** i s'ha ampliat un programa de monitoratge del personal del FMI. Aquests dos fets incrementen la possibilitat que es dugui a terme una conferència de donants que tingui èxit a final d'any.

³ Per a més informació vegeu l'apartat de desarmament i seguretat humana.

⁴ Vegeu apartat de conflictes armats.

A **Libèria**, la Presidenta, E. Johsón-Sirleaf, va presentar una **agenda per al desenvolupament** per als pròxims cinc mesos, els objectius principals dels quals són les reformes econòmiques, la reestructuració de la seguretat, la millora de la situació humanitària de la població, encara que sense especificar a quines zones del país aquestes millores es duran a terme primer, i l'enfortiment de l'Estat de dret. El tema principal d'aquesta agenda és la lluita **contra la corrupció** per a la qual cosa comptarà amb l'ajuda del GEMAP⁵. L'agenda no contempla la reforma del sistema judicial, encara que aquesta ha estat identificada com un aspecte clau per al desenvolupament positiu del país. D'altra banda, l'arrest **de l'antic mandatari acusat de crims de guerra, C. Taylor**, a Nigèria es va albirar al llarg del trimestre com un possible element desestabilitzador, atès que l'ex President compta amb aliats en el Govern acabat de triar. C. Taylor va quedar-se a Sierra Leone fins que va ser extradit a l'Haia per ser jutjat per 11 càrrecs. Finalment, l'**ACNUR va anunciar el final del seu programa de tornada** amb el retorn de 314.000 persones desplaçades internes als seus llocs d'origen, encara que continuarà implicada a Libèria a través de programes de rehabilitació comunitaris i altres activitats encaminades a facilitar la reintegració.

L'informe elaborat pel Secretari General de l'ONU amb motiu de la transició entre UNAMSIL i UNIOSIL⁶ a **Sierra Leone** va destacar l'atur **juvenil**, l'increment **de la criminalitat** i el procés **contra C. Taylor** com a possibles elements desestabilitzadors i als quals el Govern i la comunitat internacional haurien de prestar una especial atenció. D'altra banda, la UNIOSIL va redactar l'Estratègia **de Consolidació de la Pau** (PCS, per les seves sigles en anglès) titulada "*Harnessing Hope*"⁷. Per a l'elaboració de la PCS l'equip de terreny de les Nacions Unides ha tingut en compte altres programes nacionals de llarg termini, en concret l'Estratègia per a la Reducció de la Pobresa (PRSP, per les seves sigles en anglès). Aquest document, l'objectiu del qual és coordinar el treball en el país de la comunitat internacional, prioritza i dona suport a la construcció de capacitats nacionals per a la prevenció, gestió i resolució de possibles amenaces violentes, combinant-se així amb la PRSP, els objectius de la qual són reduir la pobresa i fomentar el desenvolupament sostenible. Durant el trimestre **no es va registrar un increment de la inseguretat**, tal com es preveia després de la sortida de les forces de les Nacions Unides, encara que sí és necessari destacar les protestes violentes per la falta d'ocupació protagonitzades per la població jove.

c) Banya d'Àfrica

A **Eritrea** la situació va continuar **estancada** pel contenciós amb Etiòpia a causa de la demarcació **fronterera**. Per aquest motiu, el Consell de Seguretat de l'ONU va procedir a renovar mes a mes el mandat de la missió de les Nacions Unides al país, fins que es coneguessin els resultats de la reunió de la Comissió Fronterera que va tenir lloc a mitjan de maig. Entre les principals conclusions d'aquesta reunió es destaca la decisió **de reobrir les oficines de terreny de la Comissió a Addis Abeba i Asmara**, encara que el seu funcionament efectiu no es produirà fins que el personal no hagi estat contractat, un procés que trigarà diversos mesos. Una vegada celebrada aquesta reunió, el Consell va decidir **renovar per quatre mesos més el mandat de la UNMEE**, reconfigurant el seu component militar que queda en 2.300 efectius entre els quals s'inclou un màxim de 230 observadors militars. Durant el trimestre va finalitzar el mandat del Representant Especial del Secretari General de l'ONU, J. Legwaila, i del cap militar de la missió, R. Singh, reemplaçat pel general jordà, M. Taisir Masadeh. Finalment, continuen les restriccions imposades pel Govern eritreu al personal de la missió de l'ONU implicant així l'execució del seu mandat.

Al **Sudan (Sud)** el Parlament autònom va decidir incrementar les despeses **militars** del SPLMA, per la qual cosa el 40% del pressupost serà destinat a fins militars. D'altra banda, novament el petroli va aparèixer com un factor desestabilitzador del procés de rehabilitació. Des de la signatura del CPA s'han posat en marxa noves explotacions petrolíferes que han

⁵ Vegeu Escola de Cultura de Pau; *Alerta 2006! Informe sobre conflictes, drets humans i construcció de pau*. Editorial Icaria, 2006.

⁶ Vegeu l'informe complet en:

<http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N0632547/PDF/N0632547.pdf?OpenElement>

⁷ "Assegurant l'Esperança". Traducció lliure. Vegeu-lo a: http://www.undg.org/documents7600-Serra_Leone_-_Peace_Consolidation_Strategy.doc

impedit la tornada a les seves terres de les **persones desplaçades** pel conflicte, segons va denunciar l'ONG *Refugees International*, que també va posar de manifest la capacitat limitada del nou Govern per controlar les empreses petrolíferes, malgrat la formació d'una Comissió Nacional del Petrolí⁸. En aquest sentit, cal destacar que tant la Xina com els EUA tenen gran interès pels camps de petroli d'aquesta zona. D'altra banda, la situació **humanitària** va seguir sent extremadament complicada⁹, la provisió de serveis ha estat durant el trimestre mínima o inexistent, un fet que amenaça el CPA. A manera d'exemple, els processos **de desarmament i desminatge**, dues prioritats per a la rehabilitació, encara no s'han posat en marxa a causa de que tant les FFAA del Sudan com el SPLA estan eludint la seva responsabilitat en la senyalització dels camps de mines, mentre que el Govern autònom culpa les Nacions Unides de no dur a terme el desminatge.

d) Grans Llacs i Àfrica Central

Al Congo el Ministeri per a l'Administració del Territori i la Descentralització va publicar un document titulat "Departamentalització" en el qual es recull una **proposta de nova configuració territorial** per la qual els actuals departaments passarien de 11 a 19. El seu objectiu és apropar l'administració al poble i incrementar la seva eficàcia. Encara que és necessari destacar que aquesta nova distribució organitza els nous departaments segons l'ètnia. Els promotors van defensar que amb això es facilitarà la gestió administrativa, atès que cada departament haurà de controlar menys districtes, mentre que els detractors observen enfrontaments tribals i càlculs polítics amb vistes a les eleccions legislatives de 2007. En aquest sentit, una coalició de 21 grups polítics de l'oposició **congolesa va sol·licitar** la formació d'una **nova Comissió Electoral Nacional independent** per organitzar els comicis prevists per a 2007 i les presidencials de 2009. La que existeix actualment va ser formada pel Govern en 2005, però els grups de l'oposició l'acusen de parcial.

A la **RD Congo** la data per a la celebració de les **eleccions presidencials i legislatives** es va retardar una vegada més del 18 de juny al 30 de juliol. Aquest procés electoral serà un dels més amplis en els que ha participat la comunitat internacional, que contribuirà aproximadament amb 422 milions de dòlars aportats per les Nacions Unides, la UE i altres donants. La Comissió Electoral va publicar a l'abril les llistes electorals. Es presenten 33 candidats al lloc de President, entre els quals es troba l'actual President, J. Kabila, i aproximadament 9.500 aspirants a diputats, dels quals tan sols el 10% són dones, procedents de 269 partits polítics per als futurs 500 escons de la Cambra Baixa. A final d'abril la UE va aprovar el desplegament de l'operació militar **EUFOR RD Congo**, que estarà composta per 1.450 efectius procedents de 16 països. El mandat d'aquesta missió de seguretat de la UE estarà limitat a l'evacuació potencial d'observadors electorals i a garantir la seguretat de l'aeroport de Kinshasa.

A **Rwanda**, el Consell de Seguretat de l'ONU, mitjançant la resolució 1684, va decidir estendre el mandat dels 11 magistrats permanents que componen el Tribunal Penal Internacional per a Rwanda fins a final de 2008, data en la qual està previst que el Tribunal conclogui amb tots els seus procediments. D'altra banda, segons ha indicat l'ACNUR, el Govern de Burundi ha repatriat més de 5.000 rwandesos dels milers que van fugir del país a l'abril de 2005, suposadament a causa de la posada **en marxa oficial dels tribunals tradicionals Gacaca i a presumptes processos de venjança duts a terme pel Govern amb ajuda dels oficials locals**. Es calcula que durant aquest any han arribat a Burundi 19.000 sol·licitants d'asil procedents de Rwanda. Finalment, el Consell de Ministres va nomenar als nous membres de l'Alt Comitè de Premsa.

Amèrica

A Guatemala el Govern va plantejar per primera vegada la possibilitat de crear una **Comissió de desapareguts**, que investigui el parador de les 45.000 persones, en la seva majoria estudiants i afins al comunisme, que van desaparèixer durant el conflicte armat. Si s'aprova aquesta proposta al Congrés es podria crear un registre nacional de víctimes i perseguir

⁸ Per a més informació vegeu: http://www.refintl.org/files8831_file_sosudan_oil0614.pdf

⁹ Vegeu els apartats de conflictes armats i crisis humanitàries.

judicialment als soldats, policies i paramilitars que poguessin ser responsables d'aquestes desaparicions. D'altra banda, l'Alta Comissió per als Drets Humans de l'ONU va visitar el país durant el trimestre i va assenyalar la inoperància **del sistema de justícia**, la falta de progrés en el rescabament de les víctimes, els greus problemes socioeconòmics i la inseguretat ciutadana com a fets especialment preocupants. Finalment, cal indicar que durant el 2005 van morir prop de 5.000 persones per causes violentes, una xifra més alta que durant el conflicte armat. Com a resposta, el President, O. Berger, va desplegar prop de 11.000 membres de les FFAA per ajudar la policia a reduir la violència provocada per les maras.

A Haití, R. Préval va ser **triat President** en la segona volta electoral, que va comptar amb una participació aproximada del 30% de la població. Quant al suport al procés per part de la comunitat internacional, es va celebrar una nova **conferència de donants al Brasil** amb l'assistència de països donants i contribuents de tropes per recaptar fons per donar suport al nou President. **Dels més de 1.000 milions de dòlars compromesos al juliol de 2004 se n'han gastat aproximadament 800**, per la qual cosa es va decidir la celebració d'una nova conferència en breu, aquesta vegada a Haití, afavorida pel BM. Durant aquesta conferència el nou Representant Especial del Secretari General al país, el guatemaltenc E. Mulet, qui ha substituït J. G. Valdés al capdavant de la MINUSTAH, va destacar la necessitat que els donants continuïn implicats en el procés de rehabilitació i que l'establiment d'un nou Govern no provoqui la seva desvinculació del país com ha passat en anteriors ocasions.

Àsia i Pacífic

A **Tadjikistan** durant el trimestre tant els EUA com Rússia van dur a terme accions diplomàtiques que van deixar palès el seu interès per aquest país de l'Àsia Central. Mentrestant, aquest **benèplacit internacional** va permetre al President, E. Rakhmonov, continuar amb la seva **campanya d'eradicació de les veus dissidents**. Així, els representants polítics que podrien suposar una alternativa en les pròximes eleccions generals van seguir sofrint l'assetjament del règim d'E. Rakhmonov. Així mateix, va continuar la repressió **contra els mitjans de comunicació** no afins al règim. Finalment, cal assenyalar els **índexs macroeconòmics positius** assolits per Tadjikistan. Aquest fet va contribuir a incrementar la confiança dels inversors i a consolidar la posició del President, que va continuar sense posar en marxa alguna mesura destinada a fomentar les millores socials.

A **Timor Oriental**, l'expulsió de prop de 600 soldats, gairebé el 40% de les FFAA, ha desencadenat una **situació d'inestabilitat i enfrontaments** que ha provocat l'èxode de la població i la intervenció de les FFAA internacionals, procedents principalment d'Austràlia. Encara que el Govern australià va prendre aquesta decisió de manera unilateral sense consultar a l'Executiu timorès¹⁰. D'altra banda, es va aprovar al Parlament l'estatut **dels combatents**, tot i que encara no ha estat publicat ni pel Govern ni per la UNOTIL. La seva finalitat és respondre a les reclamacions realitzades per molts dels excombatents que després de la conclusió del conflicte armat es van veure discriminats, en no realitzar-se un procés de DDR adequat. Finalment, el Consell de Seguretat de l'ONU va decidir prorrogar la UNOTIL fins al 20 de juny de 2006, mitjançant la Resolució 1677, i va sol·licitar al Secretari General de l'ONU un informe actualitzat per concretar el futur de l'Organització al país. És necessari assenyalar que el Govern va sol·licitar oficialment a les Nacions Unides la seva implicació en el procés electoral previst per a 2007.

A **Indonèsia (Aceh)**, la UE va aprovar l'ampliació **del mandat de l'AMM** fins a la celebració de les eleccions locals a Aceh, en resposta a la sol·licitud del Govern d'Indonèsia amb el suport del GAM. No obstant va indicar que la data de sortida no podria ser posterior al 15 de setembre de 2006. Durant el trimestre es van produir una sèrie d'incidents a causa de la lentitud en la gestió de les **ajudes per a la reintegració de la població** per part del Comitè per a la Reintegració d'Aceh (BRA, per les seves sigles en anglès). En aquest sentit, cal destacar com a possible factor de conflicte el fet que el 75% de les persones retornades que pertanyen al GAM estan desocupades si no han rebut ajudes suficients per a la seva reintegració. Durant una de les

¹⁰ Per a més informació vegeu apartat de tensions.

trobades mensuals de la Comissió per als Acords de Seguretat¹¹ es va acordar reestructurar el BRA per fer-lo més eficaç. Cal dir, així mateix, que el GAM va dimitir del BRA perquè era una estructura massa gran com per a poder funcionar adequadament.

A l'**Afganistan** va tenir lloc la primera trobada del Comitè de Coordinació i Consell de Supervisió (JCMB, per les seves sigles en anglès). L'objectiu del JCMB és solucionar les qüestions estratègiques i donar suport políticament a la implementació del **Compact**. Aquest Comitè tindrà una durada de cinc anys, d'acord amb el període de vigència del **Compact**, i celebrarà reunions quadrimestrals en les quals avaluarà l'avanç del procés. Quant a la **seguretat**, les tropes britàniques van prendre el control de la ISAF rellevant les italianes. El contingent està format per 9.000 soldats, una xifra que previsiblement s'incrementarà en 11.000 efectius el mes de novembre que ve. D'altra banda, un informe publicat durant el trimestre per l'ONG *Senlis Council* va denunciar la situació de guerra que s'està vivint a la província d'Helmand¹². En aquesta zona fins al moment el Govern ha estat incapaç de garantir la seguretat de la població. Aquest fet unit a les pràctiques corruptes del govern local ha provocat un descens de la popularitat del Govern d'H. Karzai. A més, la política d'eradicació del cultiu d'opi recolzada per la comunitat internacional no ha estat acompanyada per una substitució adequada dels cultius, la qual cosa ha provocat una situació de pobresa extrema que ha dut a la població a recórrer de nou al lucratiu cultiu de drogues, per al qual els insurgents els ofereixen protecció, exercint un poder paral·lel en aquesta zona del país allunyada de Kabul i amb poca presència de tropes internacionals.

Europa

A **Bòsnia i Hercegovina** es van complir els 100 dies de mandat del nou Representant de la comunitat internacional, C Schwartz-Shilling. En el seu discurs de balanç davant el Parlament, va confirmar la seva decisió de mantenir una postura allunyada de l'intervencionisme practicat pels Representants anteriors. En aquest sentit, va criticar l'actitud dels polítics bosnis els quals van continuar sense assumir la seva responsabilitat cap a les decisions controvertides políticament i anteposant els interessos partidistes als del país, sobre tot pel que fa al rebuig per part de 16 parlamentaris de les **reformes constitucionals** acordades pels partits majoritaris¹³ després de quatre mesos de deliberació i indispensables per continuar el procés de negociació amb la UE. Per aquest motiu, la posada en marxa de les reformes constitucionals podria retardar-se fins a després de les eleccions previstes per al mes d'octubre, llançant un missatge negatiu per al procés d'associació i estabilització obert amb la UE.

A **Sèrbia (Kosovo)** van finalitzar les converses a Viena, sent la qüestió de la descentralització la de més controvèrsia. A l'inici d'aquestes trobades, tant les Nacions Unides com el Grup de Contacte¹⁴ van indicar que una possible independència de Kosovo només podria aconseguir-se si les autoritats albanokosovars asseguraven la protecció dels drets dels serbis de Kosovo i altres minories presents a la Província. Dos fets significatius han posat de manifest que les converses polítiques i la situació real discorren per camins paral·lels. D'una banda, el fet que la resta de minories ètniques (Bosnis, Gorani, Turcs, Egipcis, Roma¹⁵ i Askhali) no hagin participat en les converses, sent relegades a un Comitè Consultiu sobre minories de caràcter assessor, contradient la postura de les Nacions Unides i la comunitat internacional, partidàries d'un Kosovo multiètnic. De l'altra, **l'aplicació dels vuit estàndards de Kosovo¹⁶ va continuar sent irregular** i en alguns aspectes, com la llibertat de moviment, insuficient. També cal assenyalar que va seguir sent necessària la presència de soldats de la KFOR per garantir la seguretat dels enclavaments serbis existents a zones de població

¹¹ En aquestes trobades hi participen l'AMM, el Govern d'Indonèsia i el GAM.

¹² Vegeu l'informe complet a: http://www.senliscouncil.net/documents/Helmand_Report_June_2006.

¹³ Vegeu apartat de rehabilitació postbèl·lica al Baròmetre 10.

¹⁴ Compost pels EUA, el Regne Unit, França, Alemanya, Itàlia i Rússia.

¹⁵ Els Roma continuen vivint a camps de refugiats construïts per les Nacions Unides en condicions degradants.

¹⁶ Les conclusions sobre la situació dels vuit estàndards de Kosovo estan recollides en un Informe sobre Kosovo realitzat per l'Enviat Especial del Secretari General de l'ONU, K. Eide, a final de 2005. L'Informe complet pot consultar-se a:

<http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GENN0554072/PDF/N0554072.pdf?OpenElement>

albanesa al sud i l'est de la regió, com Strpce i Novo Brdo, i que la tensió ha continuat imperant entre albanokosovars i serbis a la dividida ciutat de Mitrovica.

A **Macedònia** el Parlament va decidir la data del 5 de juliol per a la celebració de les **eleccions legislatives**. De cara a la seva preparació s'ha establert una Comissió Electoral Estatal composta per set membres encapçalats pel Secretari del Comitè Parlamentari per a Assumptes Socials i Treball, J. Jofisovski. Aquest ha estat designat pel principal partit de l'oposició, segons estableix el nou **codi electoral** signat pel President, B. Crvenkovski i aprovat per consens al Parlament. Per la seva banda i de cara a evitar que es produeixin les controvèrsies que segons els observadors internacionals van tenir lloc en les passades eleccions, l'OSCE ha iniciat un projecte per promoure **el diàleg** entre els diferents partits, que va començar amb una taula rodona a Kumanovo. Quant al compromís **internacional**, Suècia va signar un acord bilateral amb el Govern per valor de 15 milions d'euros per finançar projectes de desenvolupament durant el període 2006 – 2007.

Orient Mitjà

A l'**Iraq** el nou Primer Ministre, N. al-Maliki, va donar a conèixer la composició **del nou Gabinet**, que va rebre l'aprovació del Consell de Representants de l'Iraq. La distribució de les carteres va correspondre gairebé matemàticament als escons parlamentaris adquirits per cadascun dels partits, reflectint una distribució sectària dels Ministeris. Quant al **comportament internacional**, el Comitè per a la Coordinació de les ONG¹⁷ va realitzar una avaluació dels resultats de la qual es desprèn que la manca de finançament procedent d'institucions neutrals és un dels principals problemes que afronten les agències humanitàries per realitzar la seva feina a l'Iraq. Aquest problema es va agreujar des del tancament per motius de seguretat de l'Oficina Europea d'Assumptes Humanitaris, encara que aquesta va continuar implicada a través de les seves contraparts. Finalment, la UNAMI va ampliar a la societat civil i comunitats de base la Iniciativa "de Pau de Bagdad", que fins al moment s'havia desenvolupat en àmbits polítics, tractant així de complementar les negociacions polítiques. Finalment, el Secretari General de l'ONU va nomenar com a Adjunt al Representant Especial del Secretari General per a l'Iraq, al diplomàtic libanès, J. M. Fakhouri, que s'ocuparà de l'ajuda humanitària, la reconstrucció i el desenvolupament.

4.2. Altres temes de l'agenda

En aquest apartat s'hi recullen aspectes relacionats amb la teoria i l'anàlisi, així com les bones pràctiques i lliçons apreses.

a) L'equip de país de les Nacions Unides (UNCT)

En el terreny, en el moment de desplegar una missió de resposta a una situació d'emergència humanitària, les agències especialitzades, fons i programes de les Nacions Unides s'organitzen en un equip de treball, conegut com **UNCT**, per coordinar i incrementar l'eficàcia de la resposta internacional. Els seus **objectius principals** són: analitzar la situació que travessa el país on estan desplegados, establir les prioritats de treball, definir els resultats i les responsabilitats de cadascuna de les agències, dissenyar els programes país i els projectes, i monitoritzar i valorar com evolucionen.

La idea d'actuar de forma unificada a nivell de país va sorgir el 1997 amb el programa de reformes promogut pel Secretari General de l'ONU¹⁸, K. Annan. Aquest document indicava que cadascuna de les agències i programes de l'Organització treballaven individualment coordinant la seva resposta amb altres organitzacions governamentals, ONG i Guberns, sense beneficiar-se mútuament de la presència d'altres agències i programes de les Nacions Unides. El programa de reforma proposava integrar l'assistència proporcionada en un **Marc d'Assistència**

¹⁷ Per a més informació sobre aquest comitè vegeu <http://www.ncciraq.orgsommaire.php3>

¹⁸ Vegeu *Renewing the United Nations: A Programme for Reform*. Assemblea General de l'ONU A51950, 14 de juliol de 1997. A: <http://www.un.orgreforpdfs1997%20renewing%20the%20un-prog%20for%20reform.pdf>

de **Desenvolupament Integrat**, actuant sota el mandat del Coordinador Resident de les Nacions Unides.

Posteriorment i a sol·licitud també dels donants i el personal de terreny, el Grup per al Desenvolupament de les Nacions Unides (UNDG), on s'emmarca l'UNCT, va desenvolupar un **cicle armonitzat de planificació** per millorar i simplificar el treball de l'UNCT i unificar la intervenció de les agències i programes de l'Organització per països.

Quadre 4.2. Processos Comuns de Planificació

Evaluació Comuna País – *Common Country Assessment (CCA)*

Participen: Membres de l'UNCT, Govern, societat civil, contraparts internacionals de desenvolupament i institucions regionals.

Avaluació i anàlisi de les causes clau de la pobresa tenint en compte els ODM i les prioritats nacionals del país, identificant les àrees en les quals les Nacions Unides poden, actuant col·lectivament, marcar la diferència. Integra de manera sistemàtica els eixos transversals de drets humans, igualtat de gènere i aspectes relacionats amb el desenvolupament sostenible. No és necessari que es dugui a terme si ja s'ha realitzat un procés analític nacional, com la Planificació Estratègica per a la Reducció de la Pobresa (PRSP), en el cas de la qual serà en aquesta planificació en la que es recolzi l'UNCT reservant-se el dret a dur a terme anàlisis complementàries.

Marc d'Assistència al Desenvolupament – *UN Development Assistance Framework (UNDAF)*

Participen: Membres de l'UNCT, residents i no residents.

És el marc estratègic comú per a les activitats operacionals del sistema de les Nacions Unides al país. Basat en els ODM nacionalitzats i els principals reptes identificats en el CCA, indica els resultats clau a assolir per les agències de les Nacions Unides i els vincula directament amb els programes país individuals de cada agència.

La **Matriu de Resultats de l'UNDAF** proporciona una imatge de com s'organitza el treball de les Nacions Unides al país i com aquest es vincula a les prioritats nacionals, servint com a eina per recaptar fons.

El Pla **d'Avaluació i Monitoratge de l'UNDAF** permet a les agències valorar conjuntament el progrés de les accions dutes a terme per les Nacions Unides per assolir els ODM.

Programació conjunta

La planificació i el disseny de programes de manera conjunta incrementen l'eficàcia, facilita a les agències la combinació de les seves experiències i capacitats, reforça el treball de cadascuna d'elles i afavoreixen la sostenibilitat, evitant la duplicació d'esforços, reduint-ne costos i facilitant les sinergies entre les contraparts nacionals i les diferents agències de les Nacions Unides.

Trobada Estratègica Conjunta – *Joint Strategy Meeting (JSM)*

Copatrocinat per: Les Nacions Unides i el Govern amb la Participació de: representants de la societat civil, ONG i donants.

El seu objectiu és revisar i debatre la consistència entre els resultats esperats identificats en la Matriu de Resultats de l'UNDAF i els programes país de cadascuna de les agències. Aquest procés hauria de construir la base per assolir l'aprovació del Govern dels programes proposats abans de presentar-los als comitès executius de cadascuna de les agències.

Document de Planificació País – *Country Programme Document (CPD)*

Assenyalen els reptes prioritaris per definir el programa de cooperació de les agències, destacant els components del programa i mostrant clarament com les estratègies del programa assoliran els resultats esperats identificats a la Matriu de Resultats de l'UNDAF. Així mateix assenyalen els recursos necessaris per a això. S'elaboren després de la celebració del JSM, entre 8 i 12 setmanes abans de la reunió del comitè executiu de les agències. Cadascuna de les quatre agències que formen el comitè executiu de l'UNDG (UNDP, UNICEF, UNFPA, WFP) prepara i presenta el CPD als seus comitès executius respectius, utilitzant el mateix format per a descriure la contribució del programa país de l'agència als resultats de l'UNDAF. El CPD unifica els formats utilitzats per les agències.

Pla d'Acció País – *Country Programme Action Pla (CPAP)*

És el document signat entre les Nacions Unides i el Govern que proporciona l'acord legal que regularà el cicle de programa. Fa referència de manera explícita a resultats a llarg termini de les Nacions Unides. És l'expressió tangible de com operacionalitzar l'UNDAF i proporciona una explicació clara de l'estratègia del Govern i les agències, així com els compromisos establerts.

Pla de Treball Anual – *Annual Work Pla (AWP)*

Proporciona detalls operacionals i està connectat amb els resultats estratègics assenyalats a l'UNDAF i els CPD a través del CPAP. Totes les contraparts han d'estar d'acord amb l'AWP.

Consisteix en un format simple i estàndard que clarifica el rol de cadascuna de les agències. Serveix per a comunicar amb major facilitat els detalls operacionals entre els comitès executius de les agències, les contraparts i els donants. A més, pot servir d'eina de supervisió i de base per a la revisió anual que es dugui a terme amb el Govern i altres contraparts.

Informe de Progrés Estàndard – Standard Progress Report (SPR)

El seu objectiu és reduir les càrregues administratives de les contraparts nacionals als països on s'estan duent a terme aquests programes. Utilitza un format armonitzat basat en una sola moneda, el dòlar. L'SPR recull els objectius del programa, la manera d'implementació, els recursos utilitzats i els resultats obtinguts. També és un mecanisme que serveix per informar als donants sobre els fons rebuts, mostrant el desglossament i l'ús dels recursos financers per donant. Com a eina de gestió i de mobilització de fons, l'SPR destaca els problemes afrontats durant la implementació i les possibles manques de fons. Es completa anualment.

Encara que l'UNCT és més propi de la fase d'emergència s'ha decidit destacar-lo aquí per considerar que el cicle armonitzat de planificació que proposen les Nacions Unides és una estructura que podria facilitar la transició entre la fase d'emergència i la de rehabilitació, així com la coordinació entre organitzacions, una de les principals mancances identificades durant la fase de rehabilitació.

b) Comissió per a la Consolidació de la Pau¹⁹

Va finalitzar el procés de selecció dels **membres del Comitè d'Organització**. L'antiga Representant Especial del Secretari General per a Burundi, C. McAskie, ha estat la persona designada per ocupar el lloc d'Assistent del Secretari General a l'Oficina de Suport per a la Consolidació de la Pau. En aquest sentit, és interessant destacar que Burundi i Sierra Leone seran els primers països dels que s'ocupi la Comissió una vegada consolidada.

La quantitat finalment assignada al Fons **de Consolidació de la Pau**, un altre dels elements de debat d'aquests últims mesos, ascendirà a prop d'un milió i mig de dòlars, procedents del pressupost previst per a les missions polítiques especials d'aquest any, en lloc dels tres inicialment sol·licitats pel Secretari General de l'ONU. El PNUD serà l'organització responsable de gestionar aquest fons. Per últim, Angola presidirà durant un any la Comissió, sent Noruega i El Salvador els països triats com a Vicepresidents.

Quadre 4.3. Distribució dels 31 Membres del Comitè d'Organització

Consell de Seguretat de l'ONU (7) – Els cinc membres permanents més dos de no permanents (Dinamarca i Tanzània).			
Consell Econòmic i Social (7) Preferència pels que han passat per un conflicte armat	Regió	Posats	Països
	Àfrica	2	Angola, Guinea Bissau
	Àsia	2	Sri Lanka, Indonèsia
	Europa de l'Est	1	Polònia, R. Txeca
	Amèrica Llatina Carib	1	Brasil
	Europa Occidental	1	Bèlgica
Principals contribuents als pressupostos de les NNUU (5) –Mecanisme de reemplaçament rotatori. Japó, Alemanya, Països Baixos, Itàlia, Noruega (encara pendent de confirmar).			
Principals contribuents de tropes i personal policial a missions de l'ONU (5) – Mecanisme de reemplaçament regional rotatori. Pakistan, Bangladesh, Índia, Nigèria, Ghana			
Assemblea General (7) Grups regionals i països que hagin passat per situacions de recuperació després d'un conflicte armat. Es revisaran anualment.	Regió	Posats	Països
	Àfrica	2	Burundi, Egipte Líbia
	Àsia	1	Malàisia, Filipines, Fiji
	Europa de l'Est	1	Croàcia, BiH
	Amèrica Llatina Carib	3	El Salvador, Jamaica, Xile
	Europa Occidental	0	...

¹⁹ Nou Organisme intergovernamental de les Nacions Unides creat per respondre a la manca identificada pel Secretari General de l'ONU d'un fòrum on tots els actors de la rehabilitació poguessin reunir-se per a coordinar la resposta internacional. Per a més informació vegeu: Baròmetre 10 i Escola de Cultura de Pau Op. cit.

Crisis humanitàries i acció humanitària

- ❑ Les Nacions Unides van alertar de nou sobre la greu crisi alimentària que pateixen cinc milions de persones a la regió del Sahel.
- ❑ L'escalada de la violència a Myanmar va provocar el desplaçament de milers de persones i la deterioració de la situació d'aquesta població.
- ❑ Els forts disturbis van originar una crisi humanitària a Timor-Leste, on el 10% de la població s'ha vist obligada a desplaçar-se durant els últims mesos.
- ❑ El percentatge de persones que viuen per sota de la línia de pobresa a Palestina es va incrementar a un 51% de la població.

El present apartat aborda la situació en la qual es troben alguns dels actuals contextos de crisis humanitàries i la seva recent evolució, així com els principals esdeveniments ocorreguts durant el trimestre en relació amb l'acció humanitària.

5.1.- Evolució dels contextos de crisi humanitària¹

A continuació s'hi analitza l'evolució d'alguns dels diferents contextos de crisi humanitària en els quals s'han produït esdeveniments rellevants durant l'últim trimestre. Actualment, existeixen **44 països o regions en situació de crisi humanitària**², 26 dels quals es troben al continent africà, nou a la regió de l'Àsia i Pacífic, cinc a Europa i l'Àsia Central, dos a Amèrica i dos més a l'Orient Mitjà. Cal destacar durant aquest trimestre la **incorporació de Timor-Leste com a situació de crisi humanitària** a causa de les conseqüències de l'escalada de la violència, així com la **desaparició de les Maldives**, país que a poc a poc ha aconseguit recuperar-se dels efectes dels tsunamis, de desembre de 2004.

Àfrica

L'impacte de la sequera a la **Banya d'Àfrica**, els efectes de la violència a la regió sudanesa de **Darfur** i a l'est del **Txad**, així com la crisi alimentària que enfronten milions de persones en els països que pertanyen a la regió del **Sahel**, van ser els escenaris que van suscitar més **preocupació** a l'Àfrica Subsahariana. En aquest sentit, cal assenyalar l'advertiment realitzat per la UNICEF, qui en el mes de maig va anunciar un alarmant **increment de l'índex de mortalitat infantil**, que ja afecta un de cada cinc menors.

a) Àfrica Austral

Països	Causas de la crisi	Evolució durant el trimestre
Angola	Procés de tornada i reassestament	Estancament
Lesotho	Sequera, VIH/SIDA	Millora
Madagascar	Desastres naturals, VIH/SIDA	Estancament
Malawi	Sequera, VIH/SIDA	Millora
Swazilàndia	Sequera, VIH/SIDA, crisi política	Estancament
Zimbabwe	Sequera, VIH/SIDA, crisi política i econòmica, aïllament internacional	Deterioració

L'arribada de les pluges ha ofert a tota la zona Austral la possibilitat de **millorar la collita** anual pel que fa a l'any passat, fet que possibilitarà que països com **Malawi** i **Lesotho** no hagin de

¹ S'entén per 'crisi humanitària' una situació en la qual existeix una excepcional i generalitzada amenaça a la vida humana, la salut o la subsistència. Aquestes crisis s'acostumen a produir en contextos de pobresa, fragilitat de l'Estat i precarietat alimentària, en els quals un desastre natural o un conflicte armat generen l'aparició d'una crisi alimentària, malalties i desplaçaments forçats de població dins del país o cap a l'exterior, i una mobilització important de recursos internacionals en termes d'ajuda.

² Es considera que s'ha produït una millora o una deterioració d'aquestes crisis en funció d'alguns aspectes concrets, com són la seguretat alimentària, l'accés a la població per part del personal humanitari, els desplaçaments de població o la resposta de la comunitat internacional a un context determinat. No obstant això, el fet de considerar aquests contextos com a crisis humanitàries ja comporta el reconeixement d'una situació de gravetat.

plantar cara a l'escassetesa alimentària, segons el PMA. Per altra banda, els **campes minats van continuar sent un obstacle per a la millora de la producció agrícola a Angola** després de la guerra, que a més va haver de plantar cara a l'epidèmia de còlera més important dels últims anys. La incidència d'aquesta malaltia està afectant el procés de tornada i reassentament dels refugiats. Finalment, respecte a la preocupant situació de **Zimbabwe** cal assenyalar l'últim informe de la OMS, que va situar **l'esperança de vida en 34 anys per als homes (la més baixa del planeta) i 37 per a les dones**, sent la crisi econòmica i política del país, així com l'augment en la incidència del VIH/SIDA, les principals causes.

b) Àfrica Occidental

Països	Causas de la crisi	Evolució durant el trimestre
Costa d'Ivori	Conflicte armat, volum de desplaçats interns	Estancament
Guinea	Impacte conflictes regionals, volum de desplaçaments forçats i crisi política	Estancament
Libèria	Impacte conflictes regionals, volum de desplaçaments forçats	Estancament
Sahel (Mauritània, Mali y Níger)	Sequera, plaga de llagostes de la deserta	Deterioració
Sierra Leone	Impacte de conflictes regionals, volum de desplaçaments forçats	Estancament

Encara que en termes generals la situació humanitària ha anat evolucionant favorablement als països que conformen la subregió del Riu Mano (Costa d'Ivori, Guinea, Libèria i Sierra Leone), les Nacions Unides van advertir de la **falta de fons** i dels **nombrosos desafiaments humanitaris** encara pendents, especialment, en contextos com el de **Costa d'Ivori**. Per altra banda, a **Libèria**, l'ACNUR va anunciar la finalització de la seva participació en el programa de tornada després del retorn als seus llocs d'origen de més de 300.000 desplaçats interns. Si bé la situació no es considera de crisi humanitària, cal apuntar l'emergència enfrontada per més de 20.000 persones (en la seva majoria dones i menors) al **nord de Guinea Bissau**, com a conseqüència de l'escalada d'enfrontaments protagonitzada per grups armats senegalesos i tropes guineanes³. Així mateix, organitzacions humanitàries van alertar del **risc de fam** que pateixen unes 32.000 persones en determinades zones del sud d'aquest país.

Respecte als països de la regió del **Sahel**, tant les Nacions Unides com les agències humanitàries van mostrar la **seva preocupació per la persistent crisi alimentària que afecta més de cinc milions de persones** i que podria estar provocant la mort d'uns 300.000 menors anualment. De la mateixa manera, aquest col·lectiu va lamentar la constant **manca de fons** que impedeix plantar cara a aquesta situació.

c) Banya d'Àfrica

Països	Causas de la crisi	Evolució durant el trimestre
Eritrea	Conflicte fronterer, volum de desplaçaments forçats, sequera	Deterioració
Etiòpia	Conflicte fronterer, volum de desplaçaments forçats, sequera	Deterioració
Somàlia	Conflicte armat, volum de desplaçaments forçats, sequera	Deterioració
Sudan	Conflicte armat, volum de desplaçaments forçats, sequera	Deterioració

Els efectes de la **sequera** sobre més de 15 milions de persones i l'**escassetesa de fons** per abordar aquesta crisi, van continuar sent els elements de més preocupació en aquesta zona. Davant d'aquest escenari, l'Enviat Especial de les Nacions Unides per a la situació humanitària a la Banya d'Àfrica, K. Magne Bondevik, va sol·licitar **l'atenció urgent de la comunitat internacional**, alhora que nombroses organitzacions humanitàries van incrementar les seves crides econòmiques, especialment per a **Somàlia**, on la crisi és més alarmant. Pel que fa a aquest país, l'Assessor Especial de Nacions Unides per al desplaçament intern, D. McNamara, va assegurar que els 400.000 desplaçats somalis enfronten les **pitjors condicions de vida de tot el continent africà**. A més, els atacs indiscriminats sobre la població civil i les instal·lacions

³ Vegeu capítol de Tensions i disputes d'alt risc

mèdiques durant el mes de maig van suscitar la condemna de les organitzacions humanitàries i la petició de normalització de l'accés humanitari

No obstant això, la crisi existent a diverses regions del **Sudan** va seguir sent el principal motiu de preocupació per a la comunitat humanitària. D'aquesta manera, a **les evacuacions sofertes per algunes organitzacions humanitàries a les províncies del sud d'Upper Nile i Jonglei** com a conseqüència d'enfrontaments armats esporàdics o a la deterioració de les condicions alimentàries a l'estat de **Bahr el Ghazal**, cal afegir-hi els greus **problemes de seguretat als camps per a refugiats sudanesos situats a l'est del Txad** i la situació de violència a la regió de **Darfur**. En aquest últim escenari, l'escalada de la violència va provocar la mort de diversos membres de la missió de manteniment de la pau (AMIS) i la retirada de **nombroses organitzacions humanitàries**, a pesar de la signatura a principi de maig d'un acord de pau que preveu l'establiment de passadissos d'assistència humanitària i de zones de seguretat al voltant dels camps per a desplaçats interns. L'acord també contempla la creació d'una comissió que treballarà conjuntament amb Nacions Unides en el suposat procés de tornada de les persones refugiades i desplaçades. Per la seva banda, el Secretari General adjunt per a Assumptes Humanitaris i Coordinador d'ajuda d'emergència, **J. Egeland, va poder finalment visitar algunes localitats i camps per a desplaçats a la regió**, després que setmanes abans fos prohibida la seva entrada. Entre d'altres demandes, J. Egeland va instar a les parts a complir els compromisos adquirits en l'acord de pau i a respectar l'accés de les organitzacions humanitàries.

d) Grans Llacs i Àfrica Central

Països	Causas de la crisi	Evolució durant el trimestre
Burundi	Conflicte armat, volum de desplaçats interns	Millora
Txad	Disputes armades internes, inestabilitat regional, volum de desplaçaments forçats	Deterioració
Congo	Disputes armades internes, volum de desplaçaments forçats	Deterioració
Kenya	Volum de desplaçats interns, sequera	Estancament
R. Centreafricana	Disputes armades internes, volum de desplaçats interns	Deterioració
RD Congo	Conflicte armat, volum de desplaçaments forçats	Deterioro
Rwanda	Impacte de conflictes regionals, volum de desplaçaments forçats	Deterioració
Tanzània	Volum de persones refugiades, sequera	Estancament
Uganda	Conflicte armat, volum de desplaçaments forçats, sequera	Deterioració

En els últims mesos la **situació dels desplaçats interns del Txad i R. Centreafricana va continuar empitjorant** i es van produir nous desplaçaments per l'activitat de diversos grups armats en ambdós països. Fonts de les Nacions Unides **van elevar les xifres de desplaçats interns centreafricans** a 50.000, mentre que 45.000 estarien actualment refugiats al veí Txad. A més, la inestabilitat a la zona feia **difícil l'accés de les organitzacions humanitàries**. Al seu torn, la UNICEF va advertir de l'escassa ajuda rebuda pels desplaçats txadians, en comparació de la subministrada als refugiats sudanesos.

A **Uganda**, un informe de diverses ONG presents al país va llançar dades rellevants sobre l'abast humanitari del conflicte, advertint que el **41% de les persones que moren als camps de desplaçats interns són nens menors de 5 anys**. En el mateix informe s'hi indica que **setmanalment moren 146 persones com a conseqüència del conflicte**, xifra que multiplica per tres les morts produïdes a l'Iraq, si bé la presència i atenció dels mitjans de comunicació és mínima. Per altra banda, les FFAA del país van retirar la protecció a les organitzacions d'ajuda alimentària argumentant la millora de la seguretat, mentre que el President, Y. Museveni, va demanar a les organitzacions humanitàries que deixessin de publicar informes negatius sobre la situació en el nord del país. A **Tanzània**, les **inundacions** van deixar 19.000 persones sense casa, mentre que a **Kenya**, les tasques de distribució d'aliments entre les poblacions més afectades per la **sequera** es van veure seriosament perjudicades durant l'estació de pluges.

Els refugiats de **Burundi** van prosseguir la seva tornada **al país gràcies als avanços aconseguits en les negociacions de pau**, la qual cosa fa presumir una millora de la situació. No obstant això, el PMA va advertir que la situació va continuar sent inestable i els subministraments i l'accés al menjar insuficients. A **Rwanda**, OCHA va assegurar que la

superpoblació dels camps de desplaçats interns feia precària la situació dels seus habitants a pesar de l'ajuda rebuda. Mentre, la crítica situació que enfronta **RD Congo**, on van persistir els desplaçaments forçosos a la zona oriental del país, va comptar amb l'advertiment de les Nacions Unides, que van assegurar que els **fons arribats al país per a l'atenció humanitària dels desplaçats eren clarament insuficients**, ja que només representaven el 13% de l'ajuda que la comunitat internacional havia compromès per aquest fi.

R. Centreafricana: crisi silenciada?

El rebuig del Govern de la R. Centreafricana a reconèixer la importància del conflicte que s'està desenvolupant a la zona nord-occidental del país ha provocat que milers de persones s'hagin vist forçades a desplaçar-se per evitar els atacs dels diferents grups armats d'oposició que actuen a la zona. Les primeres ofensives es van produir al setembre de l'any passat a la regió d'Ouham, zona de la qual prové l'actual President del país, F. Bozizé. Els tres grups armats d'oposició (UFR, MPRPC i el APRDR), sense cap aliança coneguda entre ells, tenen com a principal objectiu la desestabilització de l'actual Govern. A l'activitat dels bel·ligerants ha de sumar-s'hi la desastrosa intervenció de les FFAA centreafricanes (en concret, de la guàrdia presidencial), que va ser enviada a la zona el mes de març, duent a terme una estratègia de "terra cremada" davant la possible presència d'efectius dels grups armats.

Les FFAA del país consideren la violència originada al nord com un conflicte de baixa intensitat, fet que contrasta amb les dades alarmants de desplaçaments: 55.000 desplaçats interns i 45.000 persones refugiades al Txad. Encara que algunes famílies fa mesos que estan fora dels seus llocs d'origen cap d'elles no ha rebut assistència humanitària. El personal sanitari local ha fugit també de la zona augmentant la desprotecció. La greu situació d'inseguretat està fent molt complicat el repartiment d'ajuda humanitària entre els desplaçats interns i s'estima que prop de 35.000 persones estarien necessitant aliments i atenció sanitària segons les Nacions Unides. La població desplaçada evita relacionar-se amb desconeguts davant el temor que pugui tractar-se de soldats vestits de civils. Tan sols la Creu Roja de RCA es manté a les zones més afectades per la violència, mentre que l'ACNUR està treballant coordinadament amb MSF Espanya i altres ONG internacionals per a la distribució d'ajuda entre la població.

Amèrica y Carib

Països	Causes de la crisi	Evolució durant el trimestre
Colòmbia	Conflicte armat, volum de desplaçats interns	Deterioració
Haití	Desastres naturals, crisi política i econòmica	Estancament

A l'hemisferi americà, dos van continuar sent els escenaris de crisis. Pel que fa a **Colòmbia**, les visites en el mes de maig i juny d'alts càrrecs de l'ACNUR, P. Lavanche i J. Cheng-Hopkins, respectivament, van coincidir a **destacar la invisibilitat i l'extrema gravetat de la crisi que pateix el país**, on més de dos milions de persones es troben desplaçades i unes 450.000 refugiades a Veneçuela i l'Equador. Igualment, l'agència de les Nacions Unides per als refugiats mostra la seva **preocupació per la seguretat en diversos departaments**.

A **Haití**, encara que la situació de seguretat va continuar relativament estable, es van produir nous segrests i alguns episodis de violència aïllada que van obligar a les **organitzacions humanitàries a reforçar les seves pròpies mesures de seguretat**, especialment a llocs com la capital, Port-au-Prince. Per la seva banda, les Nacions Unides van anunciar la **inclusió d'Haití en la llista de 12 països que rebran aportacions de l'acabat de constituir Fons Central per a les Respostes d'Emergència** (CERF, per les seves sigles en anglès)⁴.

⁴ Vegeu apartat de acció humanitària

Àsia i Pacífic

Països	Causes de la crisi	Evolució durant el trimestre
Afganistan	Conflicte armat, volum de desplaçaments forçats, sequera	Deterioració
Bangla Desh	Inundacions	Estancament
Indonèsia	Tsunami, conflicte armat, volum de desplaçaments forçats	Deterioració
Myanmar	Volum de desplaçats interns	Deterioració
Nepal	Conflicte armat	Estancament
Pakistan	Terratrèmol	Estancament
RPD Corea	Crisi econòmica, alimentària i sanitària	Millora
Sri Lanka	Desastres naturals, conflicte armat, volum de desplaçaments forçats	Deterioració
Timor-Leste	Conflicte civil	Nova

Diverses situacions de crisi destaquen aquest trimestre al continent asiàtic. A l'**Afganistan** és destacable la **crida** realitzada per l'organització humanitària nord-americana CARE a l'**OTAN perquè les seves tropes al país abandonin les tasques humanitàries** i se centrin en qüestions merament de seguretat a causa del creixent perill que suposa per als efectius humanitaris. Per la seva banda, el **Consell de Seguretat de l'ONU** va mostrar la seva preocupació per l'increment de la violència que també afecta els treballadors humanitaris i que durant el trimestre va suposar la mort de diversos membres de UNICEF. Igual que en altres països del continent africà, el PMA va instar als donants a enviar fons davant la possibilitat que s'hagi d'interrompre el subministrament alimentari per la falta de fons.

Pel que fa a **Indonèsia**, país que encara s'està recuperant dels devastadors efectes del tsunami de desembre de 2004, un **nou terratrèmol**, en aquest cas a la regió oriental de l'**illa de Java**, va provocar **5.736 morts**, 78.200 ferits, 200.000 desplaçats, i que més d'un milió i mig de persones perdessin les seves cases. A pesar de la gravetat de l'esdeveniment, la resposta oferta per les institucions i les organitzacions humanitàries ja presents al país, va aconseguir estabilitzar la situació amb certa promptitud. A **Myanmar**, la **situació va empitjorar ostensiblement** a causa de l'augment de la violència armada i la intensificació de les operacions militars que van forçar el **desplaçament de desenes de milers de persones** (pertanyents a l'ètnia Karen, principalment), sumant-se al mig milió de desplaçats ja existent al país. En aquest sentit, algunes organitzacions **van exigir al Consell de Seguretat de l'ONU més compromís amb aquesta situació** que es van atrevir a qualificar com la **pitjor crisi de desplaçament que té lloc al continent asiàtic**. Al **Nepal**, diverses ONG van advertir que a pesar de l'alto el foc assolit, les 200.000 persones desplaçades pel conflicte armat no podran de moment tornar als seus llocs d'origen, mentre que les **Nacions Unides van exigir a les parts el lliure accés de l'ajuda humanitària a la població afectada**. Respecte a la situació a la **RPD Corea**, Govern i PMA van signar a principi de maig un **acord perquè l'agència pugui reprendre el subministrament de l'ajuda** a gairebé dos milions de persones, després de la interrupció de gairebé sis mesos per desavinences amb l'Executiu.

A **Sri Lanka**, la represa de la violència va suposar el **desplaçament de milers de persones**, així com la greu deterioració de les condicions de vida de la població afectada. Per altra banda, el President va anunciar la **culminació del procés de reconstrucció** a final d'aquest any de **les zones afectades pels tsunamis** i va responsabilitzar del retard al treball de les organitzacions humanitàries. Finalment, cal destacar la inclusió de **Timor-Leste** com a nova situació de crisi humanitària, després que **més de 130.000 persones (el 10% de la població total)** s'hagin vist **obligades a desplaçar-se com a conseqüència dels enfrontaments armats** iniciats el mes de maig. Tant les Nacions Unides, que han sol·licitat uns 19 milions de dòlars, com el conjunt de les organitzacions humanitàries, s'han mobilitzat de manera notable per tractar de plantar cara a la situació.

Violència, desplaçaments i acció humanitària a l'Àsia

El continent asiàtic ha registrat aquest trimestre un extraordinari augment dels episodis de violència que han tingut com a conseqüència directa el desplaçament de desenes de milers de

persones. A l'enquístat escenari de conflicte armat de l'Afganistan, s'hi han sumat la repressió militar a Myanmar, la represa de les hostilitats a Sri Lanka o els disturbis esdevinguts a Timor-Lestel, que en aquest últim cas, han suposat el desplaçament del 10% de la seva població total.

Segons l'*Internal Displacement Monitoring Center*, gairebé tres milions de persones es troben afectades per aquest problema a més d'una desena de països del continent asiàtic. Encara que les xifres anuals indiquen una lleugera tendència a la baixa i en termes globals no poden comparar-se amb les dades que alberga el continent africà (quatre vegades més), la majoria d'escenaris de violència ofereixen poques oportunitats per a una resolució prompta d'aquesta situació. Ni les condicions per a la tornada són les idònies a molts d'aquests països (inseguretat, falta d'infraestructures i serveis bàsics, etc.), ni els països implicats ofereixen garanties i protecció a aquest grup, principalment quan els mateixos Govern són els *instigadors de la violència i el desplaçament.

Casos com el de Myanmar o Sri Lanka, on, com a tants altres llocs, el desplaçament s'ha convertit en una estratègia armada, suposen un veritable desafiament per a la presència i actuació de les organitzacions humanitàries, tantes vegades incapaces d'abordar les nombroses llacunes que presenta aquest assumpte. L'assistència a la població afectada, la denúncia i la contribució a tractar de vertebrar un marc legal internacional que protegeixi aquesta població, són algunes de les tasques que l'acció humanitària té per davant.

Europa i Àsia Central

Països	Causas de la crisi	Evolució durant el trimestre
Caucas (Armènia, Azerbaidjan i Geòrgia)	Volum de desplaçats interns, crisi política i econòmica	Estancament
Rússia (Txetxènia)	Conflicte armat, volum de desplaçats interns	Deterioració
Sèrbia i Montenegro (Kosovo)	Disputes civils internes, volum de desplaçats interns	Estancament

*Repúbliques veïnes (Daguestan, Ossètia del Nord i Ingushetia)

A la subregió del **Caucas** va tornar a destacar la situació que pateixen les desenes de milers de desplaçats interns àzeris a causa del conflicte en l'enclavament de Nagorno-Karabakh, on la **FAO va sol·licitar l'arribada d'ajuda internacional** per llançar un nou programa de subministrament d'aliments.

Mentre, a **Txetxènia**, el **Govern rus va amenaçar** a mitjan d'abril de **tancar dels camps de refugiats txetxens** i el retorn d'aquests als seus llocs d'origen, al·legant que aquests camps s'havien convertit en un feu de la insurrecció. No obstant això, algunes organitzacions humanitàries van advertir de la falta de condicions per al retorn a causa de les malalties d'aquesta població i a la inexistència de llocs on retornar. Per la seva banda, el màxim responsable de l'ACNUR, **A. Guterres, es va reunir amb líders txetxens i va mostrar les seves reticències davant la decisió de Moscou**, alhora que va anunciar l'obertura d'una nova oficina de l'agència a Txetxènia.

Orient Mitjà

Països	Causas de la crisi	Evolució durant el trimestre
Iraq	Conflicte armat, sequera	Deterioració
Palestina	Conflicte armat, aïllament humanitari de la població	Estancament

La regió de l'Orient Mitjà alberga dos contextos de crisis humanitàries destacables. A l'**Iraq** la incessant onada d'atacs i atemptats va suposar durant aquest trimestre **el desplaçament de més de 100.000 persones a diverses parts del país**, si bé fonts no oficials van assegurar que aquesta xifra havia estat molt superior.

Mentre, als territoris ocupats de **Palestina**, l'atenció va estar centrada en l'**amença d'interrompre l'assistència abocada des d'alguns sectors de la comunitat internacional** davant el controvertit relleu de Govern, fet que va despertar la preocupació de nombroses

organitzacions humanitàries per un eventual col·lapse dels serveis bàsics palestins. A més, organitzacions com el MSF **van denunciar també la situació de gairebé un milió i mig de palestins que viuen a la franja de Gaza**, els quals han rebut intensos atacs per part de les FFAA. Com a conseqüència de tot això, tant les Nacions Unides com diverses ONG van llançar durant el mes de maig una **crida d'emergència per incrementar en un 80% els diners destinats a la població** davant l'empitjorament de la crisi humanitària. Així mateix, alguns països com Finlàndia, Suècia o Noruega van mostrar la seva disposició a atorgar un major finançament a la crisi a través de l'agència de les Nacions Unides per als refugiats palestins (UNRWA), que proporciona assistència a gairebé quatre milions i mig de persones.

Funcionaris públics: una clau per frenar la crisi a Palestina

La situació de la població palestina empitjora a un ritme accelerat. La taxa d'atur i el nivell d'empobriment s'ha disparat com a conseqüència de la política de pressió cap al Govern de Hamàs iniciada per Israel, EUA i la UE, generant-se una crisi **humanitària sense precedents**. Segons l'Oficina Central d'Estadística de Palestina, **el nombre de persones que viuen per sota de la línia de la pobresa al país va passar d'1,3 a 2,7 milions de persones en els últims tres mesos** (51% de la població). Així mateix, la falta de fons ha dificultat el pagament dels sous als funcionaris públics (152.000 de l'Autoritat Palestina), posant en greu risc l'estabilitat de les institucions i agreujant la situació de la població. Cal tenir en compte que, una de cada quatre persones depèn d'aquests sous per poder viure als territoris ocupats

Les Nacions Unides van afirmar que **cap organització no seria capaç d'assumir la prestació de serveis que proporciona l'Autoritat Palestina** i van assenyalar que segons la IV Convenció de Ginebra, la **responsabilitat d'assistir la població requeria directament sobre Israel com a nació ocupant**, que hauria d'assegurar el seu benestar. Per altra banda, va alertar que la **falta de pagament de les 70.000 persones que formen part del servei de seguretat** pot suposar un augment de la criminalitat i la crisi, dificultant la feina de les organitzacions humanitàries en el terreny. Continuar amb les restriccions econòmiques i la pressió política podria suposar una agudització del cicle de violència. En aquest sentit, les Nacions Unides van recordar que **l'assistència humanitària ha de regir-se per la necessitat de la població i no per requeriments polítics d'acord amb el principi d'imparcialitat**.

<http://www.humanitarianinfo.org/opt/docs/UN/OCHA/Assessment%20of%20the%20future%20humanitarian%20risk%20Pt%20En%20apr%2019.pdf>

5.2. L'acció humanitària⁵ durant el trimestre

A continuació s'hi destaquen alguns dels esdeveniments, iniciatives o informes rellevants per al desenvolupament de cadascuna de les activitats que componen l'acció humanitària.

a) Informe ACNUR sobre població refugiada en 2005

L'ACNUR ha tornat a fer públic el seu informe sobre la situació global de les persones refugiades. En aquest sentit, l'agència de les Nacions Unides destaca que durant 2005 **les xifres globals de persones refugiades van arribar el seu nivell més baix en els últims 26 anys, passant de 9,5 a 8,4 milions de persones**. Aquesta dada, que consolida per cinquè any consecutiu la tendència a la baixa (la xifra de refugiats en 2001 era de 12,1 milions), té a veure amb l'accés de persones refugiades a solucions duradores ofertes per l'agència (uns sis milions de persones haurien tornat als seus llocs d'origen des de 2002), particularment a l'anomenada repatriació voluntària.

⁵ Per acció humanitària s'entén aquell conjunt d'activitats que tenen com a objectiu salvar vides i alleujar el sofriment en situacions de crisi humanitària. Aquestes activitats estan guiades pels principis d'humanitat, imparcialitat, neutralitat i independència. L'acció humanitària també inclou la protecció dels civils i la provisió d'assistència bàsica.

Taula 5.1.- Poblacions de preocupació per l'ACNUR durant 2005

Subregió	Refugiats	Assistits per l'ACNUR	Sol·licitants d'asil	Retornats (Refugiats)	Desplaçats interns de preocupació per l'ACNUR	Retornats IDP	Persones sense Estat	Varis	Total Població de preocupació
Àfrica Central i Grans Llacs	1.119.653	758.585	35.003	119.015	11.500	-	-	-	1.359.171
Est i Banya d'Àfrica	771.967	647.553	24.611	30.647	1.241.946	-	-	36.141	2.105.312
Àfrica Occidental	377.168	250.443	27.316	77.814	278.861	266.744	-	3.034	1.030.937
Àfrica del Sud	236.084	91.559	152.429	53.821	-	-	-	-	442.334
Nord d'Àfrica	107.205	94.400	2.543	1	-	-	5	29.500	139.254
Orient Mitjà	492.182	155.365	35.149	56.183	1.200.000	196.000	586.105	15.019	2.580.638
Sud-oest Asiàtic	1.801.129	1.801.097	3.580	751.726	142.505	17.044	-	-	2.715.984
Àsia Central	69.082	20.289	1.610	30	-	-	145.644	-	216.366
Àsia del Sud	286.923	138.703	1.754	2.792	324.699	27.185	886.495	10.928	1.540.776
Àsia de l'Est i Pacífic	523.476	139.256	61.226	314	-	-	15.000	62.730	662.746
Europa de l'Est	229.729	18.272	2.307	205	983.338	2.075	97.814	243.230	1.558.698
Sud-est d'Europa	162.819	152.825	1.523	8.930	433.942	10.382	5.213	85.000	707.809
Europa Central i Estats Bàltics	25.189	5.421	25.207	21	-	-	565.408	1.400	607.25
Europa Occidental	1.729.971	149	228.615	-	-	-	13.532	3.000	1.975.118
Amèrica del Nord i Carib	527.217	559	190.327	1	-	-	-	-	717.545
Amèrica Central i Mèxic	4.542	447	230	44	-	-	-	-	4.816
Sud-americà (nord)	23.616	2.100	9.419	8	2.000.000	-	-	460.265	2.493.308
Sud-americà (sud)	8.044	4.242	1.139	-	-	-	-	4.000	13.183
Total	8.569.996	4.281.265	803.988	1.101.552	6.616.791	519.430	2.305.216	954.247	20.871.220

Font: ACNUR

No obstant això, i com va passar en anys anteriors, la reducció del nombre de refugiats contrasta amb un **substancial increment del nombre de persones que es troben sota la competència de l'ACNUR, passant dels 19,5 als 20,8 milions de persones**. Aquesta dinàmica està relacionada novament amb l'augment del nombre de persones desplaçades internes que l'agència s'encarrega d'assistir, sent aquesta xifra de 6,6 milions de persones, si bé a final de 2004 la xifra se situava en 5,4 milions de persones. Amb els desplaçats interns (32% de població dels quals l'ACNUR es fa càrrec) i les persones refugiades (40%), la resta de grups d'interès per a l'agència són les persones repatriades (1,6 milions), els sol·licitants d'asil (773.000), els apàtrides (2,4 milions), així com diversos grups que no poden presentar una sol·licitud d'asil però que necessiten protecció (960.000). No obstant això, les estadístiques de l'ACNUR no inclouen als 4,3 milions de refugiats palestins que queden sota competència de la UNRWA.

Els **principals països de procedència** d'aquesta població van continuar sent l'**Afganistan** (2,9 milions), **Colòmbia** (2,5 milions), l'**Iraq** (1,8 milions), el **Sudan** (1,6 milions) i **Somàlia** (839.000). No obstant això, l'Afganistan va assolir disminuir en un 21% el nombre total de refugiats gràcies al programa de repatriació vigent que des de 2002 ha permès la tornada de més de quatre milions i mig de persones. Les **operacions de repatriació** també van permetre **reduir el nombre de refugiats burundesos (10%) i liberians (31%)**. En aquest sentit, la **reducció regional més important es va produir a l'Àfrica Occidental** i a la regió que engloba l'Àsia central, Àsia del sud-oest, Àfrica del Nord i Orient Mig (CASWANAME, segons l'ACNUR).

b) Fons Central per a Respostes d'Emergència (CERF)

El mes de juny es va tancar amb un saldo de **263 milions de dòlars** aportats al Fons per **43 països donants**, arribant a superar la meitat del finançament demandat. Com a últimes incorporacions cal destacar la del Japó que es va comprometre a contribuir amb 7,5 milions per als programes del CERF. El Fons Central per a Respostes d'Emergència es va crear amb la finalitat de donar una resposta ràpida a situacions de crisi produïdes per conflictes armats i desastres naturals. D'igual manera pretén equilibrar la balança entre les crisis oblidades i aquelles que per diferents raons han rebut un nombre més elevat de fons.

Al maig es va realitzar la primera **sessió del Grup d'Assessors per al CERF**. Es tracta d'un cos independent d'experts que es reunirà dues vegades l'any amb la finalitat d'oferir, al Secretari General de l'ONU, informació sobre l'ús i l'impacte del CERF així com assenyalar les línies d'actuació a seguir en els pròxims mesos. Aquest grup està format per representants de països donants i ONG.

Les ONG es van mostrar optimistes per la creació del CERF però **van assenyalar algun dels seus possibles errors i mancances a futur**, com és el fet que només organitzacions de les Nacions Unides tinguin accés directe als fons disponibles. Organitzacions com *Save The Children* dels Estats Units, van advertir que les ONG implementen el 50% de les accions d'ajuda humanitària i les dades reflecteixen que la seva resposta és més àgil, flexible i ràpida que la de les agències de l'ONU. Consideren que **seria una pèrdua de temps utilitzar les agències com a intermediàries entre el CERF i les ONG**. Per altra banda, tem que la resposta dels països davant crides especials de crisi i desastres es vegi minvada si els governs al·leguen haver realitzat ja les degudes aportacions al fons d'emergències.

c) La resposta dels donants durant el trimestre

El present quadre contempla les **tendències en l'actitud dels donants de forma trimestral** tant des del marc de l'ajuda humanitària global com la realitzada a través de les Crides Humanitàries de les Nacions Unides.

Taula 5.3.- Resposta dels donants durant el trimestre					
	Principals Crides Humanitàries ¹	Principals organismes receptors ²	Principals sectors receptors ³	Principals donants ⁴	TOTAL ⁵
realitzada a través de Nacions	1.- Àfrica Occidental (51%) 2.- Uganda (47%) 3.- Txad (45%) 4.- Somàlia (43%) 5.- Nepal (43%) 6.- Zimbabwe (43%)	1.- PMA 2.- ACNUR 3.- UNICEF 4.- CERF* 5.- UNRWA	1.- Alimentació 2.- Coordinació 3.- Multisector 4.- Seguretat 5.- Aigua y Sanejament	1.- EUA (32,7%) 2.- Regne Unit (9,3%) 3.- Suècia (6,6%) 4.- Noruega (4,4%) 5.- ECHO (3,9%)	1.556 milions de dòlars
Ajuda Humanitària Global ⁷		1.- PMA 2.- ACNUR 3.- CICR 4.- UNICEF 5.- CERF*	1.- Alimentació 2.- Multisector 3.- No especificat 4.- Coordinació 5.- Salut	1.- EUA (30,9%) 2.- Suècia (6,9%) 3.- Suïssa (5,9%) 4.- Regne Unit (5,8%) 5.- ECHO (4,8%)	2.912 milions de dòlars
1 Realitzades per les Nacions Unides anualment. El tant per cent indica quins han estat fins al moment els més finançats per la comunitat internacional, independentment de la quantitat que sol·liciten. 2 Agències de les Nacions Unides o ONG que han concentrat fins al moment una major part de l'ajuda. 3 Principals sectors als quals agències o ONG han decidit destinar l'ajuda. 4 Donants que han destinat una major quantitat d'ajuda, sense tenir en compte el seu PIB. 5 Quantitat total destinada a les crisis humanitàries fins a 15 de juny del 2006 . 6 Ajuda humanitària multilateral. 7 Ajuda humanitària lliurada fora del marc de les Nacions Unides. * Fons Central per a Respostes d'Emergència.					

Font: Reliefweb, www.reliefweb.int/fts

Dintre de les crides realitzades per les Nacions Unides cal destacar l'entrada de Zimbabwe entre els països que han rebut més suport financer en els últims mesos. La situació d'aïllament polític

que sofreix el Govern zimbabwès no ha impedit que l'ajuda segueixi arribant per cobrir la crisi econòmica que creix al país. Es produeix un clar **augment en el percentatge de fons destinats als països africans a causa de les aportacions realitzades recentment pel CERF** a Costa d'Ivori, el Txad i Somàlia. Quant als organismes receptors de fons és important destacar el fort augment de finançament de l'ACNUR en aquests mesos, coincidint amb la publicació del seu informe sobre la situació dels refugiats en el món, així com el de la **UNRWA a causa de la greu crisi palestina**. L'evolució dels sectors receptors d'ajuda no varia notablement, on l'alimentació segueix col·locant-se en el primer lloc corresponent-se amb el PMA com a organització més finançada. Finalment destaca **l'entrada d'ECHO entre els principals donants**, on els EUA continua mantenint el primer lloc per volum de l'ajuda total, sense tenir en compte el seu PIB.

L'ajuda recaptada durant el trimestre ha experimentat un notable creixement pel que fa al període anterior, passant de 894 milions de dòlars al març a 2.912 en el mes de juny. Les causes d'aquest augment poden ser a causa de les donacions realitzades al CERF, a l'augment del compromís d'ECHO o, les ajudes d'emergència per al terratrèmol de Java para el qual s'han compromès més de 42 milions de dòlars.

Desarmament

- El sistema d'embargament d'armes de les Nacions Unides es va qüestionar, tant pels seus criteris d'imposició com pels mecanismes de seguiment i verificació.
- S'inicia a Nova York la Conferència de Revisió del Programa d'Acció de les Nacions Unides en la lluita contra el Tràfic Il·lícit de les Armes Lleugeres.
- El cost econòmic anual de la violència armada va superar amb escreix el del comerç d'armes lleugeres a nivell mundial, raó per la qual s'ha de prestar molta més atenció al seu impacte.
- Espanya va debatre el projecte de Llei de Comerç d'Armes que el Govern haurà de presentar el desembre de 2006.
- La regió africana dels Grans Llacs va aglutinar un terç dels programes de DDR, el 40% dels combatents per desmobilitzar i un 25% del pressupost compromès en tots els programes a nivell mundial.

Aquest apartat analitza les qüestions relatives al desarmament i la seguretat humana des de l'òptica de la militarització. Per això, en matèria de desarmament, es realitza el seguiment de la proliferació d'armament lleuger durant el darrer trimestre fent atenció a les iniciatives internacionals en el marc de les Nacions Unides, així com els esdeveniments més rellevants en els diferents contextos regionals. D'altra banda, es dona una especial importància als elements dels programes de Desarmament, Desmobilització i Reintegració (DDR), tant per les iniciatives internacionals com pels progressos en els diferents contextos on aquests programes tenen lloc.

6.1. Proliferació d'armament lleuger

Aquesta primera part del capítol es divideix en tres subapartats: un primer que s'emmarca en els aspectes de les armes lleugeres que han estat tractats des de les **Nacions Unides** durant els últims tres mesos, un segon amb les **iniciatives més rellevants que s'han dut a terme a escala internacional** en matèria d'estudis i projectes, fora de l'àmbit de les Nacions Unides, i un tercer amb els esdeveniments **més destacats del trimestre**, és a dir, l'evolució conjuntural de contextos amb presència d'armament lleuger.

a) Nacions Unides

Pel que fa a les tasques de les **Nacions Unides**, en primer lloc s'analitza la qüestió de l'**embargament d'armes**. El Grup d'Experts de les Nacions Unides sobre el seguiment de l'embargament imposat al **Sudan** pel Consell de Seguretat va recomanar enfortir les sancions. Aquest Panell va denunciar que tant els efectius de les FFAA com l'armament han continuat entrant a la regió de **Darfur**. Per altra banda, el mateix Consell va decidir, en la seva resolució 1676¹, estendre el mandat del Grup de Seguiment de l'embargament d'armes a **Somàlia** durant un període de sis mesos, apel·lant al cessament d'hostilitats a la capital i denunciant el persistent flux d'armes i material militar. Així mateix, el mateix Consell va decidir aixecar parcialment l'embargament d'armes a **Libèria**² i permetre l'enviament d'armament perquè pugui ser utilitzat per les FFAA i els cossos policials del país.

Embargament d'armes de les Nacions Unides: un instrument eficaç?

Un informe³ de la campanya "**Armes Sota Control**" va denunciar diversos aspectes sobre l'**embargament d'armes de les Nacions Unides**. En primer lloc, es destaca l'**escassetat d'embargaments imposats en situacions de conflicte armat durant els últims 10 anys**. Tanmateix, el funcionament d'aquests embargaments queda en dubte a causa de la fragilitat dels seus **mecanismes d'investigació i seguiment**, amb recursos i terminis inadequats.

¹ Resolució 1676 del Consell de Seguretat de l'ONU a <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N06/343/85/PDF/N0634385.pdf?OpenElement>

² Resolució 1683 del Consell de Seguretat de l'ONU a <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N06/343/85/PDF/N0634385.pdf?OpenElement>

³ Armes sota Control. *Embargos de Armas de la ONU: análisis de los diez últimos años*. Març de 2006 a http://www.controlarms.org/es/assets/dc160306_embargo_armas.pdf

A aquests elements s'hi ha d'afegir el seu **constant incompliment**, avui dia un dels pocs mecanismes existents en matèria de control del comerç d'armes. Tant les **persones físiques** (comerciants, intermediaris, financers i traficants d'armes) com companyies de tot el món s'han vist involucrades en la infracció d'embargaments, normalment organitzats en estructura de **xarxa** i a través de diversos **mecanismes**: ús de documentació falsa, rol dels intermediaris o diversitat de companyies de trànsit i agents de tramitació, entre d'altres.

En conclusió, els embargaments d'armes de les Nacions Unides s'han imposat com a mesura d'últim recurs i en situacions de crisi. A més, tot i que aquests embargaments són **legalment vinculants segons la Carta de les Nacions Unides**, molts Estats membre ni tan sols tipifiquen la **violació dels mateixos com a delictes penal en les seves legislacions nacionals**. Per tot això, s'han realitzat les **recomanacions següents**:

- Millora del **disseny dels embargaments d'armes** per part del Consell de Seguretat.
- Abordatge del tema de la **impunitat dels infractors**.
- Enfortiment dels **Comitès de sancions i equips d'investigació i seguiment** dels embargaments en matèria de mètodes, tècniques i procediments de verificació.
- Incorporació d'un marc de control més eficaç per al control de les transferències internacionals, com l'establiment d'un **Tractat Internacional sobre Comerç d'Armes**.

Font: Armes sota Control. *Embargos de Armas de la ONU: análisis de los diez últimos años*. Març de 2006.

A la fi del trimestre es va iniciar la **Conferència de Revisió del Programa d'Acció de Nacions Unides sobre les Armes Lleugeres a Nova York**. Aquesta Conferència ha de servir per enfortir el suport polític al Programa d'Acció i per a la implementació i impacte real del mateix⁴. De cara a aquesta Conferència de Revisió, i després de cinc anys des de la seva aprovació, els principals esforços des de la societat civil (en el marc de la **campanya "Armes sota Control"**) se centren en l'impuls d'un **Tractat Internacional sobre Comerç d'Armes**, esperant que el seu contingut pugui ser presentat en el transcurs del Primer Comitè de l'Assemblea General de l'ONU, el pròxim mes d'octubre. El Secretari General de l'ONU va destacar en el seu discurs inaugural el progrés significatiu del Programa d'Acció en aquests cinc anys tot i que encara queda molt per fer quant al comerç il·lícit de les armes lleugeres.

No obstant això, hi ha altres aspectes del Programa d'Acció que s'han de prendre en consideració per al seu impuls o revisió⁵. D'una banda, s'albira la necessitat d'un **instrument per al rastreig de les armes lleugeres** (per promocionar-ne una ràpida implementació i desenvolupament) i l'establiment d'un altre **instrument per al control de les activitats d'intermediació**. D'altra banda, es remarca la **necessitat de clarificació d'altres compromisos**: elaboració de directrius per als **controls nacionals de transferències d'armes**, claredat en els compromisos relacionats amb la **munició** de les armes lleugeres i major consideració de les **dimensions humanitàries i de desenvolupament**. Finalment, quedarien per legitimar aquells **aspectes absents en l'actual Programa d'Acció**: respecte pels **drets humans**; transferències i el seu ús per part dels **actors no estatals**; control en la **possessió i ús civil** d'aquest armament; reconeixement que el **comerç il·legal** sorgeix a partir del legal; i **restriccions en transferències** a categories específiques d'armes lleugeres.

Per altra banda, el **PNUD** va organitzar una conferència per obrir un debat sobre la **relació entre les armes lleugeres i el desenvolupament humà**. L'objectiu principal era analitzar els danys causats pels conflictes armats a l'economia dels països en vies de desenvolupament, a més de pretendre impulsar els esforços internacionals que restringeixen l'ús d'aquest tipus d'armament. Aquesta conferència va comptar amb la participació de representants de 42 països, així com de representants del Banc Mundial, el CICR i ONG de diversos països. Després de la conferència, els participants van signar la Declaració de Ginebra⁶, en la qual es mostra el compromís per limitar l'impacte de les armes a les seves societats:

⁴ McCarthy, P.: *Scratching the surface of a global scourge: the first five years of the UN Programme of Action on Small Arms* a Disarmament Forum (2006).

⁵ Greene, O.: *Promoting effective global action on small arms: priorities for the 2006 UN Review Conference*. Biting the Bullet (2006) a <http://www.saferworld.org.uk/images/pubdocs/Priorities%20for%20PoA.pdf>

⁶ Vegeu la Declaració de Ginebra completa a http://content.undp.org/go/cms-service/stream/asset/?asset_id=500133

Principis de la Declaració de Ginebra sobre Violència Armada i Desenvolupament

Els Estats signants d'aquesta Declaració es van comprometre a implementar (a nivell nacional, regional o multilateral) les mesures pràctiques següents:

- Promoció de la prevenció, la resolució i la reconciliació de conflictes.
- Suport a la construcció de pau en la rehabilitació postbèl·lica.
- Detenció de la proliferació, el tràfic il·lícit i el mal ús de les armes lleugeres i la seva munició. Liderar la reducció d'armes, el desarmament postbèl·lic, la desmobilització i reintegració, el control de les transferències d'armes i la intermediació.
- Pel que fa als drets humans, promoció de la resolució pacífica dels conflictes basats en la justícia i fre a la impunitat.
- Foment d'institucions de seguretat pública efectives i responsables.
- Aproximació a la reducció de la violència armada, reconeixent les diferents situacions, necessitats i recursos d'homes, dones i menors, tal com es reflecteix en les resolucions 1325 i 1612 del Consell de Seguretat de l'ONU.
- Estudi de la prevenció de la violència armada segons els factors de risc i vinculació a alternatives de vida sense violència individual ni comunitària.

En línies generals, els Estats signants es comprometen a complir estrictament el Programa d'Acció de les Nacions Unides, fomentant tots els recursos econòmics, logístics i humans necessaris. Aquests Estats es comprometen a complir els Objectius per al Desenvolupament del Mil·lenni en relació amb la reducció de la violència armada, i a revisar aquesta evolució no més tard de 2008.

Finalment, durant el trimestre es va celebrar per primera vegada el **Dia Internacional del Perill de les Mines Antipersona**, en el qual el Secretari General de l'ONU va fer una crida a la prohibició universal d'aquest tipus d'armament i va instar a augmentar els esforços de desminatge en tot el món. Per la seva banda, la **UNICEF** va advertir que les restes d'explosius de guerres amenacen la vida de milers de nens en més de 80 països, tot i que en la majoria d'ells els conflictes armats ja han acabat. Actualment, els països més afectats per la presència de mines antipersona són **Afganistan, Angola, Bòsnia i Herzegovina, Cambodja, Colòmbia, Iraq i Sudan**.

b) Iniciatives internacionals

Aquest trimestre, coincidint amb l'inici de la Conferència de Revisió de les Nacions Unides, va finalitzar la **campanya "Armes Sota Control"**. Com a acte culminant d'aquesta campanya, destaca el lliurament de més d'un milió de fotografies de rostres (dins de la iniciativa de "plantar cara al comerç d'armes") a les autoritats competents en aquesta Conferència. A més, del 22 al 29 de maig, es va celebrar la **Setmana Global d'Acció contra les Armes Lleugeres**, amb diversos actes a més de 50 països. A més, la xarxa d'ONG per a la lluita contra les armes lleugeres, la IANSA, va publicar un nou informe⁷ per seguir sensibilitzant sobre la fragilitat que pateix el control del comerç d'armes i el seu greu impacte en tot el món.

Aquest informe s'ha centrat en la problemàtica general de la **proliferació descontrolada de les armes lleugeres**, bé sigui pel seu terrible **cost humà**, els importants buits legals existents, l'exacerbació de la **pobresa**, l'impediment al **desenvolupament**, els **alts costos sanitaris** o la **falta d'avanç** des de les Nacions Unides en no entendre que afecten majoritàriament la **població civil** i no els Estats. A més, aquest informe insta els Governos a prendre les **mesures** necessàries per a solucionar-los a través de quatre **eixos**: estàndards globals per a regular les transferències internacionals d'armes; regulació d'armes en mans de civils; incorporació de la prevenció de la violència armada als projectes de desenvolupament; i provisió d'assistència als supervivents.

Per altra banda, **Amnistia Internacional** va denunciar⁸ que la **creixent xarxa d'intermediaris en la venda d'armament afavoreix els abusos generalitzats contra els drets humans en el món**. L'estudi assegura que les mesures de control actuals són totalment ineficaces i antiquades, mentre grans quantitats d'armes s'envien al món a través d'operacions d'intermediació i transport cada vegada més

⁷ IANSA, 2006: *el año para controlar la crisis de las armas*. Maig de 2006 a <http://www.iansa.org/members/IANSA-media-briefing-low-res.pdf>

⁸ Amnistia Internacional: *Muerte a tiempo: armas, transporte, negocio y la amenaza a los derechos humanos*. Maig 2006 a <http://www.controlarms.org/downloads/FINALtransportersandbrokersREPORTpdf.pdf>

complexes. Aquest informe recomana l'establiment urgent de **lleis, regulacions i procediments administratius nacionals** per impedir que les activitats dels **intermediaris, empreses logístiques i transportistes d'armes permetin greus i sistemàtiques violacions dels drets humans**.

A la denúncia anterior es va afegir l'informe realitzat per *Oxfam*, en aquesta ocasió centrat en la producció i tràfic de municions. Aquest nou estudi⁹ assegurava que anualment es fabriquen uns 14.000 milions de bales, sense poder dirimir-ne la destinació precisa del 83%. Es calcula que almenys 76 països fabriquen munició, essent el continent americà la regió que més productors aglutina (39%). Entre els casos més greus, l'estudi destaca la disponibilitat de **nova munició a l'Iraq** procedent de països de l'Est europeu. De la seva banda, **Espanya** destaca com a principal exportador de munició a països de l'Àfrica Subsahariana amb una venda mitjana anual de **8,7 milions d'euros**.

Finalment, a principi de trimestre es va celebrar a Durban (**Sud-àfrica**) una conferència sobre la prevenció de la violència estimada, organitzada per l'IANSA i l'*Institute for Security Studies*. Aquesta conferència pretenia centrar-se en la **discussió dels costos econòmics de la violència armada** en tot el món per al seu **reconeixement durant la Conferència de Revisió de les Nacions Unides abans esmentada**. La conferència es va dividir en quatre eixos de discussió: la naturalesa multidimensional de la problemàtica i les seves respostes; el vincle entre el tràfic il·lícit d'armes lleugeres i el desenvolupament; la contribució de la investigació orientada a l'acció; i les polítiques d'atenció als supervivents de la violència armada.

Costos de la violència armada

La importància del càlcul dels costos de la violència armada radica en el fet que aquests se situen a nivells molt superiors al benefici econòmic del tràfic d'armes. D'una banda, les principals estimacions sobre el **guany del tràfic d'armes lleugeres** se situen al voltant dels 5.000 milions de dòlars anuals¹⁰. Aquestes xifres serveixen per mostrar el baix impacte econòmic del tràfic il·lícit en comparació amb el seu alt cost humà. D'una altra part, s'han realitzat diverses estimacions del cost econòmic de la violència armada en diversos països. En estudis presentats durant aquesta conferència, s'estimava que els costos mèdics per l'impacte d'armes de foc només a **Brasil** s'apropaven als 100.000 milions de dòlars anuals. Aquestes xifres serveixen per mostrar com **els costos mèdics de la violència armada superen el cost total del tràfic d'armes lleugeres en tot el món**, per la qual cosa és necessari prestar-los molta més atenció.

La discussió sobre el càlcul dels costos de la violència armada es basa en els paràmetres que inclou. Els **càlculs més simplistes** se centren en el càlcul sobre les **armes** en si, és a dir, els costos de **recol·lecció i destrucció**. No obstant això, càlculs molt més ambiciosos recullen molts més paràmetres: **costos directes** (mèdics) i costos indirectes (**penals, judicials, efectes psicològics, pèrdua de productivitat, incapacitat laboral, desincentiu per a la inversió estrangera**). Segons l'OMS¹¹, el cost interpersonal de la violència armada es pot classificar en quatre eixos específics: **individual** (edat, educació, trastorns psicològics, alcoholisme, drogoaddicció); **relacional** (disfunció familiar, pobresa, gènere, amistat); **comunitària**: (veïnat, escola, treball, pobresa, alta mobilitat residencial, atur, aïllament social); i **social**: (econòmic, sanitari, educatiu).

c) Fets més rellevants del trimestre

En l'àmbit **regional**, començant pel **continent africà**, cal d'assenyalar l'entrada en vigor del **Protocol de Nairobi per a la Prevenció, Control i Reducció de les armes lleugeres en la regió dels Grans Llacs**. Aquest Protocol compta amb el suport de 12 països de la regió¹², sobre un acord per a la lluita contra el crim i la inseguretat. Així mateix, els Estats de l'**ECOWAS** van aprovar una **Convenció per al control del tràfic d'armes lleugeres a la regió de l'Àfrica Occidental**¹³. A Kenya, el Govern va anunciar la seva intenció de dur a terme mesures més estrictes per al control del comerç il·lícit d'armes per tot el país, l'impacte del qual és d'enorme gravetat per a la població malgrat haver rebut crítiques per part de grups de l'oposició que consideren que no es garanteix la seguretat en les zones frontereres. En resposta a

⁹ Oxfam: *Munitions: el combustible de los conflictos*. Oxfam, juny de 2006 a http://www.oxfam.org/es/files/munitions_conflicto/download

¹⁰ IANSA Op. cit.

¹¹ WHO: *The economic dimensions of interpersonal violence*. WHO, 2004.

¹² La resta de països són: Burundi, RD Congo, Djibouti, Eritrea, Etiòpia, Kenya (país que assumeix el lideratge) Rwanda, Illes Seychelles, Somàlia, Sudan, Tanzània i Uganda.

¹³ Vegeu la Convenció completa a <http://www.iansa.org/regions/wafrica/documents/CONVENTION-CEDEAO-ENGLISH.PDF>

això, es va signar un acord de cooperació amb **Uganda** per a la cooperació en la lluita contra la proliferació il·legal d'armes lleugeres.

Per altra banda, es va presentar a **Amèrica** la **Coalició Llatinoamericana per a la Prevenció de la Violència Armada** (CLAVE), formada per unes 167 organitzacions que lluiten per la convivència urbana, la seguretat i el desarmament en el continent. Aquesta Coalició es va reunir per adoptar una agenda immediata de treball conjunt i identificar les prioritats regionals, els mecanismes institucionals i les estratègies per lluitar contra la violència armada. A **Argentina**, es va presentar un projecte per crear un Codi de Conducta d'Exportacions d'Armes, a través del qual s'establirien les polítiques de venda d'armes, a més de crear-se un mecanisme de transparència perquè el Govern emeti un informe anual, de caràcter públic, amb un detall de totes les exportacions efectuades. Finalment, la **Comissió Europea** va realitzar una aportació de 2,5 milions d'euros per al desminatge a **Colòmbia**.

Pel que fa a **Àsia i Oceania**, es van reunir a **Tailàndia** uns 70 representants d'ONG de la regió per a la preparació de la Conferència de Revisió de les Nacions Unides. D'altra banda, **Amnistia Internacional** va denunciar que la **Xina** és un dels majors exportadors d'armes¹⁴, amb vendes superiors als 1.000 milions de dòlars anuals, a més de tenir un dels sistemes més hermètics i irresponsables, ja que no han signat cap acord multilateral sobre aquesta matèria. Segons aquest informe, l'Executiu xinès ha exportat armament a països que han constatat greus situacions de tensió i violacions dels drets humans, com **Myanmar, el Nepal, Sud-àfrica i el Sudan**. En resposta a això, el Govern va assegurar haver mantingut sempre una actitud prudent i responsable en les exportacions d'armes que es realitzen. Finalment, a **Austràlia**, l'Institut de Criminologia va asseverar que **el nombre de morts per armes de foc havia disminuït un 60% durant els últims 10 anys**, a causa de la promulgació d'una llei per l'estrict control de les armes de foc, acompanyat d'un període d'amnistia a canvi de la recompra d'un 600.000 armes.

Quant al **continent europeu**, arran de nous atacs d'indole racista amb armes de foc a **Bèlgica**, es va modificar la llei estatal d'armament, amb la supressió de la venda lliure d'armes, un major control en la fabricació i el rastreig i creació d'un servei federal de control, com a principals aspectes¹⁵. A **Espanya**, es va organitzar un **Seminari Internacional sobre el Control del Comerç d'Armes**. Aquest seminari va comptar amb la presència de representants de diverses ONG, experts nacionals i internacionals i representants governamentals per discutir el projecte de llei de Comerç d'Armes que el Govern haurà de presentar al desembre de 2006.

Llei de comerç d'armes a Espanya: llei de mínims o de màxims?

Des de fa més de 10 anys, diverses organitzacions de la societat civil espanyola¹⁶ demanen una **major transparència** i control en les exportacions espanyoles d'armes, després d'haver-se detectat reiteradament vendes a països en conflicte armat o en clara violació dels drets humans. Si bé durant aquest període de temps fites assolides eren impensables inicialment, el següent pas considerat necessari seria l'aprovació d'una legislació sobre el **comerç de material de defensa i de doble ús**¹⁷.

Aquesta llei ha de realitzar un **estrict compliment del Codi de Conducta de la UE**¹⁸ i **incorporar les millors pràctiques legislatives que s'han desenvolupat en altres països**. Aprofitant aquesta trobada, les organitzacions de la societat civil van presentar un informe¹⁹ que recull les millors pràctiques i aquells **aspectes a tenir en compte per a la implementació d'aquesta legislació**, bé a través de l'anàlisi comparativa amb altres països com a partir de les manques existents en l'actual reglamentació espanyola. Aquest informe esmenta des dels criteris per evitar que arribin armes a destinacions no desitjades fins a altres aspectes, com ara el contingut de les llicències del Govern en tot el procés de **comercialització** d'armes, incloses la **producció, intermediació i exportació**. En línies generals, no s'insta a incorporar cap element legislatiu que no s'apliqui en qualsevol altre país, encara que caldrà veure quina és la resposta i el compromís mostrats des del Govern.

¹⁴ AI, People's Republic of China: Sustaining conflict and human rights abuses. The flow of arms accelerates, juny de 2006 a <http://web.amnesty.org/library/index/engasa170302006>

¹⁵ Berkol, I.: *Une nouvelle loi sur les armes en Belgique*. GRIP, maig de 2006 en <http://www.grip.org/bdg/g4602.html>

¹⁶ Actualment Amnistia Internacional, Greenpeace i Intermon Oxfam, a més de l'assistència tècnica organitzada proporcionada per l'Escola de Cultura de Pau.

¹⁷ Es considera material de doble ús aquell que pot tenir un ús tant civil com militar.

¹⁸ El Codi de Conducta en matèria d'exportació d'armes és una regulació aprovada pel Consell Europeu l'any 1998 consistent en la implantació de vuit criteris per a la política d'exportació d'armes entre els Estats membres. Els criteris es basen en la no exportació a països en conflicte armat o en clara violació dels drets humans, entre altres.

¹⁹ Campanya Armes sota Control: *Hacia una ley para el control del comercio de armas*. Amnistia Internacional, Greenpeace i Intermon Oxfam, abril de 2006, a <http://www.escolapau.org/img/programas/desarme/informes/06informe021.pdf>

6.2. Desarmament, Desmobilització i Reintegració (DDR)

El següent apartat se subdivideix entre les principals iniciatives internacionals, a més dels esdeveniments més rellevants del trimestre en matèria dels programes de Desarmament, Desmobilització i Reintegració (DDR) d'antics combatents.

a) Iniciatives internacionals

Si en anteriors edicions s'havien identificat diverses aproximacions globals als programes de DDR, en aquesta ocasió cal assenyalar un enfocament regional: el **Secretari General de l'ONU** va emetre un informe²⁰ que exigeix una estratègia completa i integrada per al **desarmament, la repatriació i el reassestament dels combatents estrangers situats a la RD Congo**. En aquest informe es van incloure els aspectes militars, polítics, econòmics i judicials per resoldre el problema dels grups armats estrangers al país, basats en incentius i penalitzacions de tot tipus. El principal objectiu d'aquesta repatriació és el de col·laborar amb el Govern de Transició en la celebració d'un **procés electoral** en un entorn segur, paral·lelament a la reforma del sector de seguretat congolès. En línies generals, aquest informe realitza una avaluació dels grups armats estrangers i insta a la **labor coordinada de la MONUC amb el Govern de la RD Congo** i, al seu torn, **una major cooperació entre aquest Executiu i els de Burundi, Rwanda i Uganda**. Així mateix, es requereix més **suport internacional** per a la reforma de les FFAA congoleeses perquè siguin capaces d'ocupar les seves funcions, així com el paper essencial dels donants per a l'adopció de mesures econòmiques subregionals.

Actualment es calcula que uns 13.000 excombatents i familiars han estat repatriats als seus països des de l'any 2002. Una de les contribucions més rellevants per a la implementació de programes de DDR a la regió africana dels Grans Llacs i l'Àfrica Central és l'establiment del **Multi-country Demobilisation and Reintegration Program (MDRP)**.

Perspectiva regional del DDR: el rol del MDRP als Grans Llacs

El MDRP és una estratègia regional del DDR per a l'establiment de la pau i la seguretat, a més del desenvolupament sostenible i la reducció de la pobresa a la regió africana dels Grans Llacs. Ve auspiciada pel **Banc Mundial**, a més de donants i agències de les Nacions Unides i governs. Aquesta **aproximació regional** és necessària per a la **prevenció de conflictes** a través de la cooperació, la mobilització de recursos, els beneficis de la cooperació, els incentius, l'empoderament i la coordinació. Els seus programes es divideixen en a) **programes nacionals**: verificació, inscripció, identificació, orientació, transport, provisió d'efectius, ensenyament, capacitació, assistència mèdica i suport a la reintegració social; b) **projectes especials**, centrats en els grups més sensibles: dones, menors-soldat o combatents situats en altres països; c) **activitats regionals**: sensibilització i informació en les zones frontereres, investigació i coneixement de les zones frontereres.

Actualment, després de l'avaluació realitzada durant el primer trimestre de 2006²¹, s'estima en els set processos oberts actualment a la regió - la més prolífica en aquest tipus de programes -, la necessitat de **desmobilitzar més de 404.000 combatents**, dels quals se n'ha realitzat un 55%, per uns **355.000 reintegrats** (un 36% del total). Els programes que concentren la majoria d'efectius per desmobilitzar i reintegrar són **Angola** i la **RD Congo**. Pel que fa al finançament, els càlculs estimen que aquests programes tenen un cost total de vora **475 milions de dòlars**, dels quals actualment s'ha lliurat el 46,1% del que s'havia compromès, la meitat corresponent a la **RD Congo**. En termes globals, s'ha de reiterar la **importància d'un enfocament regional** en aquesta zona africana, ja que concentra un terç dels programes de DDR actualment en funcionament, un 40% del nombre d'excombatents en vies de transició a la vida civil i un 25% dels diners compromesos per a la seva implementació a nivell mundial.

²⁰ Vegeu l'informe complet a <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N06/352/06/PDF/N0635206.pdf?OpenElement>

²¹ MDRP, *Quarterly Progress Report. January – March 2006* a <http://www.mdrp.org/PDFs/2006-Q1-QPR-MDRP-1.pdf>

b) Esdeveniments més rellevants del trimestre

La taula següent mostra l'evolució dels **principals contextos amb programes de DDR** en marxa durant els últims tres mesos:

Taula 6.1. Països que han estat objecte d'atenció internacional en matèria de DDR	
ÀFRICA	
País	Comentari
Angola	L'oficina de l'IRSEM en el districte de Bocoio va finalitzar la primera fase de desmobilització per a uns 950 antics combatents, els quals pertanyien tant a les FFAA com a UNITA. Aquesta primera fase es duia a terme des de l'any anterior, a més de la formació professional en diversos oficis per a 165 excombatents addicionals.
Burundi	El Govern va decidir reobrir el camp de desmobilització destinat al grup armat d'oposició FNL al nord-oest del país. Aquesta decisió de reobertura es basa en l'asseveració que la situació de seguretat ha augmentat en aquestes zones, on aquest grup armat operava. Per altra banda, Human Rights Watch va denunciar que el Govern continua retenint menors-soldat relacionats amb el grup armat FNL en comptes d'implementar tasques de rehabilitació, i va demanar que fossin alliberats de les presons on es troben.
Costa d'Ivori	La fi del trimestre havia de ser la data d'inici del procés de desarmament de les FFAA i de les coalicions armades d'oposició, però es va haver de posposar en diverses ocasions: primer per realitzar aquest procés conjuntament al de la identificació censal, i posteriorment pel rebuig dels grups afins al Govern a integrar-se conjuntament amb les <i>Forces Nouvelles</i> .
Libèria	La Comissió Europea va donar 10,9 milions de dòlars addicionals per al Fons del Programa de DDR controlat pel PNUD, els quals seran destinats a activitats de reintegració d'excombatents . Com a contrapunt, uns 100 antics combatents van protestar de forma violenta a Monròvia per la falta de pagament per la seva desmobilització . En resposta a això, el Govern va anunciar l'adopció de mesures per què no es repeteixin actes d'aquest tipus.
RD Congo	Uns 200 antics combatents de les milícies Mai Mai van lliurar les seves armes a efectius de la MONUC de la província de Katanga. El lliurament de les armes d'aquest grup es va realitzar a canvi de garantir la seva seguretat . En canvi, la mateixa MONUC va admetre que nombrosos excombatents desmobilitzats continuen descontents per l'incompliment en els pagaments promesos, raó per la qual s'han manifestat violentament en diverses localitats del país. Paral·lelament, aquesta missió de les Nacions Unides va obrir dos nous centres en el districte d' Ituri per al desarmament voluntari dels 18.000 efectius que queden per desmobilitzar a la zona, tot i que només van ser 2.000 els quals havien realitzat tal procés a final de trimestre. Tant la MONUC com l'ONG <i>Watch List</i> ²² van instar totes les forces polítiques del país a acabar amb l'ús de menors-soldat , en un intent de reprendre la seva vida civil.
Sudan	El Govern i la Comissió Europea van signar un acord per al finançament de programes de DDR en el país per valor de 16 milions d'euros. D'altra banda, el Portaveu de la UNICEF, B. Parker, va anunciar que uns 300 menors-soldat van lliurar les seves armes i uniformes en el sud del país per tornar amb les seves famílies. Des d'aquesta agència de les Nacions Unides es calcula l'existència d'uns 2.000 menors-soldat , a l'espera que la seva desmobilització s'hagi completat a final d'any.
Uganda	Les FFAA van iniciar el desarmament forçós de la comunitat Karamajong , situades al nord-est del país, per a reduir la violència armada existent. Així mateix, els Ministres de Defensa i Exteriors van fer una crida al Consell de Seguretat de l'ONU per què promogui mesures punitives contra l'LRA. Entre aquestes mesures, ambdós Ministres van sol·licitar que les missions de manteniment de la pau al sud del Sudan (UNMIS) i a la RD Congo (MONUC) duguessin a terme el desarmament forçós dels membres de l'LRA que es trobin en el seu territori. També van manifestar la importància de la col·laboració regional , proposant que la RD Congo permeti que les FFAA ugandeses puguin penetrar en territori congolès en persecució de l'LRA, tal com ja està succeint en el sud del Sudan.
AMÈRICA	
País	Comentari
Colòmbia	El Comissionat de Pau, L. C. Restrepo, va anunciar que la desmobilització de les AUC ha finalitzat. Es calcula que 30.150 combatents il·legals han tornat a la vida civil, 1.175 estan presos i 604 s'haurien de presentar davant els tribunals, a més de lliurar unes 17.000 armes (vegeu Taula 6.2). Finalment, el Congrés dels EUA va aprovar una partida de 15,4 milions de dòlars per a la desmobilització de les AUC condicionats a la cooperació colombiana en l'extradició dels líders paramilitars. Aquests fets contrasten amb la no aplicació de la Llei de Justícia i Pau , un any després de la seva aprovació. A més, els principals dirigents paramilitars van manifestar la seva disconformitat

²² La demanda de l'ONG Watch List es va fer a través d'un informe: Watch List for children on armed conflict: *Struggling to survive. Children in Armed Conflict in the Democratic Republic of the Congo*. Abril de 2006 a http://www.watchlist.org/reports/dr_congo.report.20060426.pdf

	amb les correccions que introdueix una recent i confusa sentència de la Cort Constitucional i han suspès el lliurament de béns fins que s'aclareixi la sentència.
Haití	La Secció de DDR del PNUD i la MINUSTAH va publicar l'informe relatiu a la valoració del primer trimestre de 2006 . Aquest informe va mostrar els arguments contraris a la realització imminent d'un programa de DDR: necessitat d'un espai polític inadequat, manca creixent de sistema jurídic i impunitat. No obstant això, aquesta secció va informar sobre la reducció de la violència armada en el país, a través de mecanismes de resolució comunitària de conflictes, programes de sensibilització i creació de centres per a la reducció de la violència i el desenvolupament. Per una altra part, l' Oficina Regional de la MINUSTAH a Hinche va lliurar a 19 excombatents de les FAd'H paquets de reinserció per un valor total de 16.700 dòlars . Finalment, la Comissió administrativa i financera de Nacions Unides va decidir mantenir la quantitat destinada a les partides reservades al desarmament per al bienni 2006/2007, al·ludint a l'alta presència d'armes lleugeres en el país.
ÀSIA	
País	Comentari
Afganistan	Es van celebrar cerimònies de lliurament d'armament per part d'antics combatents a les províncies de Jalalabad, Laghman, Nangarhar i Takhar. Fins al moment s'han recollit més de 20.000 armes i 175.000 unitats de munició en el procés de Desmantellament dels Grups Armats (DIAG) , per les seves sigles en anglès). En un altre ordre de coses, el Ministeri de l'Interior i el PNUD van signar un acord de capacitació de dones familiars d'excombatents com a mestres, en honor de facilitar la seva reintegració a la vida civil.

Taula 6.2. Desmobilització d'Autodefenses			
Any	Desmobilitzats	Armes (munició)	Armes per desmobilitzat (%)
2003	1.494	897 (51.485)	60
2004	203	194 (23.963)	95
2005	12.720	8.411 (1.274.616)	66
2006	24.057	8.047 (1.213.629)	33
TOTAL	30.151	17.564 (2.576.497)	58

Font: Govern de Colòmbia²³

A manera de **conclusió**, cal assenyalar que la imminent **necessitat d'un major control de la proliferació descontrolada de les armes lleugeres** es fa cada vegada més evident a través de diferents aspectes: el feble sistema i incompliment dels embargaments d'armes de les Nacions Unides; el paper de la intermediació; els alts costos de la violència armada; o la producció i circulació indeguda de la munició. Aquests aspectes, contrasten amb la gran oportunitat que es presenta amb la **Conferència de Revisió del programa d'Acció de les Nacions Unides sobre les Armes Lleugeres**. Aquesta revisió tendeix a visualitzar diferents aspectes que necessiten un major impuls (marcatge i rastreig), una clarificació (controls nacionals) o fins i tot la pròpia inclusió per primera vegada per al seu debat (transferències a actors no estatals). Tots aquests aspectes haurien de tenir la implantació d'un **Tractat Internacional sobre Comerç d'Armes** com a punt culminant. Perdre aquesta oportunitat mostraria la incoherència entre l'**enorme impacte humà d'aquest tipus d'armament respecte al posicionament governamental a nivell mundial** sobre aquesta matèria.

Per altra banda, contrastos d'aquest tipus s'observen en els **programes de DDR**, on l'**impuls econòmic i logístic** en alguns països (Libèria, Sudan, Colòmbia) es va contraposar a diversos **inconvenients sorgits** o mantinguts durant el trimestre: retard en l'inici del procés (Costa d'Ivori), protestes per la falta de pagament (Libèria) o denúncia de la persistent existència del fenomen dels menors-soldat (Burundi). L'**efectivitat i plausibilitat d'aquest tipus de programes** ha de passar indefectiblement per la implementació d'objectius realitzables, estratègies coherents, activitats possibles i el respecte del dret internacional. L'**incompliment de requisits** com els citats pot portar la pèrdua de confiança per part dels **donants** d'aquest tipus de programes i, fins i tot, el sorgiment de nous brots de **violència armada**.

²³ República de Colòmbia. *Proceso de paz con las Autodefensas. Informe Ejecutivo* a <http://www.altocomisionadoparalapaz.gov.co/libro/librofinal.pdf>

Drets humans

- ❑ El Consell de Drets Humans inicia la seva primera sessió de treball.
- ❑ L'Alta Comissionada de les Nacions Unides per als Drets Humans visita el Corn d'Àfrica.
- ❑ El Consell d'Europa presenta l'informe sobre els denominats lliuraments extraordinaris on s'afirma que són contràris als principis legals bàsics.
- ❑ El Comitè de Drets Econòmics, Socials i Culturals, el Comitè contra la Tortura, el Comitè sobre els Drets del Nen, i el Comitè sobre els Drets dels Treballadors Migrants es reuneixen en sessió.

En el present capítol s'analitza la situació relativa als drets humans i a les llibertats fonamentals a partir del seguiment de les violacions denunciades per organitzacions no governamentals de drets humans (Amnistia Internacional i *Human Rights Watch*, principalment) i per organitzacions internacionals i intergovernamentals, especialment en l'àmbit europeu i de Nacions Unides. Durant aquest tercer trimestre de l'any s'ha posat especial atenció al Consell de Drets Humans de Nacions Unides, de recent creació així com a la tasca dels **Comitès de protecció dels drets humans de Nacions Unides**.

7.1. Violacions dels drets humans i de les llibertats fonamentals

El següent apartat inclou informació sobre les denúncies que han centrat el treball de les ONG i sobre els principals esdeveniments i notícies generades per les organitzacions internacionals.

a) Aspectes destacats per les organitzacions no governamentals

Durant aquest trimestre, la majoria d'organitzacions, entre elles, Amnistia Internacional i *Human Rights Watch* han destacat la situació de les persones detingudes a **Guantánamo** que han estat traslladades d'aquest centre a altres països, com Aràbia Saudita; l'augment del nombre d'amenaques als defensors dels drets humans a **Colòmbia**, l'obstrucció del govern de **Zimbabwe** al treball de les ONG, l'ús excessiu de la força a **Timor-Leste** i **Nepal**, els assassinats i atacs per motius racials a **la Federació Russa**, les més de 20.000 persones condemnades a la **pena de mort** a tot el món i l'abolició de la pena de mort a Filipines. D'altra banda, Amnistia Internacional ha presentat el seu informe anual 2006 en el qual es conclou que els drets humans s'han vist minimitzats per les promeses que no han complert les grans potències i pels programes de seguretat d'aquestes que han apartat l'atenció del món de les greus crisis de drets humans que tenen lloc en altres indrets.

b) Aspectes destacats per les organitzacions internacionals i intergovernamentals

A l'àmbit europeu, cal destacar l'informe sobre *lliuraments extraordinaris* emès pel Consell d'Europa, en el qual s'expressa una clara i ferma condemna a aquesta pràctica. L'informe estableix que la telaranyia de *lliuraments extraordinaris* que els EEUU ha teixit fora de l'Estat de Dret és contrària als principis legals bàsics, ja que comporta desaparicions, detencions arbitràries, transferències il·legals i tortures o altres maltractaments. Igualment cal destacar en el si del Consell d'Europa l'informe presentat pel Primer Ministre de Luxemburg, J.C Juncker, en el qual es proposa que la UE es converteixi en membre del Consell d'Europa per a l'any 2010. Les recomenacions del primer ministre luxemburguès inclouen, entre d'altres, la signatura de la Convenció Europea de Drets Humans per part de la UE, el reconeixement del Consell d'Europa com a organització referent en drets humans a Europa i l'establiment d'una plataforma conjunta per a l'anàlisi de normatives legals i judicials.

Pel que fa al **continent americà**, experts de l'Organització d'Estats Americans (OEA) que s'han produït avenços importants a la regió pel que fa a la llibertat d'expressió. L'organització atribueix aquest progrés a un major i millor accés a la informació.

A l'àmbit de **Nacions Unides**, és necessari destacar la visita oficial de l'Alta Comissionada pels Drets Humans, al **Corn d'Àfrica**. L. Arbour va destacar, entre d'altres aspectes, la manca de compliment de molts dels compromisos contrets en matèria de drets humans per part de les autoritats sudaneses, especialment pel que fa a la regió de Darfur, la necessitat de que la situació que viu Somàlia rebi atenció internacional i la il·legalitat de les lleis que Etiòpia aplica als membres de l'oposició. Per la seva banda, el Relator Especial sobre el Dret a l'Alimentació, J. Ziegler, expresa gran preocupació per la dràstica reducció de les racions alimentàries de milions de sudaneses a Darfur. L'ACNUDH també va realitzar una visita oficial a **Guatemala**, en la qual es va fer portaveu de la progressiva frustració de la població pel que fa a la seguretat, equitat i justícia, i va subratllar com especialment preocupant el retard en l'obtenció de justícia i reparació per part de les víctimes del conflicte armat.

Durant aquest trimestre, L. Arbour també es va manifestar sobre la situació a **Nepal**, expressant preocupació per l'augment de l'ús de la força per part dels cossos de seguretat en les últimes manifestacions. Diversos experts van declarar inacceptable el fet que manifestants pacífics, entre ells nombrosos defensors dels drets humans, hagin estat detinguts arbitràriament per participar en aquestes manifestacions. El Relator Especial sobre execucions extrajudicials, sumaries o arbitràries, P. Alston, va instar a emprendre una investigació independent que clarifiqui les circumstàncies i el Relator Especial sobre la tortura, M. Nowak, va subratllar que Nepal és l'únic país dels que ha visitat fins a la data en el que la tortura s'aplica de manera sistemàtica. En relació amb **Sri Lanka**, L. Arbour va expressar preocupació per l'assassinat de civils en el país i va instar a les parts a prendre mesures immediates per a disminuir el clima de violència, reprendre el diàleg i enfortir les mesures de protecció contra possibles abusos.

Un altre dels esdeveniments destacats d'aquest trimestre va ser el suïcidi de tres presoners a **Guantánamo** i les reaccions desencadenades. La Relatora del Grup de Treball sobre Detenció Arbitrària, L. Zerrougui, el Relator Especial sobre la independència de jutges i advocats, L. Despouy, el Relator Especial sobre la tortura, M. Nowak, la Relatora Especial sobre la llibertat de religió i creença, A. Jahangir, i el Relator Especial sobre el dret de tota persona a gaudir del màxim nivell possible de salut física i mental, P. Hunt, van subratllar que el suïcidi dels tres presoners era fins a cert punt previsible degut a les dures i perllongades condicions de reclusió i van indicar que aquests fets confirmen la importància de les recomanacions contingudes en l'informe que van presentar el trimestre passat i la urgència en que aquestes s'apliquin el més aviat possible. Els experts van exigir el tancament immediat del centre de detenció a la base naval nord-americana de Guantánamo.

S'han realitzat també diverses visites per part dels **procediments especials**, entre elles la de la Relatora Especial de l'ONU sobre la violència contra les dones, Y. Ertürk, a **Turquia** on s'ha enregistrat una tasa molt alta de suïcidis entre les dones. Com a conclusió, la Relatora va assenyalar que l'ordre patriarcal i les violacions de drets humans que aquest comporta, els matrimonis forçats, la violència domèstica i la negació dels drets reproductius, són sovint factors clau que contribueixen al suïcidi de les dones. Al mateix temps, el Relator Especial sobre els drets dels pobles indígenes, R. Stavenhagen, va lamentar els alts índexs de pobresa i exclusió que segueixen patint els indígenes a **Guatemala** al finalitzar una visita oficial a aquest país.

En ocasió del **Dia Mundial de la Llibertat de Premsa**, diversos relators especials van subratllar el paper vital que la premsa juga en la promoció de la democràcia i els drets humans. Els experts van denunciar també l'alt nivell de violència dirigida contra els mitjans, i van posar de manifest que el 2005 ha estat l'any en el qual s'han comptabilitzat més casos d'aquest tipus de violència, que molt sovint queda impune i van exhortar els governs a alliberar els periodistes que es trobin detinguts com a conseqüència de les seves activitats professionals.

Un altre informe a destacar ha estat el relatiu al **tràfic de persones** presentat per l'Oficina de Nacions Unides contra les Drogues i el Delicte (UNODC), on s'adverteix que no hi ha cap país que es trobi lliure del tràfic de persones per a l'explotació sexual o el treball forçat. L'informe de la UNODC identifica 127 països d'origen, 8 de trànsit i 137 de destinació en les xarxes de tràfic internacional de persones.

Finalment, és necessari destacar la reunió en sessió de diversos Comitès de vigilància de diferents tractats internacionals de drets humans¹.

c) El Consell de Drets Humans

El recent creat Consell de Drets Humans es va reunir per primera vegada del 19 al 30 de juny. La primera crítica amb la qual es va enfrontar aquest nou òrgan va ser la relativa a l'elecció dels seus membres, entre els quals es troben la Fed. Russa, Xina, Aràbia Saudita i Cuba, països de dubtosa trajectòria en matèria de drets humans². No obstant això, una vegada ja configurat el Consell, les crítiques es van mitigar i els treballs de les ONG es van centrar en exigir l'aprovació de diversos instruments de drets humans i un ràpid avenç en diversos aspectes de la metodologia de treball de l'òrgan. L'aparent objectiu d'aquesta estratègia seria el d'evitar caure en la precipitada deslegitimació d'aquest nou òrgan i amb això de les seves futures decisions. En aquesta primera sessió, tant el Secretari General de l'ONU com la ACNUDH van fer una crida als Estats dirigit a superar els interessos nacionals i regionals i a concentrar els treballs entorn les violacions de drets humans i les seves víctimes. Entre els aspectes positius de la primera sessió del Consell, es troben l'aprovació de la Convenció sobre la protecció de totes les persones contra les desaparicions forçades, la Declaració sobre els drets dels pobles indígenes i l'extensió del mandat del Grup de Treball encarregat de redactar un Protocol Facultatiu al Pacte Internacional de Drets Econòmics, Socials i Culturals, mecanisme que garantirà una major protecció a les víctimes de violacions d'aquests drets. Com exemple que podria suscitar el record d'anteriors etapes criticades de la Comissió, es podria esmentar la negativa dels països europeus a aprovar la Resolució sobre la situació dels drets humans a Palestina i d'altres territoris àrabs ocupats, que únicament sol·licita als relators especials la realització d'un estudi sobre les vulneracions dels drets humans comeses per Israel. La valoració dels treballs del Consell haurà d'esperar a la celebració de les següents sessions en les que es conformarà el renovat entramat de protecció dels drets humans.

Reptes del Consell de Drets Humans

El principal repte amb el que s'enfronta aquest nou Consell de Drets Humans és el d'evitar caure en la politització dels seus treballs i assolir un nivell alt de credibilitat i legitimitat, aspectes aquests que van costar la desaparició de la Comissió de Drets Humans. Si bé el període previ a la primera sessió de treball del Consell ha estat caracteritzat pel qüestionament de la seva composició, el Consell deuria respondre a aquestes crítiques avançant de manera àgil i ràpida sobre aspectes concrets de la seva metodologia i evitant emparar-se en el període de transició que suposa aquest primer any.

El nou òrgan deuria garantir la consolidació dels mecanismes especials i d'un òrgan que suplanti a la Subcomissió però que conservi les seves funcions, procediments que assegurin la independència i el rigor en la protecció de les víctimes i haurà d'esmenar un dels principals defectes del sistema de protecció dels drets humans, que és la manca de seguiment i aplicació de les decisions per part dels Estats. Finalment, el tan esmentat caràcter dialogant del Consell de Drets Humans amb els Estats, no hauria de derivar en una permissivitat *de facto* amb les vulneracions dels drets humans, sinó que haurà d'anar dirigit a afermar una nova cultura d'enfortiment del dret internacional dels drets humans per part dels Estats, legalitat de la qual els Estats no haurien de poder escapar.

¹ Vegi's apartat 7.2.

² Veure comunicat de premsa de la Escola de Cultura de Pau, amb data 10 de maig.
<http://www.escolapau.org/img/premsa/06premsa067.pdf>

7.2. Comitès de Drets Humans de l'ONU

a) Definició i característiques

Els Comitès són els òrgans encarregats de la vigilància d'alguns dels principals tractats de Drets Humans de Nacions Unides. La seva existència és fonamental per al sistema internacional de protecció dels drets humans ja que permet 1) fer un seguiment del compliment d'un Estat de les disposicions del tractat del que és part a través de l'anàlisi d'informes periòdics, 2) realitzar visites i investigacions d'ofici en alguns casos, 3) acceptar queixes individuals o col·lectives sota determinades condicions sobre presumptes abusos dels drets humans perpetrats pels Estats part (a excepció del Comitè sobre els Drets del Nen i del Comitè de Drets Econòmics, Socials i Culturals i 4) contribuir a la interpretació del contingut i l'abast de les obligacions estipulades en els pactes i tractats internacionals a través de les seves observacions generals. En aquest sentit, un gran nombre de Comitès (en concret el Comitè per a l'Eliminació de la Discriminació Racial, el Comitè de Drets Humans i el Comitè de Drets Econòmics, Socials i Culturals) han fet interpretacions rellevants de les seves respectives convencions - fins i tot sense estar expressament facultats per a això- sent aquestes de gran utilitat per a avançar en el desenvolupament de la protecció dels drets humans a escala internacional.

No obstant això, i malgrat l'importància dels Comitès, és evident que aquests manquen de recursos importants per a plantar cara a les seves activitats, pel que sovint les seves diligències sofreixen dilacions importants. Com a resposta a aquestes dificultats, alguns Comitès han creat Grups de Treball previs al període de sessions. Un altra proposta més recent ha estat la que ha formulat l'Alta Comissionada per als Drets Humans, L. Arbour, al llançar l'idea de la **unificació dels Comitès** dels Pactes i Convencions en un sol òrgan. No obstant, i a la vista de que tampoc se li destinarien més recursos, aquesta iniciativa ha provocat d'entrada l'oposició de nombroses ONG.

Què són els Comitès?

Els Comitès són òrgans creats pels Pactes o Convencions Internacionals (a excepció del Comitè DESC) per a la vigilància de la seva aplicació per part dels Estats que els han ratificat. Els componen experts independents (el nombre varia entre 10 i 23 segons el Comitè) a qui els Estats Part han de presentar informes periòdics (cada quatre o cinc anys) sobre les mesures legislatives, judicials, administratives o d'altra índole que hagin adoptat. Efectivament, al ratificar la Convenció o el Tractat, els Estats part contreuen l'obligació jurídica de presentar informes puntualment i complets. A la pràctica, molts Estats han incomplert aquesta obligació pel que existeix una gran quantitat d'informes pendents i un altra gran part d'informes incomplets. Els Comitès es reuneixen a Ginebra i celebren un o diversos períodes de sessions a l'any.

El procés de **presentació d' informes** es planteja com una tasca complicada per a la majoria de Governos, sovint per manca de personal, d'experiència o de voluntat política de complir amb els compromisos internacionals adquirits. Les ONG en tot cas poden participar en el procés. Els experts independents membres del Comitè examinen cada informe i expressen les seves preocupacions i recomanacions a l'Estat Part mitjançant un diàleg que conclou amb unes "observacions finals".

En alguns casos concrets, els Comitès poden **rebre denúncies** individuals contra Estats que presumptament han comès abusos en relació amb els drets que el Tractat protegeix³. Una vegada admesa la queixa, el Comitè la comunica a l'Estat corresponent el qual haurà de respondre per escrit. El Comitè finalment emet un dictamen no vinculant que determina si hi ha hagut o no violació d'un o més drets i es pronuncia sobre les mesures de reparació que el Govern ha d'endegar. Aquest procés és confidencial però les decisions es publiquen finalment a l'informe anual que el Comitè dirigeix a

³ Perquè una denúncia sigui admesa, per exemple, pel comitè de Drets Humans haurà de complir els següents requisits: 1) ser presentada per escrit per la víctima o el seu representant i referir-se a un Estat que sigui Part del Tractat; 2) la queixa haurà d'estar bé fundada i redactada de forma correcta, 3) no haurà d'haver-se presentat simultàniament davant de cap altre instància internacional i 4) haurien d'haver-se esgotat els recursos interns.

l'Assemblea de Nacions Unides i suposen una sanció moral als Estats. A títol indicatiu s'estima que el 30% dels dictàmens són acatats pels Estats d'acord amb les condicions establertes pel comitè.

Finalment, les **recomanacions generals** formulades pels Comitès tenen un abast i uns efectes limitats ja que solen ser formulacions àmplies i sovint difícils de comprovar. No obstant això, aquestes recomanacions suposen *de facto* i en la pràctica el desenvolupament del Dret Internacional dels drets humans a través de la concreció de les disposicions dels diferents tractats i convencions internacionals.

Els Comitès i les seves principals característiques:

- El **Comitè de Drets Humans (CDN)** és l'òrgan d'experts independents que supervisen la aplicació del Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics. El Primer Protocol Facultatiu del Pacte atorga el Comitè competència per a examinar les denúncies de particulars amb relació a presumptes violacions del Pacte comeses pels Estats Part. <http://www.unesco.org/library/image/136/2249.jpg>
- El **Comitè de Drets Econòmics, Socials i Culturals (CDESC)** és l'òrgan de 18 experts independents que supervisa l'aplicació del Pacte Internacional de Drets Econòmics, Socials i Culturals (PIDESC). No té competències per a rebre denúncies particulars. Aquesta qüestió quedaria no obstant això resolta després de l'adopció d'un Protocol Facultatiu, objecte de debat en el si d'un Grup de Treball creat *ad hoc* en el seu moment per la Comissió de Drets Humans.
- El **Comitè contra la Tortura (CCT)** és l'òrgan d'experts independents que supervisa l'aplicació de la Convenció contra la Tortura i Altres Tractes o Penes Cruels, Inhumanes o Degradants . Aquest Comitè pot examinar denúncies o comunicacions de particulars i pot dur a terme investigacions i examinar les denúncies entre els Estats , encara que aquest supòsit no es dona en la pràctica.
- <http://www.un.org/av/photo/subjects/images/149179.jpg> El **Comitè per a la Eliminació de la Discriminació Racial (CEDR)** és l'òrgan que supervisa la aplicació de la Convenció Internacional sobre la Eliminació de totes las Formes de Discriminació Racial . Aquest Comitè pot exercir tasques d'alerta avançada i pot procedir també a l'examen de les denúncies entre els Estats i de les denúncies de particulars <http://www.un.org/av/photo/subjects/images/151906.jpg>
- El **Comitè per a la Eliminació de la Discriminació contra la Dona (CEDCM)** és l'òrgan de vigilància, integrat per 23 experts, de la Convenció sobre la Eliminació de totes les Formes de Discriminació contra la Dona. Aquest Comitè pot examinar denúncies o comunicacions de particulars. Amb una sola excepció, aquest Comitè ha estat des de la seva creació integrat exclusivament per dones.
- El **Comitè dels Drets del Nen (CDN)** supervisa la aplicació de la Convenció sobre els Drets del Nen així com dels dos protocols facultatius de la Convenció, relatius a la participació de menors en els conflictes armats i a la venda de nens, la prostitució infantil i la utilització de menors en la pornografia. El Comitè no pot examinar denúncies de particulars. Excepcionalment, en el 2006, el Comitè va examinar paral·lelament els informes en dues sales amb nou membres cadascuna, "com a mesura excepcional i temporal", per a poder examinar tots els informes acumulats.
- El **Comitè de Protecció dels Drets de tots els Treballadors Migratoris i de les seves Famílies (CT)** és l'òrgan d'experts independents que supervisa l'aplicació de la Convenció Internacional sobre la protecció dels drets de tots els treballadors migratoris i de les seves famílies que va entrar en vigor en el 2003. Aquest Comitè és l'òrgan de tractats de més recent creació i va celebrar el seu primer període de sessions el març de 2004. El Comitè també podrà, en determinades circumstàncies, examinar denúncies o comunicacions presentades per particulars quan deu Estats Part hagin acceptat aquest procediment. Espanya no ha ratificat encara aquesta convenció.

b) Els Comitès durant el trimestre

Durant aquest trimestre es van reunir els Comitès sobre els Drets Econòmics, Socials i Culturals (DESC), contra la Tortura, sobre els Drets del Nen i sobre els Treballadors Migratoris destacant-se en els seus respectius dictàmens les següents qüestions.

El **Comitè de Drets Econòmics, Socials i Culturals** (CESCR), va examinar en la seva última sessió de treball els informes presentats per Canadà, Liechtenstein, Marroc, Mèxic i Mònaco dels quals ressaltem les següents recomanacions:

Principals recomanacions del Comitè de DESC

Canadà: El Comitè destaca com aspectes positius el baix nivell d'atur en el país, el descens de la pobresa i la reducció de la mortalitat infantil entre els aborígens. El Comitè recomana reexaminar les polítiques i pràctiques respecte als drets dels pobles aborígens i sol·licita a les autoritats que reformin les legislacions federals, provincials i municipals amb la finalitat de que recullin de forma més completa les obligacions del país sota el Pacte.

Liechtenstein: El Comitè acull amb satisfacció l'adopció de legislació sobre l'equitat de gènere i mostra la seva preocupació per la persistència de la xenofòbia particularment contra musulmans i persones d'origen turc i per la sobre-representació de les dones en les ocupacions pitjor pagades, entre d'altres qüestions. El Comitè recomana entre d'altres aspectes la promoció de la no discriminació.

Marroc: El Comitè acull amb satisfacció el Nou Codi de Família i la formació en drets humans dirigida als estudiants, jutges i funcionaris públics. Per altra banda, el Comitè recomana intensificar esforços per al respecte i la protecció dels drets de les dones i recomana la prohibició de la poligàmia.

Mèxic: El Comitè aprecia de manera especial la creació de l'Institut Nacional de la Dona i d'un comitè per a avaluar els índexs de pobresa del país. Entre altres recomanacions, el Comitè sol·licita al país que adopti una legislació sobre equitat de gènere, la regularització del sector informal del mercat laboral, la millora de les condicions de treball dels indígenes i la prohibició de la pràctica per la qual se sol·licita les dones un certificat de no estar embarçada com a condició per a ser contractada.

Mònaco: El Comitè acull amb satisfacció l'adhesió a la Convenció contra totes les Formes de Discriminació de la Dona, l'adopció de legislació sobre llibertat d'expressió que prohibeix l'insult basat en motius racials, ètnics, sexuals o religiosos i l'atur gairebé inexistent. Per altra banda, el Comitè recomana, entre altres mesures, l'adopció d'una legislació que atorgui iguals drets als homes i a les dones pel que fa a la transmissió de ciutadania, que es rebaixi la condició de 5 anys de residència per als no nacionals per a obtenir ajudes socials en matèria d'habitatge i sanitat i l'adopció de legislació específica sobre violència familiar.

Durante aquest trimestre també va tenir lloc en el marc de la 36ª sessió de treball del Comitè un Dia de Debat General (DDG) en el qual el dret a la seguretat social (art. 9 PIDESC) i les obligacions dels Estats Part van ser els temes de discussió amb l'objectiu d'introduir una observació general en el futur.

Per la seva banda, el **Comitè contra la Tortura** (CAT), durant aquest trimestre va examinar els informes i va emetre dictàmen en relació als següents països:

Principals recomanacions del Comitè contra la Tortura

Corea, Rep: El Comitè acull amb satisfacció l'establiment d'una Comissió Nacional de Drets Humans. Entre les recomanacions, el Comitè apunta la necessitat d'incorporar una definició del delict de tortura en el codi penal, investigar les denúncies de tortura i maltractament i adoptar programes orientats a la reparació, rehabilitació i tractament de les víctimes de tortura i maltractament.

IEUU: El Comitè -que va examinar per primera vegada des del 11 de setembre el compliment d'aquest país de la Convenció sobre la Tortura – pren nota de la intenció del Gobierno d'adoptar un manual d'interrogatoris per a l'exèrcit i la promulgació de la llei per a prohibir la violació dins les presons, però mostra la seva preocupació per la no inclusió del delict de tortura en la legislació interna. El Comitè, per la seva part, lamenta l'opinió de l'Estat per la qual s'assenyala que la Convenció contra la Tortura no és aplicable en temps de guerra i mostra la seva preocupació per les denúncies rebudes sobre l'existència de centres de detenció secrets inaccessibles al Comitè Internacional de la Creu Roja, així com la pràctica de tortures en aquests centres. Recomana, per tant, el tancament del centre de detenció de la Bahía de Guantánamo i que s'obrin processos judicials amb garanties o bé s'atorgui llibertat immediata als detinguts amb la seguretat de que no seran retornats a cap Estat en el que existeixi el risc de que puguin ser torturats.

Geòrgia: El Comitè acull amb satisfacció l'accés del país al Protocol Facultatiu de la Convenció Contra la Tortura i les reformes a nivell legislatiu orientades a erradicar aquesta pràctica. Recomana prioritzar una cultura de drets

humans entre els oficials de la policia, que posi fi a la persistent impunitat i que enforteixi la capacitat d'investigació i a la vegada sol·licita major informació al Govern sobre les circumstàncies entorn les morts sobtades que es produeixen en els centres de detenció. Finalment, el Comitè recomana continuar la cooperació amb el Comitè Internacional de la Creu Roja i amb les ONG per a implementar programes relacionats amb el tractament de la tuberculosi i la distribució de medicines en centres penitenciaris.

Guatemala: El Comitè acull amb satisfacció la reforma del sistema judicial i l'absència de denúncies sobre desaparicions forçades i centres secrets de detenció en el país. No obstant això, el Comitè mostra preocupació per les nombroses denúncies rebudes de violència social, que en el cas dels nens inclouen tortures i maltractaments i violència sexual en el de les dones. D'altre banda, la legislació que permet a l'exèrcit participar en la seguretat pública interna i en les activitats per a la prevenció de delictes, en lloc d'enfortir el cos policial, suposen un motiu de preocupació. El Comitè recomana al Govern la reforma de la legislació segons la qual la tortura estaria justificada si provingués d'un ordre d'un superior; recomana així mateix prevenir les amenaces i la persecució a la qual es veuen sotmesos els defensors de drets humans i la formació en drets humans per a oficials de policia i membres de la judicatura.

Perú: El Comitè rep amb satisfacció el treball de la Comissió per a la Reconciliació i la Veritat i els recursos destinats a implementar les recomanacions de la Comissió. El Comitè informa que continua rebent denúncies de tortura contra membres de la policia, de les FFAA i oficials de presons i mostra la seva preocupació per la massificació de les presons, la manca de personal mèdic, l'absència de defensa pública, els abusos comesos durant els estats d'emergència i la dilació dels processos a persones acusades d'haver aplicat tortures. El Comitè sol·licita al país l'adopció de mesures per a prevenir la tortura i recorda l'obligació d'investigar de manera imparcial totes les denúncies rebudes. El Comitè repeteix la seva recomanació de tancar la presó de Yanamayo i subratlla que la responsabilitat dels centres penitenciaris hauria de recaure en les autoritats civils, i no en les forces militars.

Togo: El Comitè aprecia els esforços del país per modernitzar el seu poder judicial, per les tasques de formació realitzades amb funcionaris de presons sobre la prohibició de tortura i per la signatura del protocol facultatiu a la Convenció contra la Tortura. El Comitè mostra preocupació per les denúncies rebudes, especialment després de les eleccions de 2005, sobre tortura, desaparicions forçades, detencions arbitràries, violacions de dones per personal militar i assenyalat qui persisteix la impunitat dels seus responsables. El Comitè subratlla que en cap cas el personal militar hauria d'estar implicat en la detenció de civils i recomana que les autoritats judicials realitzin un control més estricte dels centres de detenció i que s'adoptin mesures legislatives administratives i judicials per a la prevenció i investigació de casos de tortura. Finalment, el Comitè mostra preocupació per la presència de l'expresident de la República Centrafricana A. F. Patasse, i sol·licita el seu trasllat i compareixença davant la Cort Penal Internacional.

Qatar: El Comitè acull amb satisfacció la nova Constitució del país en la qual es recull el dret a no patir tortures i recomana la inclusió de la tortura com a delictes en el codi penal. Entre les preocupacions del Comitè es troba la relativa a que certes provisions del codi penal permeten càstigs com la flagelació i l'apedregament com a sancions penals, l'absència de provisions legals que explícitament prohibeixin l'expulsió, la devolució i l'extradició d'una persona a un altre Estat on existeixi el risc de que sigui torturat.

Excepcionalment, en el 2006, el **Comitè dels Drets del Nen (CRC)** va examinar paral·lelament els informes en dues sales formades per nou membres cadascuna, "com a mesura excepcional i temporal", per a poder examinar tots els informes acumulats en els darrers mesos.

Principals recomanacions del Comitè dels Drets del Nen

Colòmbia: El Comitè expressa gran preocupació per l'elevat índex de menors víctimes d'execucions extrajudicials, homicidis i massacres com a conseqüència del conflicte armat i insta al Govern a posar fi a l'impunitat investigant cadascun d'aquests casos. El Comitè sol·licita al Govern que estableixi un mecanisme que supervisi el nombre de casos i l'abast de la violència, abús sexual, maltractament o explotació de menors, tant a l'àmbit familiar, com a les escoles o centres.

Letònia: El Comitè recomana que les autoritats del país realitzin campanyes d'educació pública amb l'objectiu de prevenir i combatre actituds socials discriminatòries basades en el sexe, edat, raça, nacionalitat, etnia, religió, discapacitat, etc. Un altra recomanació d'aquest òrgan, està dirigida a que el Govern asseguiri el principi de que l'interès general del nen és primordial i estigui plenament integrat a tota la legislació relativa als drets del nen.

Líban: El Comitè recomana amb fermesa que el Govern revisi de manera prioritària la regulació dels crims d'honor, l'eliminació de totes les clàusules que permetin la reducció de condemnes i que elabori programes de sensibilització sobre el fet de que aquesta pràctica es totalment inacceptable. Un altre dels aspectes que el Comitè recomana és augmentar l'edat de responsabilitat penal dels 7 als 12 anys.

Mèxic: El Comitè recomana que l'Estat assegurí una major participació de les ONG en el disseny, planificació i implementació de polítiques sobre els drets del nen. Al mateix temps, el Comitè manifesta gran preocupació per les informacions rebudes sobre casos de tortura i de tracte cruel i degradant especialment contra nens del carrer, nens migrants i nens víctimes de l'explotació sexual i econòmica. Finalment, el Comitè subratlla que els indicadors de salut de mortalitat i malnutrició són significativament pitjors en les zones rurals.

Tanzània: El Comitè recomana que les autoritats desenvolupin mecanismes apropiats per a controlar i influenciar les inversions i destinar més recursos econòmics als programes relatius als nens en el marc de l'Estratègia Nacional de Creixement Econòmic i Reducció de la Pobresa. Per la seva banda, el Comitè també recomana que l'Estat continuï combatent l'extensió i els efectes del VIH/SIDA, assegurant la distribució de medicaments antirretrovirals.

Turkmenistan: El Comitè recomana que les autoritats realitzin una enquesta sobre el nombre, composició i característiques dels nens treballadors, amb l'objectiu de dissenyar i implementar una estratègia per a combatre i prevenir la seva explotació. Al mateix temps, el Comitè mostra preocupació pels casos denunciats de maltractament i tortura a menors detinguts, tant durant l'arrest com al llarg del període de detenció.

Uzbekistan: El Comitè recomana d'entre altres qüestions, que el Govern adopti totes les mesures necessàries per a lluitar contra la discriminació que pateixen els nens refugiats, sol·licitants d'asil, desplaçats interns, discapacitats, així com els nens que resideixen en àrees amb baixos recursos. Per altra banda el Comitè insta a les autoritats a crear una comissió d'investigació independent sobre els incidents que es van produir a Andizan el maig de 2005. Finalment, el Comitè mostra preocupació per les nombroses informacions que ha rebut sobre la tortura i maltractaments dispensats a menors.

En relació amb el Protocol facultatiu sobre la implicació dels nens en els conflictes armats

Bèlgica: El Comitè recomana que el Govern depositi especial atenció als menors migrants, refugiats o sol·licitants d'asil, que podrien haver estat involucrats o afectats pels conflictes armats renovant els seus esforços en identificar-los per tal de donar-los assistència.

Canadà: El Comitè convida el Govern a proporcionar més informació sobre l'estatus dels nens que assisteixen al *Royal Military College*, si són considerats com estudiants civils d'un col·legi militar o reclutats ja com militars.

El Salvador: El Comitè recomana el Govern que s'asseguri en el procés de reclutament que la documentació presentada per a establir l'edat del candidat és l'adequada.

Islàndia: El Comitè recomana que es continuï amb els programes de reinserció social per a nens refugiats afectats pel conflicte armat.

Itàlia: El Comitè recomana la prohibició de la venda d'armes lleugeres a països en els quals persones que no han arribat a l'edat de 18 anys són part directa en les hostilitats, i recomana també que l'Estat prohibeixi explícitament el reclutament de nens menors de 15 anys a les FFAA.

Rep. Checa: El Comitè recomana que el projecte pel codi penal del país prevegi la qualificació de delictes el reclutament de nens en les forces armades sense limitar-lo a temps de guerra o conflicte armat.

El **Comitè sobre la Protecció dels Drets de tots els Treballadors Migratoris i de les seves famílies** és de molt recent creació. Cap notar que aquesta Convenció no ha estat ratificada encara per cap dels Estats d'Europa o d'Amèrica del Nord que concentren el 60% dels treballadors migratoris en el món. El Comitè ha examinat per primera vegada l'informe inicial d'un país emetent el següent dictamen:

Principals recomanacions del Comitè sobre Treballadors Migratoris

Mali: El Comitè acull amb satisfacció la promulgació de nova legislació el 2005, que regula les condicions d'entrada i estada dels estrangers a Mali i que substitueix la legislació anterior que no respectava els estàndards de la Convenció. El Comitè insta a l'Estat a sol·licitar l'assistència tècnica necessària per a crear una base de dades diferenciada per sexe que permeti comprendre la situació en la que es troben els treballadors migrants en el país, inclosos els que no estan oficialment reconeguts. Al mateix temps, el Comitè recomana al país que intensifiqui els seus esforços per a combatre el tràfic de nens.

A manera de **conclusió**, és necessari destacar el caràcter transicional de la primera sessió del Consell de Drets Humans en la qual es començarà el treball de disseny de l'examen de revisió universal i la revisió dels procediments especials que anirà concretant-se al llarg del proper any. D'altra banda, serà d'especial interès en un futur pròxim el debat que pugui sorgir entorn la possible unificació dels Comitès de vigilància dels tractats internacionals a la vista de la important oposició que pot suscitar una mesura d'aquest tipus.

Dimensió de gènere en la construcció de pau

- Ø L'esperança de vida de les dones pateix una reculada com a conseqüència de l'impacte dels conflictes armats, i així es redueix la distància entre l'esperança de vida dels homes i la de les dones.
- Ø La participació de les dones com a combatents en els grups armats d'oposició respon en moltes ocasions a la falta de protecció dels Estats enfront de la violència contra elles en els conflictes armats.
- Ø Es va crear la Lliga de Dones d'Aceh com a resposta a l'exclusió femenina del procés de pau en aquesta regió indonèsia.
- Ø Les Nacions Unides i organitzacions de la societat civil van crear una coalició per fer front a l'impacte de la violència sexual en els conflictes armats.

En aquest apartat s'analitzen les diverses iniciatives que des de l'àmbit de les Nacions Unides i les organitzacions i moviments internacionals s'estan duent a terme pel que fa a la construcció de la pau des d'una **perspectiva de gènere**¹. Aquesta perspectiva de gènere ens permet visualitzar quins són els impactes diferenciats dels conflictes armats sobre les dones i sobre els homes, però també en quina mesura i de quina manera participen unes i uns altres en la construcció de la pau i quines són les aportacions que les dones estan fent a aquesta construcció. L'apartat està estructurat en dos blocs principals: el primer fa un repàs d'aquest impacte diferenciats dels conflictes armats, i el segon analitza diverses iniciatives destacades de construcció de pau des d'una perspectiva de gènere.

9.1. La dimensió de gènere en l'impacte dels conflictes armats

En aquest apartat s'aborden dues qüestions principals. La primera és l'impacte diferenciats que els conflictes armats actuals tenen sobre homes i dones. En segon lloc, s'analitza la qüestió de les dones combatents, amb especial referència a les causes i motivacions que han dut a algunes dones a convertir-se en agents actives de violència.

a) L'impacte dels conflictes armats en homes i dones

És ben sabut que els conflictes armats que transcorren en l'actualitat tenen com a principals víctimes la població civil. S'ha arribat fins i tot a afirmar que la xifra de víctimes civils podria ser del 90% de les víctimes totals. No obstant això, poques vegades es desagrega en l'anàlisi l'heterogeni col·lectiu que suposa la població civil, per analitzar quins són els impactes diferenciats que, per exemple, en termes de gènere tenen els conflictes armats sobre aquesta població civil.

Indubtablement els conflictes armats afecten tot el conjunt de la població que els pateix. No obstant això, les estructures patriarcales que organitzen la majoria de societats, les diferents posicions que homes i dones hi ocupen, els seus rols i la seva capacitat d'accedir a determinats

¹ La perspectiva de gènere, segons N. Vázquez, feminista mexicana i investigadora sobre l'impacte de la guerra en les dones, és un instrument conceptual operatiu que fa possible mirar la realitat des d'una nova perspectiva que transcendeix l'explicació biològica de les diferències entre els sexes, i es concentra en la identificació de factors culturals, històrics, socials, econòmics, entre altres, que diferencien a homes i dones i que generen condicions i posicions de desigualtat entre ells amb la finalitat d'intervenir de manera eficaç en la modificació d'aquestes posicions desiguals. La definició que ofereix l'Oficina de l'Assessora Especial sobre Assumptes de Gènere i Avanç de la Dona, assenyalava que el gènere es refereix als atributs socials i a les oportunitats associades al fet de ser home o dona i les relacions entre dones i homes, nenes i nens, així com les relacions entre dones i les relacions entre homes. Aquests atributs, oportunitats i relacions estan socialment construïts i s'aprenen en el procés de socialització. Són específics d'un context i temporals i poden canviar. El gènere determina el que s'espera, es permet i es valora en una dona o en un home en un context donat [...].

recursos condicionen la manera en què els conflictes armats afecten a unes i uns altres. Així doncs, **ja que la majoria de combatents encara són homes, l'efecte directe dels enfrontaments armats, en termes de pèrdua de vides humanes i ferits de guerra, recau principalment sobre els homes.**

No obstant això, les conseqüències **indirectes** d'aquests enfrontaments armats, que en ocasions es converteixen en directes ja que es tracta d'estratègies de guerra deliberades per part dels propis combatents, **tenen com a principals receptores les dones.** Entre aquests efectes indirectes hi ha les conseqüències que es deriven de la destrucció dels camps de cultiu o la restricció en l'accés a determinats béns i serveis com poden ser els sanitaris, infraestructures i alimentació. Donat que durant el transcurs dels conflictes armats en moltes ocasions les dones es converteixen en les sostenidores de les comunitats i famílies i assumeixen la satisfacció de les necessitats bàsiques de les persones al seu càrrec, el fet que el funcionament de sectors vitals com l'agricultura o la sanitat estigui pertorbat recau especialment sobre les dones.

Alguns autors indiquen que **en moltes ocasions les conseqüències indirectes dels conflictes armats són més greus que les directes**, ja que les fatalitats derivades directament de la violència armada no proporcionen un recompte ni remotament correcte sobre el veritable cost humà que té un conflicte armat.² Alguns exemples d'aquest cost serien l'increment de la mortalitat materno-infantil com a conseqüència de la desaparició dels serveis de salut sexual i reproductiva, l'increment de la malnutrició o el impacte creixent del VIH/SIDA sobre les dones en alguns conflictes armats com a conseqüència de l'increment de la violència sexual.

A més, les dones acostumen a fer-se càrrec, un cop finalitzat el conflicte armat, de les persones que n'han quedat afectades, com puguin ser els ferits i mutilats. **Les conseqüències a les quals han de fer front les dones es perllonguen més en el temps, mentre que les que afecten els homes acostumen a tenir lloc durant el transcurs temporal del conflicte armat**, ja que estan més relacionats amb els enfrontaments armats i el combat en si i per tant es redueixen considerablement una cop finalitzat.

L'impacte dels conflictes armats sobre l'esperança de vida

Una de les conseqüències que els conflictes armats tenen per les dones és que **redueixen la distància que existeix entre l'esperança de vida d'homes i dones.** En absència de conflicte armat, l'esperança de vida de les dones acostuma a ser superior a la dels homes. No obstant això, alguns estudis³ revelen que malgrat que **el nombre de morts com a conseqüència dels combats és superior entre els homes**, la combinació de les **conseqüències indirectes** té un efecte superior, ja que causa la mort a un major nombre de dones o a dones més joves, la qual cosa **provoca una reducció de l'esperança de vida d'aquestes.** A més, alguns factors com el fet que es tracti de conflictes ètnics (l'impacte dels quals sobre la població civil, i per tant sobre les dones, és major) contribueixen a aquesta reducció de l'esperança de vida.

Per altra banda, cal assenyalar també que determinats **sectors de població masculina** són especialment **vulnerables** a determinades conseqüències dels conflictes armats. És el cas dels **homes joves no combatents**, molt susceptibles de ser **víctimes del reclutament forçat** i per tant de participar involuntàriament en el conflicte armat. Exemples com el del conflicte armat de Txetxènia, on el reclutament forçat de joves per part de les forces armades russes ha estat una pràctica habitual, o el de l'antiga Iugoslàvia il·lustren aquesta situació.

² Plümpert, T. i Nemayer, I., *The unequal burden of war: the effect of armed conflict on the gender gap in life expectancy*, London School of Economics, February 2006.

³ *Ibidem*.

b) Les dones combatents

Malgrat la cada vegada major integració de les dones en el si dels actors armats que participen en els conflictes, la seva participació encara es considera anecdòtica i poques vegades objecte d'anàlisi. Així, s'acostumen a donar explicacions generalistes i poc matisades que, en el marc d'un imaginari col·lectiu que vincula al sexe femení amb actituds pacífiques innates, converteixen les dones combatents en persones al marge del que s'espera socialment, o en excepcions que confirmen la regla. D'una altra banda, Cal indicar que en no poques ocasions la participació activa de les dones en els conflictes armats com a agents de violència, no respon a la seva pròpia voluntat, especialment en el cas de les menors, que són segrestades i forçades a integrar-se en els grups armats, bé en qualitat de combatents, bé exercint un altre tipus de tasques vitals per al sosteniment del grup armat, o també com a esclaves sexuals. Finalment cal assenyalar que la qüestió de les dones combatents s'està abordant d'una manera més sistemàtica quan s'analitzen els processos de DDR, per posar de manifest com aquests solen excloure les dones. No obstant això, en poques ocasions s'analitzen les motivacions i **causes que van dur les dones a prendre les armes** o com és la seva participació en les organitzacions en les quals s'integren.

En qualsevol cas, s'ha d'apuntar que la participació de les dones en els conflictes armats com combatents no respon a un únic motiu, sinó que és multicausal i no sempre forçada. Algunes autores assenyalen que **la participació voluntària de les dones com a combatents és més freqüent en determinat tipus de grups armats**, en els quals pels seus particulars característiques i la seva ideologia, algunes dones troben un espai en el qual desenvolupar algunes de les seves aspiracions polítiques. Seria el cas de les organitzacions armades “*etno-nacionalistes”, anti-Estat i de caràcter alliberador⁴ en les quals la participació de les dones, com representació de la seva pròpia emancipació, és vista com un símbol de l'alliberament de la nació. A més, algunes de les característiques dels conflictes armats de l'actualitat també podrien convertir-se en catalitzadores d'aquesta participació. Així, el fet que en molts d'aquests conflictes el camp de batalla s'hagi traslladat als espais tradicionalment civils (pobles i ciutats, camps de cultiu, fins i tot les pròpies llars) podria afavorir una major participació de les dones com combatents, ja que es tracta d'espais que en el transcurs dels conflictes armats compten amb una presència de dones desproporcionadament elevada.

Entre les raons que cal destacar per explicar el fet que algunes dones entrin a formar part activa dels grups armats d'oposició cal destacar-ne vàries.⁵ En primer lloc, **aquesta participació respon a la falta de protecció per part dels Estats enfront de la violència** i molt específicament a la violència sexual. El fet d'haver estat víctima en primera persona o de ser familiar d'alguna víctima de la violència, la tortura o l'abús per part d'actors estatals, va dur moltes dones a integrar-se en algun grup armat d'oposició. La participació en aquest cas respondria a la creença que l'única manera de defensar-se enfront dels excessos era la de passar a formar part de l'oposició armada. Per una altra part, el cas de les dones que van entrar en els grups armats quan eren nenes també posa en evidència la falta **de compromís de molts Estats amb els drets de la infància i la protecció dels menors**.

⁴ Alison, M., “Women as agents of political violence: gender security” en *Security Dialogue*, Vol. 35, No. 4, December 2004, PRIO. Els exemples utilitzats per l'autora en aquesta investigació són els de les dones combatents a l'IRA (Irlanda del Nord) i el LTTE (Sri Lanka), dues organitzacions armades que respondrien a les característiques apuntades.

⁵ Mazurana, D., *Women in Armed Opposition Groups Speak on War, Protection and Obligations under International Humanitarian and Human Rights Law*, Geneva Call and PSIO, 2004. Aquest informe recull les conclusions d'un seminari en el qual van participar dones combatents o excombatents integrants de 18 grups armats d'oposició.

La ferocitat de les dones combatents

Les dones combatents han estat acusades en moltes ocasions d'exercir la violència d'una manera molt més cruel i despiatada que els seus companys homes. Així, la transgressió que suposa que una dona exerceixi de manera activa la violència, es veu reforçada si aquesta és fins i tot més violenta. ¿Quines explicacions poden donar-se a aquesta situació? En primer lloc, s'apunta al fet que, igual que succeeix en altres àmbits, les dones que es desenvolupen en un entorn bàsicament masculí han de provar les seves capacitats per fer-se mereixedores de la consideració i el reconeixement de la resta d'integrants del grup, és a dir, han de demostrar que poden exercir la violència, ja que aquest fet no es pressuposa com en el cas dels homes. A més, molts homes es mostren reticents o es neguen a aquesta participació perquè consideren que la presència de dones en les organitzacions armades constitueix fonamentalment un problema per a l'eficàcia de l'organització. Per altra banda, altres autors⁶ al·ludeixen al fet que aquesta violència i crueltat són percebudes de manera sobredimensionada ja que l'exercici de la violència per part de les dones és un fet sorprenent que per a molts, en el marc d'una societat patriarcal, és mereixedor d'una major sanció social que si aquesta és exercida pels homes. En aquest cas, les dones no serien més violentes, sinó que serien percebudes com més violentes.

La participació de les dones genera nombrosos interrogants tant en el si de les mateixes organitzacions armades com de la societat en general. El fet que les dones puguin accedir a càrrecs de responsabilitat en els grups armats posa en qüestió les estructures patriarcales de lideratge d'aquests grups armats, que acostumen a ser un reflex d'aquestes mateixes estructures en les seves societats d'origen. Per altra banda, la participació de les dones és vista com una aberració temporal, amb data de caducitat i deguda a un motiu de força major que, amb la finalitat del conflicte armat, no té per què implicar una major participació de les dones en determinats àmbits de la societat com ara la política, les institucions o fins i tot les forces de seguretat. És a dir, l'existència de dones combatents, en tant que transgressió d'un cert ordre, no té per què comportar transformacions a la fi d'un conflicte armat, i en moltes ocasions porta a l'exclusió i estigmatització de les dones combatents.

D'altra banda, algunes dones combatents participen en aquestes organitzacions sense qüestionar les estructures de gènere preestablertes i sense una consciència transformadora del patriarcat, situació que porta a un exercici i repartiment dels rols seguint els patrons tradicionals. No obstant això, en moltes ocasions, l'adquisició de consciència sobre les desigualtats i la discriminació té lloc com a conseqüència de la integració en el grup armat, sobretot en aquells amb una ideologia emancipadora.

c) La violència sexual com a arma de guerra

Al llarg del trimestre han tingut lloc diverses iniciatives relatives a la lluita i la prevenció sobre la utilització de la violència sexual com a arma de guerra.

En primer lloc, cal destacar la creació **d'una coalició conjunta d'organitzacions de la societat civil i de les Nacions Unides per a fer front a la violència sexual en situacions de conflicte** i de tensió, amb la intenció d'abordar no només l'impacte que aquesta violència té sobre la vida de les víctimes i supervivents, sinó també l'impacte a llarg termini sobre el desenvolupament de les comunitats que s'han vist afectades. Amb l'objectiu d'enfortir les estratègies de prevenció, la coalició pretén millorar l'accés a la justícia i reforçar les legislacions nacionals, així com incrementar els serveis d'atenció a les víctimes, l'atenció psicosocial i els programes de restitució de la dignitat, mitjançant la utilització de les eines dissenyades per les Nacions Unides, com les directrius per a prevenir i respondre a la violència sexual en situacions d'emergència.⁷

Per altra banda, la UNFPA va afavorir la celebració d'un simposi internacional sobre la violència sexual en els conflictes i posconflictes en el qual van participar representants de 30 països. La celebració d'aquest simposi respon al reconeixement que la violència sexual és un greu

⁶ Alison, M., op. cit.

⁷ IASC Taskforce on Gender in Humanitarian Assistance, *Guidelines for Gender-based Violence Interventions in Humanitarian Settings Focusing on Prevention of and Response to Sexual Violence in Emergencies* <http://www.reliefweb.int/librarydocuments2005/iasc-gen-30sep.pdf>

problema de salut, drets humans i desenvolupament en els països afectats pels conflictes armats. Els participants han aprovat un programa d'acció en el qual es contemplen mesures destinades a posar fi a la impunitat i a desenvolupar programes nacionals preventius d'acció. A més, la UNFPA ha assenyalat que, malgrat que l'existència de la violència sexual en els conflictes armats no és nova, sí que existeixen evidències que es pot estar generalitzant com a conseqüència de l'augment de la implicació de la població civil en els conflictes armats.

Finalment, cal destacar la condemna a cadena perpètua de set membres de les FFAA congoleeses acusats de crims contra la humanitat incloent la violació de 119 dones a la província d'Equateur. Es tracta d'un precedent important ja que era la primera vegada que integrants de les forces de seguretat d'aquest país eren processats per crims contra la humanitat, a més del valor afegit que té el fet que actes de violència sexual contra les dones no quedessin impunes.

9.2. La construcció de pau des d'una perspectiva de gènere

En aquest apartat s'analitza la participació de les dones i els homes en diferents dimensions de la construcció de la pau, entre elles els processos de rehabilitació postbèl·lica.

a) Rehabilitació postbèl·lica

En el mes de juny, un grup de dones de la regió indonèsia d'Aceh va anunciar la creació **de la Lliga de Dones d'Aceh com a resposta a l'exclusió i la falta de participació de les dones en tot el procés de pau** en aquesta regió des de la signatura l'any passat d'un acord de pau entre el Govern indonès i el grup armat d'oposició GAM. La intenció d'aquesta organització, integrada per dones víctimes del conflicte armat així com dones pertanyents al GAM, és la d'apoderar **políticament les dones de la regió** i fomentar la seva participació política, no tant amb la intenció de crear un partit polític com amb la de potenciar les capacitats de les dones.

Les impulsores d'aquesta organització han denunciat la falta d'espais per a les reivindicacions de les dones, en un procés que ha estat marcat per l'exclusió de les dones des del seu inici.⁸ No es tracta, per altra banda, de la primera vegada que les dones d'Aceh reclamen una major presència en els espais de presa de decisions. Després del tsunami que va arrasar la regió el desembre de 2004 (i que va servir de catalitzador per a la signatura de l'acord de pau), les dones van demanar tenir una major presència i capacitat de participació en la presa de decisions relatives a la reconstrucció de la zona.

La participació **de les dones** en els processos de rehabilitació postbèl·lica no només permet que aquests generin més equitat i adquireixin un caràcter més inclusiu, sinó que també es doti d'una **major sostenibilitat al propi procés de construcció de pau**. En el cas d'Aceh, en el qual diverses de les impulsores d'aquest projecte destinat a fomentar la participació política de les dones havien estat combatents,⁹ aquest actiu és molt clar. Les combatents denuncien que no han estat tingudes en compte des que va començar el procés. I la participació de les dones en l'àmbit específicament polític d'un procés de rehabilitació postbèl·lica¹⁰ juga un paper summament important si es pretén que en aquest procés es produeixin transformacions que posin fi a les causes estructurals dels conflictes armats, entre les quals, òbviament no de manera aïllada, sempre es troba el patriarcat i la ideologia militarista que sovint l'acompanya. Així, si es vol evitar el risc que un Estat torni a recaure en una situació de conflicte armat, incorporar l'equitat de gènere com un dels pilars fundacionals d'aquesta nova societat semblaria un camí correcte. Hi ha diversos estudis que demostren com **aquells Estats en els quals existeix equitat en els àmbits polítics, socials i econòmics tenen una menor**

⁸ Per a més informació sobre la participació de les dones en el procés de pau d'Aceh, vegeu Baròmetre nº 9.

⁹ Integrants de l'Inong Balee (vídues guerreres), la facció de dones del GAM, que podrien haver estat unes 1.500 d'un total de 20.000 combatents.

¹⁰ Per a més informació sobre les diferents dimensions i àmbits que conformen un procés de rehabilitació postbèl·lica vegeu l'apartat sobre aquesta mateixa temàtica.

tendència a resoldre les seves disputes per la via militar¹¹i, per tant l'equitat de gènere hauria de ser considerada com una eina de prevenció de primer ordre, donat l'elevat risc que tenen els països en rehabilitació postbèlica de no sortir amb èxit d'aquests processos. Així mateix, podria esperar-se que una millora en els nivells d'equitat de gènere d'un país duigués a una reducció del nivell de militarització de l'Estat i de tota la societat, tot reduint el risc d'utilització de la violència com a forma de resolució dels conflictes.

Les concepcions restringides del que és un procés de rehabilitació postbèlica i del que és la construcció de la pau, molt freqüents entre els actors involucrats en aquests processos, porten al fet que no tingui lloc la intervenció de les dones, i al fet que es perpetui la discriminació.

A més, un procés de rehabilitació postbèlica amb una elevada participació de les dones en les diferents dimensions que el formen permet **visualitzar l'experiència de la guerra viscuda per les dones**, que sobretot en el cas de les no combatents, tendeix a ser minimitzada respecte de la viscuda pels homes, fonamentalment els combatents. El fet que les experiències de la població civil, i per tant de les dones, siguin conegudes i difoses, pot contribuir a bandejar una visió gloriosa i heroica dels conflictes armats, que segurament té a veure amb la que puguin haver tingut els combatents, o amb la percepció que aquests puguin tenir de la seva pròpia experiència, però que segurament és aliena a les vivències de sofriment i destrucció de la població civil.

b) El paper dels homes en la construcció de la pau des d'una perspectiva de gènere

Quan s'aborda qualsevol temàtica des d'una perspectiva de gènere, s'acostuma a caure en l'error de fer-ho únicament des de la perspectiva de les dones, analitzant l'impacte que tindrà determinat fenomen en les seves vides o quines han estat les seves aportacions més rellevants. Sens dubte, aquesta situació respon a la voluntat d'acabar amb la invisibilitat de les dones en els àmbits públics i a la marginació històrica a la qual les contribucions de les dones al progrés social s'han vist sotmeses. No obstant això, la voluntat inherent de transformació que acompanya la utilització de la perspectiva de gènere com a eina metodològica d'anàlisi fa necessari no oblidar aquesta doble dimensió que la compon, ja que la perspectiva de gènere analitza el perquè de les relacions de desigualtat i discriminació entre homes i dones.

Sense la implicació activa dels homes no es podrà assolir una transformació efectiva i sostenible de les relacions de desigualtat. I per altra banda, es corre el risc d'ignorar també les conseqüències específiques que els conflictes armats tenen pels homes, així com la seva capacitat de fer aportacions positives.

Malgrat que ja des de l'elaboració de la Plataforma d'Acció de Beijing es va incorporar la qüestió de quin havia de ser el paper dels homes i els nens en la consecució de l'equitat de gènere, no ha estat fins fa molt poc que el debat ha adquirit una més rellevància. L'any 2003 la Comissió sobre la Condició Jurídica i Social de la Dona va dedicar una sessió específicament a aquest tema en la qual es van elaborar recomanacions sobre com homes i nens podien contribuir a una major equitat en els àmbits laborals i econòmics i a posar fi a la violència de gènere entre altres qüestions.

En tot aquest procés cal destacar les aportacions de les mateixes organitzacions d'homes contra la violència de gènere, en llocs tan significatius com Sud-àfrica (que posseeix un dels índexs de violència, fonamentalment sexual, contra les dones més elevats del món) o Nicaragua (on, com en molts altres països d'Amèrica del Sud, la violència contra les dones gaudeix d'una gran normalització social). Algunes autores apunten al paper especialment

¹¹ Entre ells cal destacar l'elaborat per Mary Caprioli en el qual assenyala que en els Estats on existeix la igualtat política, mesurada a partir de la quantitat d'anys d'existència del sufragi femení i amb majors índexs de parlamentàries; igualtat social, mesurada a partir de taxes de fertilitat baixes; i igualtat econòmica, mesurada a partir de la participació de les dones en el mercat laboral, tenen una menor tendència a resoldre les seves disputes internacionals per la via militar. A través d'aquest estudi es demostra que l'equitat de les dones contribueix a reduir la militarització de les societats. Caprioli, M., "Gendered Conflict" a *Journal of Peace Research*, vol. 37, N° 1, 2000, pp. 53-68

rellevant que els homes joves poden jugar com a motor de transformació social i com a pont cap a generacions anteriors que inicialment poden ser més reticents a la transformació social.¹² Visualitzar els homes des d'una perspectiva de gènere suposa reconèixer que aquests poden ser agents de transformació a més de fer-los responsables en la lluita contra la inequitat.

La campanya del llaç blanc

Una de les iniciatives internacionals més rellevants que existeixen és la campanya del llaç blanc (*White Ribbon Campaign*) de la qual formen part diferents organitzacions d'homes contra la violència de gènere en diversos països, amb l'objectiu fonamental de sensibilitzar els homes sobre la importància del seu paper per a eradicar la violència contra les dones. A més, aquesta plataforma pretén impulsar un debat sobre les concepcions que incorporen l'exercici de la violència com un element central de la identitat masculina i deconstruir la idea d'una masculinitat inherentment violenta. En les societats que es veuen afectades per alts nivells de violència contra les dones, el paper dels homes com a agents actius de prevenció i educació sobre aquesta violència és clau, ja que en moltes ocasions són considerats com interlocutors de major validesa pels *perpetradors de la violència. A més, suposen un exemple d'altres maneres d'entendre la masculinitat que no passen per l'exercici de la violència, sinó que la qüestionen i critiquen.

No obstant això, i malgrat la importància que té la participació dels homes per a posar fi a la violència contra les dones, les transformacions encaminades cap a l'equitat de gènere segueixen despertant **reticències, ja que els dividends del patriarcat en termes de privilegis, accés al poder i als beneficis econòmics entre d'altres, encara són nombrosos**. Els homes, en conjunt, s'han beneficiat de la discriminació i la desigualtat, i la violència ha estat una eina per consolidar els privilegis que reporta el sistema patriarcal. Es tracta, per tant, de posar de manifest els beneficis i les millores que comporta que una societat no s'estructuri seguint un model patriarcal, sinó d'igualtat i no discriminació.

Una de les aportacions clau que els homes poden fer per a la construcció de la pau des d'una perspectiva de gènere és la de fomentar la participació substantiva de les dones en els processos de pau i especialment en les negociacions de pau. En les poques ocasions en què les dones tenen l'oportunitat de participar en les negociacions de pau, aquesta participació acostuma a ser conseqüència de la pressió de la comunitat internacional, però no d'una voluntat clara dels actors locals. En aquestes ocasions es corre el risc que la presència de dones no porti a cap resultat diferenciat, ja que és merament figurativa però sense possibilitats reals d'intervenció. La comunitat internacional, per tant, hauria de tractar de crear aliances amb aquells sectors més propicis o més sensibilitzats sobre la importància que les dones formin part de les negociacions, perquè la seva presència sigui sobretot qualitativa.

c) Missions de manteniment de la pau

La Missió de les Nacions Unides en la República Democràtica del Congo (MONUC) va publicar un informe sobre les lliçons apreses en el procés de lluita contra l'explotació sexual en el si de la missió, després de les nombroses denúncies de què van ser objecte alguns integrants d'aquesta missió. Després que sortís a la llum pública l'escàndol sobre l'explotació sexual en el qual es va veure implicat un gran nombre de personal de la MONUC, les Nacions Unides va iniciar un procés disciplinari i d'investigació per posar fi a aquesta situació, amb la creació de l'Oficina per fer front a l'explotació sexual i l'abús. Algunes de les principals conclusions a les quals s'ha arribat a través d'aquest procés han estat recollides en l'informe *Sexual Exploitation and Abuse: Lessons Learned Study. Addressing Sexual Exploitations and Abuse in MONUC*.

¹² Brun, C., "Fer visibles els homes joves desplaçats" a *Migracions Forçoses*, nº 9, Gener-Març 2001

Les lliçons apreses de la MONUC per fer front a l'abús sexual

- La formació **és la millor mesura preventiva**, a la qual s'han de dedicar més esforços i recursos, especialment a la dirigida als alts comandaments.
- El nombre i la gravetat dels abusos es troben directament relacionats amb **el fracàs o la negligència de les persones al comandament** per tal d'evitar-los.
- Les acusacions d'abús i d'explotació sexual acostumen a anar **unides a altres** formes de mal comportament, com ara **la corrupció o l'abús de poder**.
- L'abús ha estat comès per persones de tots els rangs, però **majoritàriament per personal no uniformat**.
- Les característiques de la prostitució a la *RD Congo (dones i menors venuts com a conseqüència de la desestructuració ocasionada pel conflicte armat) sumades a la pobresa posen en evidència la complexitat **del context**. A més, molta prostitució té lloc clandestinament, mitjançant intermediaris, la qual cosa incrementa la vulnerabilitat de les prostitutes, augmenta la probabilitat que les autoritats locals siguin corrompudes pel personal de la MONUC i dificulta la investigació.
- Les víctimes **de l'explotació necessiten una atenció a llarg termini**, la qual cosa entra en contradicció amb la naturalesa caduca de les missions de manteniment de la pau.
- Pel que fa als casos de paternitat de membres de la missió, s'aconsella que no es dugui a terme una assistència econòmica directa a la víctima, sinó que es canalitzi a través d'alguna organització humanitària present en el terreny

Annex 1.1. Resolucions del Consell de Seguretat de l'ONU			
País	Nº	Data	Contingut
TPI ex Iugoslàvia	S/RES/1668.	10/04/06.	Confirmació que el Magistrat J. Canivell pot seguir coneixent de la causa <i>Krajišnik</i> després d'abril de 2006 i dur-la fins a la seva conclusió
RD Congo	S/RES/1669.	10/04/06.	Decideix autoritzar el Secretari General de l'ONU que redesplegui temporalment com a màxim, un batalló d'infanteria, un hospital militar i fins a 50 observadors militars de la ONUB a la MONUC, fins a l'1 de juliol de 2006, de conformitat amb el disposat en la resolució 1650 (2005).
Eritrea i Etiòpia	S/RES/1670.	13/04/06.	Estén per un mes fins al 15 de maig el mandat de la missió de manteniment de la pau entre ambdós països (UNMEE). No obstant això, el Consell alerta que si Eritrea i Etiòpia no compleixen amb les exigències establertes en la resolució 1640 de novembre de 2005.
RD Congo	S/RES/1671.	25/04/06.	Aprova el desplegament de la missió de la UE a la RD Congo per un període que culminarà quatre mesos després de la celebració de la primera volta de les eleccions que se celebraran el 30 de juliol.
Sudan	S/RES/1672.	25/04/06.	Imposició de sancions financeres i de prohibició de viatges contra quatre individus sudanesos sospitosos d'estar implicats en la comissió d'atrocitats contra la població civil de la regió de Darfur
Armes de destrucció massiva	S/RES/1673.	27/04/06.	Instància als Estats membre a complir amb una resolució anterior (1540 de 2004) a complir amb les obligacions sobre els tractats d'armament no convencional: Tractat de No-Proliferació, Convenció d'Armes Químiques i Convenció d'Armes Biològiques.
Protecció de civils en conflicte armat	S/RES/1674	28/04/06.	Importància de la prevenció dels conflictes armats, denúncia de la violació del dret internacional amb els atacs deliberats a la població civil i les seves diverses formes de manifestació violenta (tortura i altres tractes prohibits, violència de gènere i sexual, violència contra els menors, el reclutament i ús de menors-soldat, tracta d'éssers humans, desplaçaments forçats i la denegació intencional d'assistència humanitària
Sàhara Occidental	S/RES/1675	28/04/06.	Exhortació al compliment dels acords militars concertats per la MINURSO i prolongació del seu mandat fins al 31 d'octubre de 2006.
Somàlia	S/RES/1676	10/05/06.	Extensió del mandat del Grup de Seguiment de l'embargament d'armes a Somàlia per un període de sis mesos, apel·lant al cessament d'hostilitats a la capital i denunciant el persistent flux d'armes, material militar i suport financer, la qual cosa suposa la violació d'aquest embargament.
Timor-Leste	S/RES/1677	12/05/06.	Estén un mes més (fins al 20 de juny) el mandat de la UNOTIL i en la qual insta al Govern timorès a plantar cara a les causes del recent brot de violència.
Eritrea i Etiòpia	S/RES/1678	15/05/06.	Estén el mandat de la missió de manteniment de la pau de l'ONU entre ambdós països (UNMEE) fins a final del mes de maig i demana al Secretari General de l'ONU que informi al Consell de Seguretat de l'ONU en el termini d'una setmana respecte al compliment de la resolució 1640.
Sudan	S/RES/1679	16/05/06.	Instància al compliment de l'Acord de Pau de Darfur per totes les parts a insta a la UA a convenir amb Nacions Unides i els organismes pertinents per a reforçar la capacitat de la seva missió.
Orient Mitjà	S/RES/1680	17/05/06.	Renovació del mandat de la Força d'Observació de la Separació de les Nacions Unides (UNDOF, per les seves sigles en anglès) fins al 31 de desembre de 2006.
Eritrea i Etiòpia	S/RES/1681	31/05/06	Prolongació del mandat de la UNMEE fins al 30 de setembre de 2006 i reducció de la grandària de la missió a 2.300 efectius.
Côte/ d'Ivoire	S/RES/1682	02/06/06.	Ampliació del contingent de la UNOCI en 1.500 efectius. Aquests membres addicionals es divideixen en 1.025 persones de personal militar i 475 de caràcter civil.
Libèria	S/RES/1683	13/06/06.	Aixecament parcial de l'embargament, permetent l'enviament d'armament perquè pugui ser usat per les FFAA i policials del país.
TPI *Rwanda	S/RES/1684	13/06/06.	Prolongació del mandat de 11 membres del Tribunal Internacional fins al 31 de desembre de 2008.
Orient Mitjà	S/RES/1685	13/06/06.	Instància a l'adopció de la resolució 338 (1973), satisfacció pel treball realitzat per la Força de les Nacions Unides d' Observació de la Separació i prolongació del seu mandat fins al 31 de desembre de 2006.
Orient Mitjà	S/RES/1686	15/06/06	Aprovació de l'informe de la Comissió Internacional Independent de Investigació i prolongació del seu mandat fins al 15 de juny de 2007.
Xipre	S/RES/1687	15/06/06	Reafirma totes les resolucions anteriors, especialment la 1251 (1999) i mostra un suport incondicional a la UNFYCIP.
Sierra Leone	S/RES/1688	16/06/06.	Trasllat del judici de C. Taylor a l'Haia tenint en compte la inestabilitat que es produiria a la zona occidental de l'Àfrica si l'esdeveniment es desenvolupés a

			Freetown
Libèria	S/RES/1689	20/06/06.	Aixeca la prohibició a les exportacions de fusta, mentre que el Govern liberianès assegura que invertirà tots els guanys obtinguts del seu comerç en la reconstrucció i desenvolupament del país.
Timor-Leste	S/RES/1690	20/06/06.	Prorrogar el mandat de l'Oficina de les Nacions Unides a Timor-Leste (UNOTIL) fins al 20 d'agost de 2006 amb la intenció de planificar la funció que portaran a terme les Nacions Unides després de la conclusió del seu mandat
Montenegro	S/RES/1691	22/06/06.	Admissió com nou membre de les Nacions Unides
Burundi	S/RES/1692	30/06/06.	Pròrroga del mandat de la *ONUB fins al 31 de desembre de 2006.

Annex 1.2. Informes del Secretari General al Consell de Seguretat

Nº	Data	Contingut
S2006218	05/05/06.	Informe mensual del Secretari General sobre Darfur
S2006222	11/04/06.	Vuitè informe del Secretari General sobre la Operació de les Nacions Unides a Costa d'Ivori
S2006249	19/04/06.	Informe del Secretari General sobre la situació al Sàhara Occidental
S2006251 S2006251Corr.1	20/04/06.	Informe del Secretari General sobre la fi de mandat de l'Oficina de les Nacions Unides en Timor Oriental (corresponent al període comprès entre el 14 de gener i el 12 d'abril de 2006)
S2006269	28/04/06.	Primer informe del Secretari General sobre l'oficina Integrada de les Nacions Unides a Sierra Leone
S2006306	19/05/06.	Informe del Secretari General sobre Darfur
S2006310	22/05/06.	Informe del Secretari General sobre els paràgrafs 10 i 14 de la resolució 1649 (2005) del Consell de Seguretat
S2006315	23/05/06.	Informe del Secretari General sobre la operació de les Nacions Unides a Xipre
S2006333	01/06/06.	Informe del Secretari General sobre la Força de les Nacions Unides d'Observació de la Separació (corresponent al període comprès entre el 10 de desembre de 2005 i l'1 de juny de 2006)
S2006360	02/06/06.	Informe del Secretari General sobre paràgraf 30 de la resolució 1546 (2004) del Consell de Seguretat
S2006361	05/06/06.	Informe del Secretari General sobre la Missió d'Administració Interina de les Nacions Unides a Kosovo
S2006376	09/05/06.	Onzè informe del Secretari General sobre la Missió de les Nacions Unides a Libèria
S2006389	13/06/06.	Informe del Secretari General sobre els menors i el conflicte armat en RD Congo
S2006390	13/06/06.	Vint-i-unè informe del Secretari general sobre la MONUC
S2006429	21/06/06.	Desè informe del Secretari General sobre la Missió de les Nacions Unides a Libèria

L'Escola de Cultura de Pau va ser creada el 1999 amb el propòsit d'organitzar diverses activitats acadèmiques i d'investigació relacionades amb la cultura de la pau, la prevenció i transformació de conflictes, el desarmament i la promoció dels drets humans.

L'Escola està finançada bàsicament pel Govern de Catalunya, a través del Departament per a Universitats, Investigació i Societat de la Informació, i de l'Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament de la Secretaria de Cooperació Exterior. També rep suport d'altres departaments de la Generalitat, d'ajuntaments, fundacions i altres entitats. L'Escola és dirigida per Vicenç Fisas, que alhora és el titular de la Càtedra UNESCO sobre Pau i Drets Humans de la Universitat Autònoma de Barcelona.

Les principals activitats que realitza l'Escola de Cultura de Pau són les següents:

Docència
La Diplomatura sobre Cultura de Pau (postgrau de 230 hores lectives i 70 places).
Les assignatures de lliure elecció "Cultura de pau i gestió de conflictes" i "Educar per a la pau i en els conflictes".
Programes
Iniciatives de sensibilització i d'intervenció en conflictes, per les quals es facilita el diàleg entre actors en conflicte.
Programa Colòmbia , dedicat a donar visibilitat a les iniciatives de pau per a aquest país.
Programa d'Educació per a la Pau . L'equip d'aquest programa pretén promoure i desenvolupar el coneixement, els valors i les capacitats de l'Educació per a la Pau.
Programa de Drets Humans , que pretén promoure la cultura dels drets humans a través de l'anàlisi, la promoció i la defensa dels drets humans a escala local i internacional.
Programa Desarmament , que actua com a servei tècnic per a les campanyes sobre control de les armes lleugeres que porten a terme diverses ONG i d'assessoria a organismes internacionals.
Programa Unitat d'Alerta sobre conflictes, drets humans i construcció de pau, que duu a terme un seguiment diari de la conjuntura internacional, especialment dels conflictes i de la situació dels drets humans a tots els països, dels moviments de persones desplaçades i refugiades, dels processos de pau en marxa, de les etapes de rehabilitació postbèl·lica i de les dinàmiques de desenvolupament a fi de realitzar informes anuals, trimestrals i setmanals.
Programa de Processos de Pau que duu a terme un seguiment i anàlisi dels diferents països amb processos de pau o negociacions formalitzades i d'aquells països amb negociacions en fase exploratòria.
Programa de Rehabilitació Postbèl·lica , des del qual es porta a terme un seguiment i anàlisi de l'ajuda internacional en termes de construcció de la pau en contextos bèl·lics i postbèl·lics.